

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Maruša Jazbec

Odnosi med otroki v rejništvu in njihovimi starši
Perspektiva rejnic

Diplomsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Maruša Jazbec

**Odnosi med otroki v rejništvu in njihovimi starši
Perspektiva rejnic**

Diplomsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: doc. dr. Nina Mešl

Ljubljana, 2020

Zahvala

Iskreno bi se najprej rada zahvalila mentorici doc. dr. Nini Mešl, za spodbudo, vse napotke, smernice podporo in posvečen čas pri pisanju diplomske naloge.

Hvala družini, da so mi bili v podporo skozi čas samega študija in pisanja diplomske naloge.

Predvsem pa bi se rada zahvalila tudi vsem sogovornicam za čas in aktivno sodelovanje.

Odnosi med otroki v rejništvu in njihovimi starši Perspektiva rejnic
Povzetek diplomskega dela:

Rejništvo, kot eden izmed možnih ukrepov s strani države za zaščito otrok, ki začasno ne morejo živeti v svoji matični družini, je tudi v Sloveniji poznana praksa. V osnovi naj bi bilo kratkotrajno, otrok v času trajanja rejništva živi zunaj matične družine, v rejniški družini, celoten proces pa vodi center za socialno delo. Rejnice se kot vsi ostali v procesu rejništva srečujejo z mnogimi izzivi in potrebujejo dodatno podporo in pomoč. Srečujejo se namreč z vzgojo otrok in sodelovanjem z njihovo matično družino, hkrati pa so strokovni sodelavci centrov za socialno delo. Ker so rejnice ene izmed osrednjih članov, ki skrbijo z dobrobit otroka v rejništvu in izvrševanje samega namena rejništva, sem se odločila, da raziščem njihov pogled na ohranjanje odnosov med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino. Vprašanja v empiričnem delu raziskujejo pogled rejnic na vzdrževanje odnosov z matično družino otroka v rejništvu. Raziskava vsebuje vprašanja, ki se dotikajo doživljanja sodelovanja z matično družino in vpliv samih odnosov na otroke ter kako so vse to zaznale rejnice. Vsebuje pogled rejnic o njihovi vlogi pri spodbujanju in vzdrževanju stikov otrok v rejništvu z matičnimi družinami, med drugim pa se dotakne tudi virov podpore in pomoči, ki je rejnicam na voljo, ter same ocene dela socialnih delavk na centrih za socialno delo. Menim, da lahko sodelovanje z matičnimi družinami zelo pozitivno vpliva na celoten proces rejništva, kadar je to za otroka varno.

Ključne besede: rejništvo, rejnice, odnosi, otroci v rejništvu, matična družina, socialna delavka.

Relationships Between Children in Foster Care and Their Parents

Graduation Thesis Abstract:

Foster care, which is a state measure to protect children who cannot live with their biological family for a certain period, is a well-known practice in Slovenia as well. Foster care is supposed to be a short-term process: during foster care, children live with an alternative family, separated from their biological family, and the entire process is led by a centre for social work. As other parties involved in the process, foster mothers face many challenges, where they need additional support and assistance. They must raise children and collaborate with their biological family as well as with representatives from the centre for social work. As foster mothers are a central element in taking care of children in foster care and accomplishing the purpose of foster care, I decided to examine their views on maintaining relationships between children in foster care and their biological family.

The questions of the empirical part examine the views of foster mothers on maintaining relationships between children in foster care and their biological family. The research is comprised of questions addressing how collaborating with biological families and impact of these relationships on children is perceived by foster mothers. The research also presents the views of foster mothers on their role in encouraging and maintaining contact between children in foster care and their biological family. It also discusses financial recourses, available to foster mothers, and presents the evaluation of social workers from centres for social work. I believe that collaboration with biological families very positively affects the entire process of foster care as long as children are not in danger.

Keywords: foster care, foster mothers, relationships, children in foster care, biological family, social worker.

Predgovor

Ohranjanje odnosov je pomembno za vse ljudi, posebej pa je pomembno za otroke, da ohranjajo stike z osebami, ki jim zaupajo, ob katerih se počutijo varno. Matična družina predstavlja temelj socializacije. V primeru, ko matična družina ogroža razvoj otroka ali sebe, je dolžnost države, da otroka zaščiti. Kot eden izmed možnih ukrepov je v Sloveniji poznan tudi sistem rejništva. Rejništvo za otroka pomeni nova izkušnja življenja v družinskem sistemu, hkrati pa se znajde med dvema družinama. Prehod iz družine v družino je zelo stresno obdobje, zato je naloga vseh vključenih v proces, da spodbujajo ohranjanje stikov, ki so pozitivni za otroke (Scott, O'Neill in Minge, 2005). Naloga rejnikov in rejnic je, da otroku v rejništvu omogočajo zdravo rast in razvoj za življenje in stike z matično družino, kar pa je lahko zelo naporno (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 25). Pomembno je tudi, da rejniki znajo uskladiti in povezati svoj način delovanja in način delovanja otroka tako, da je v korist otroku, ki so ga sprejeli v družino in ga pri tem ne izločijo, ali pa odgovornost za prilagajanje delovanja družine in sprejemanje v družino prepustijo drugim družinskim članom svoje primarne družine (Mali, 2008). V konceptu rejništva in zakonodaji je vsepovsod poudarjena pomembnost ohranjanja stika otroka z matično družino. Opravljenih je nekaj nalog o pogledih otrok na ohranjanje stikov z matično družino, polje o mnenju in pogledu rejnikov na ohranjanje stikov med otrokom in matično družino pa je še zelo neraziskano. Sama sem med opravljanjem prakse na centru za socialno delo Posavje, Enota Sevnica, opazila, da se stalno poudarja rejnicam, da morajo spodbujati omenjene stike, zelo malo pa sem zasledila, da bi se strokovne delavke posvetile rejnicam ter jim prisluhnile, njihovem pogledu, njihovem mnenju o vzdrževanju stikov, morebitni stiski, ki bi jo lahko doživljali ob srečevanju z matično družino otrok v rejništvu.

Namen mojega raziskovanja je bil pridobiti aktualen vpogled iz perspektiv nekaterih rejnic o mnenju glede ohranjanja odnosov med otrokom v rejništvu in njihovo matično družino. Želela sem pridobiti pogled sogovornic o njihovi vlogi pri spodbujanju stikov in vzdrževanju odnosov otrok v rejništvu z matičnimi družinami ter njihovo mnenje o uspešnosti dela socialnih delavcev na področju rejništva.

Kvalitativna raziskava je bila omejena. Imela sem majhen vzorec, ki pa mi je omogočil več časa za pogovor z rejnicami, vključenimi v raziskavo. Tako sem lahko dobila bolj poglobljene odgovore. Kljub velikosti vzorca sem uspela pridobiti sliko o mnenju rejnic glede ohranjanja odnosov med otroki v rejništvu in njihovo matično družino ter o mnenju sogovornic na področju rejništva v Sloveniji.

V delu sem za rejnice in rejnike uporabljala žensko obliko, saj so bile vse sogovornice, vključene v raziskavo, ženskega spola. Uporabljala pa sem tudi besedno zvezo socialna delavka v ženski obliki, a kot nevtralen izraz za ženski in moški spol.

Kazalo vsebine

1.	Opre delitev osnovnih pojmov	1
1.1.	Opre delitev pojmov rejništvo, otrok in družina	1
1.2.	Opre delitev pojma otrok	1
1.3.	Opre delitev pojma družine	2
2.	Družina	3
2.1.	Družina in socialno delo	4
2.2.	Naloge in funkcija družine	4
2.3.	Vloga posameznega družinskega člana v družini	7
3.	Rejništvo	9
3.1.	Otrok v rejništvu	9
3.2.	Individualna projektna skupina (IPS)	12
3.3.	Matična družina v procesu rejništva	13
3.4.	Rejnik, rejnica, rejniška družina v procesu rejništva	14
3.5.	Pridobitev dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti	16
3.6.	Socialno delo in rejništvo	18
3.7.	Stiki	20
4.	Opre delitev problema	22
5.	Metodologija	25
5.1.	Vrsta raziskave	25
5.2.	Merski instrument	25
5.3.	Populacija in vzorec	25
5.4.	Zbiranje podatkov	25
5.5.	Obdelava in analiza podatkov	26
6.	Rezultati	27
6.1.	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami otrok v rejništvu	27
6.2.	Stiki med rejniško in matično družino otroka v rejništvu	29
6.3.	Pomen ohranjanja odnosov z matično družino	30
6.4.	Pogled rejnic na sodelovanje s strokovnimi službami v procesu rejništva	31
6.5.	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu	32
6.6.	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu	33
6.7.	Mnenje sogovornic o rejništvu v Sloveniji	33
7.	Razprava	36
7.1.	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami otrok v rejništvu	36
7.2.	Sodelovanje rejniške in matične družine otroka v rejništvu	37
7.3.	Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu	40
7.4.	Sodelovanje rejnic in centrov za socialno delo	41
7.5.	Vpliv kakovosti medosebnega odnosa med rejniško in matično družino za otroka v rejništvu	42
7.6.	Mnenje rejnic o rejništvu v Sloveniji	43
8.	Sklepi	44
9.	Predlogi	46
10.	Uporabljena literatura	47
11.	PRILOGE	50
11.1.	Priloga A: vprašalnik	50
11.2.	Priloga B: intervju A	51
11.3.	Priloga C: intervju B	55
11.4.	Priloga D: intervju C	59

11.5. Priloga E: intervju D.....	63
11.6. Priloga F: intervju E	65
11.7. Priloga G: intervju F.....	68
11.8. Priloga H: Odprto kodiranje	71
11.9. Priloga I: Osno kodiranje.....	113

Kazalo tabel:

Tabela 1: Odprto kodiranje..... 71

1. Opredelitev osnovnih pojmov

Ker bom čez celoten teoretičen okvir uporabljala besede rejništvo, rejnica/rejnik, rejniška družina, otrok, otrok v rejništvu, matična družina in starš, sem se odločila, da najprej opredelim pomen posameznih pojmov v zakonodajnem okviru.

1.1. Opredelitev pojmov rejništvo, otrok in družina

Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje otrok, nameščenih v rejniško družino na podlagi zakona, ki ureja družinska razmerja, ali drugega zakona in je namenjeno otrokom, ki začasno ne morejo prebivati v matični družini (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 2). Družinski zakonik (DZ) vsebuje določbe o namenu rejništva ter o odločitvi centra za socialno delo za namestitev otroka v rejniško družino (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2018). Rejništvo je institucionalna oblika skrbi za otroka, ki v nekem času v svoji družini nima dobrih pogojev za življenje in mu država in strokovne službe morajo zagotoviti varne pogoje za rast in razvoj v skladu z vsemi temeljnimi pravicami otroka, zunaj njegove družine. Namestitev v rejniški družini je ena od možnih oblik podpore in pomoči otroku in njegovi družini, definirana kot začasen ukrep (*Konvencija o otrokovih pravicah*, 1990).

Rejniška dejavnost je dejavnost družin, ki izvajajo rejništvo. Izvajanje rejniške dejavnosti je enotno urejeno za vse rejnike, če ni z zakonom drugače določeno (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 2).

Rejnik/rejnica je oseba, ki izvaja rejniško dejavnost v skladu s pogoji, ki jih predpisuje ZIRD (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 2), in v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja. Vsaka oseba, ki si želi postati rejnica, mora pridobiti dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2018).

Rejniška družina je družina, v kateri se izvaja rejniška dejavnost. Sestavljajo jo rejnica in vse osebe, ki živijo z rejnikom (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 2).

Matična družina je družina, v kateri se je otrok rodil in v njej živel, dokler v družinskem okolju niso bili zagotovljeni pogoji za optimalno rast in razvoj (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

1.2. Opredelitev pojma otrok

Konvencija o otrokovih pravicah (1990) otroka definira kot vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej.

1.3. Opredelitev pojma družine

Družina je življenjska skupnost otroka, z enim ali obeh od staršev oziroma z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po družinskem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice. Družina zaradi otroka uživa dodatno varstvo s strani države (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 2). V družini posameznik odrašča, se razvija in zadovoljuje osnovne potrebe po preživetju.

Družina je bistvo namena obstoja družbe, naloga države pa je, da pomaga ustvarjati pogoje za doseganje visoke ravni kakovosti življenja in zdravega razvoja vseh družinskih članov. Otrok ima posebno varstvo države posebej, kadar je ogrožen zdrav razvoj in kadar to zahtevajo druge koristi otrok (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 8). Starši imajo prioriteto, pravico in obveznost varovati pravice in koristi otroka, zato država izvede ukrepe za varstvo pravic in koristi otroka v primeru, ko starši to pravico zanemarjajo. Ti ukrepi pa so veljavni, dokler otrok ne ostane poslovno sposoben (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 154).

2. Družina

Velik del diplomskega dela se dotika odnosov v družini. Zato sem se odločila, da predstavim sam pojem družine in njene funkcije za posameznika in posameznikovo življenje in zakaj je tako pomembno, da otrok dobi dobro, pozitivno izkušnjo življenja v varnem družinskem okolju.

Družina so ljudje in okolje, v katerem otrok raste, se razvija in pridobiva znanje za obstoj odgovorne in samostojne osebe (Socialna zbornica Slovenije, 2016). Musek (1995) pove, da je družina edinstvena skupnost, kjer se spletajo temeljne vloge človeškega obstoja. Čačinovič Vogrinčič (1998) doda, da je družina skupina z lastno zgodovino, ki vpliva na značilnosti, edinstvenost in je trajna. Je mesto primarne socializacije človeka v svet in temeljni posrednik človekovega obstoja. Je pomembna naravna socialna mreža in je več kot skupek sorodnikov. Izkušnje, ki jih posamezniki dobimo z življenjem v družinskem okolju, so izrednega pomena za človekov razvoj in obstoj in so težko nadomestljive (Tomec in Hudobivnik, 2012b, str. 65). Družina je posebna vrsta male skupine, saj so zanjo značilne zgodovina, krvna povezanost in trajnost. Družina ima kot mala skupina življenjsko pot svojega razvoja, kjer se srečuje z različnimi nalogami, ki zahtevajo spreminjanje in vsakokrat znova tudi vzpostavljanje ravnovesja družine (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 105).

Vedno več družinskih oblik, naraščanje enostarševskih družin, reorganiziranih družin ter družin istospolnih partnerjev postavlja izziv konkretni definiciji same družine. Današnje družine se lahko opredeljuje kot kompleksne in raznovrstne (Ule in Kuhar, 2003). Dejstvo je, da je enotna in kratka definicija družine skorajda nemogoča, izredno zahtevna, predvsem z vidika vseh strok, ki se ukvarjajo s to specifično skupino. Že v samem slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo šest različnih pomenov besede družina. Mešl (2008) omeni, da so imeli sociologi težave s proučevanjem družinskega življenja, saj je družino praktično nemogoče definirati, ne da bi se navezovali na moralna, politična in religiozna stališča. Omenja, da razumevanje družine pušča ogromno prostora glede na vse definicije in strukture gospodinjstev. »Otroci v rejniških družinah, sorodniki razširjene družine, istospolni partnerji in njihovi otroci, otroci, ki prehajajo od enega starša k drugemu, ko imata starša skupno skrbništvo,« vse to so oblike družine, ki ne ustrezajo mnogim definicijam družine znanih avtorjev (Mešl, 2008, str. 92). Ravno to odstopanje od ustaljenih stalnic definicij družine pa je vodilo socialnih delavcev v socialnem delu in pomoči ljudem.

2.1. Družina in socialno delo

Posebnost stroke socialnega dela je, da ta ne zahteva samo ene veljavne definicije o družini. V ospredju in hkrati vodilo za delo so potek življenja, način življenja družinskih članov, kako je družinskim članom v družini, kaj potrebujejo in kdaj se oni definirajo kot družina (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Pomembno je, da imamo odprte in ne obsojajoče definicije. Zato nam je najbolj blizu definicija Hartman in Lairda:

Ko se dva ali več posameznikov odloči, da so družina, postanejo družina. Na načine kot jih poznajo, so se jih naučili ali si jih želijo, iščejo načine, da bi zadovoljili čustvene, fizične, duhovne, intelektualne, družbene, ekonomske in druge potrebe. Svoje vloge v družini razumejo in jih želijo izpolniti z izvajanjem nalog, v katerih se vloge odsevajo (Mešl, 2008, str. 94).

Konkretna, enotna definicija družine pa je pomembna, kadar se v stroki socialnega dela odloča o pravicah iz javnega sektorja, torej o denarnih socialnih pomočeh (upravičenosti in višini). Definicija je tudi pomembna, kadar se težav znotraj družine ne da rešiti in je treba poseči po organih, ki sprejemajo odločitve, torej sodišča (tudi v primerih odločanja o stikih med družinskimi člani). Kdo vse pa ima pravice do stikov med družinskimi člani, pa je pomembno tudi pri samem procesu rejništva.

2.2. Naloge in funkcija družine

Družina in njeno okolje sta za vsakega člana glavni dejavnik socializacije in dejavnik osebostnega razvoja (Musek, 1995). Ravno zato pa je ena izmed glavnih nalog družine, da na poseben, enkraten način obvlada vso obsežnost razlik med posamezniki in tako uspe ustvariti sistem, s katerim bo omogočala srečanje, soočanje in odgovornost posameznikov (Čačinovič Vogrinčič, 1992, str. 105).

V družini se oblikuje edinstvena struktura moči, način vodenja, mreža komunikacij in statusov posameznih članov. Glede na delitev dela in čustvenih odnosov se v skupini definirajo tudi vloge. Družina sama sebe regulira na osnovi zakonov, ki so se oblikovali v njeni zgodovini na podlagi izkušenj (Čačinovič Vogrinčič, 1992, str. 130–131).

Vzgoja in skrb za otroka je osnovna naloga, katero mora nuditi otroku zanj odgovorna odrasla oseba. Naloga družine je, da omogoča prostor, kjer bo otrok lahko rastel in se osebno razvijal. Otrokov občutek varnosti in zaščite je pomemben za čustveni in socialni

razvoj in da je dejanska varnost pomembna za otrokovo fizično preživetje. Občutek varnosti je povezan s kakovostjo odnosov v družini (Andris, 2016, str. 63).

Člani družine poskušajo zadovoljiti dve temeljni potrebi, potrebo po avtonomiji in potrebo po povezanosti, pripadnosti. Potrebujemo dovoljenje, da se osamosvojijo, potrditev, da so slišani in da so sposobni poskrbeti zase, hkrati pa potrebujejo potrditev, da imajo prostor v družini in da so vanjo tudi sprejeti (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 44).

Temeljna funkcija družine je primarna socializacija otrok. Berger in Luckmann (1988) proces socializacije definirata kot obdobje, v katerem otrok postaja član objektivnega sveta družbe, pridobiva osnovno znanje govora in zaupanje v pomembne druge. Otrok se uči svoje vloge, tako v družini kakor v družbi, razvija lastno identiteto znotraj družine, hkrati pa prispeva v soustvarjanje identitete družine in se umesti v svet.

Razvoj navezanosti v družini

Dandanes v družbi velja prepričanje, da imamo ljudje vse manj časa zase in za družino, da svoje življenje podredimo drugim obveznostim, službi. Od časa, ki ga namenimo družini in sebi, pa je tudi odvisen razvoj navezanosti med družinskimi člani v družini. Na podlagi lastnih izkušenj ocenjujemo, da ima vse več ljudi znotraj družine hladne, bežne odnose, kar pomeni, da je tudi navezanost šibkejša. Vse to pa je povezano s posameznikovim razvojem. Sama teorija navezanosti v stroki socialnega dela služi kot znanje za ravnanja v sodelovanju z družino. Ta pomaga pri razumevanju otroka in odnosov v družini (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Cugmas (2003) pove, da na to, kako bo otrok vstopal v interakcijo z družbo, kakšne odnose bo vzpostavljala, in na to, kakšna bo njegova interpretacija o svetu, namenu življenja, vplivajo vsakodnevne izkušnje v družini, o čemer govori teorija navezanosti.

Navezanost vključuje posameznikove misli, čustva, prepričanja in načrte. Starši, ki so na otrokove potrebe odzivni, omogočajo razvoj navezanosti, v kateri se bo otrok počutil varne, ljubljene, druge ljudi pa bo prepoznaval kot odgovorne in zaupanja vredne ljudi (Cugmas, 2001). Ravno varna navezanost je temelj za osebni razvoj in za zaupanje v ljudi. V okviru navezanosti poteka vrsta interakcij: izražanje in zadovoljevanje potreb, razvijanje sposobnosti za stike, komuniciranje in pridobivanje izkušenj. Vse to otroku omogoči oblikovati občutek o samem sebi, o drugih odnosih in o zunanjem svetu. Tip navezanosti iz otroštva vpliva na celotno življenje.

Medsebojno navezovanje je prvi mehanizem, ki ga uporabi oseba v življenju. Šele ko je vzpostavljena varna navezanost, je človek pripravljen, da prične raziskovati svet okoli sebe. Varna navezanost vsebuje dve sporočili: stojim ti ob strani in tvoja varnost je zame na prvem mestu in nisem na voljo samo tebi in nisem ti na voljo ves čas (Čaćinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 113).

Otroci tako na podlagi lastnih izkušenj oblikujejo varen ali pa ne varen stil navezanosti. Glede na to pa poznamo naslednje stile navezanosti:

- varna navezanost: otrok deluje na principu modela: »jaz sem v redu, ti si v redu«. Oseba se počuti varno, zadovoljno sama s seboj. Pozorna je na lastne potrebe in na potrebe drugih. Pri odhodu staršev oziroma druge osebe, ki predstavlja figuro navezanosti, pokaže stisko, a ne pretirane, saj ve, da se bo oseba vrnila. Zunanje okolje zaznava kot varno in dostopno;
- preokupirana navezanost: otrok deluje po modelu: »jaz nisem v redu, ti si v redu«. Otrok se osebe, ki mu predstavlja figuro navezanosti, zelo oklepa. Ravno to oklepanje velikokrat povzroči zavračanje s strani figure navezanosti, kar pa povzroči še večjo stisko otroka. Oseba ima občutek, da ni sama po sebi dovolj dobra. Pri odhodu figure navezanosti postane panična in se težka pomiri. Ob združitvi pa ponovno postane oklepajoča. Oseba ignorira lastne potrebe in poskuša zadovoljevati potrebe drugih ljudi;
- plašljiva navezanost: »jaz nisem v redu, ti nisi v redu«. Otrok se iz strahu pred izgubo in zavrnitvijo izogiba stikom. Figura navezanosti deluje zastrašujoče in tako se otrok v stiski nima kam obrniti po pomoč. Boji se navezati na druge in nase. Na splošno tak otrok kaže malo interesov za stike;
- odklonilna navezanost: model »jaz sem v redu, ti nisi v redu«. Oseba, ki razvije te vrste navezanosti, navzven kaže, da ne potrebuje nikogar, a temu ni tako, želi si pozornosti. Ob razdružitvi in ponovnem srečanju s figuro navezanosti ne kaže čustev, ampak občuti močno fizično vznemirjenje. Otrok ne zaupa, da bo imel starše na razpolago, ko jih bo potreboval, prav tako pa ne želi priznati potrebe po ljubezni. Takšne osebe so zelo razdražljive in se vedejo agresivno;
- ambivalentna navezanost: model »jaz sem v redu, ti si v redu, ampak ne vedno«. Takšni otroci zelo potrebujejo pozornost. Nekaj časa se zelo oklepajo, nato pa v jezi odmaknejo. Je prehod med preokupiranim in odklonilnim stilom navezanosti.

Nobena navezanost še ne pomeni motnje navezanosti. Če je navezanost ogrožena že v zgodnjem razvoju otroka, pa lahko pride do motnje. To je odziv na zanemarjanje ali škodljivo ravnanje zoper otroke. To pa se pogostokrat zgodi v družinah, kjer kasneje pride do namestitvev otrok v rejniško družino (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Stili navezanosti vsekakor vplivajo na kasnejši razvoj in delovanje osebe v življenju. Procesi podpore in pomoči lahko izboljšajo navezanost in posameznika okrepijo (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Ravno to spoznanje v socialnem delu, da se izkušnje navezovanja lahko spremenijo, je ključnega pomena za delo v rejniškem sistemu. Otroci, ki pridejo v rejništvo, imajo namreč velikokrat razvit ne varen stil navezanosti. Z doslednim delom in dobrimi izkušnjami otroka in mladostnika lahko opremimo za življenje.

2.3. Vloga posameznega družinskega člana v družini

Ljudje imamo v življenju različne vloge, ki pa niso stalne, skozi čas in razvoj se spreminjajo. Ravno tako posameznik nima samo ene vloge. Tudi v družini imamo več vlog, ki pa imajo vpliv na osebni razvoj.

Družina je sistem, sestavljen iz skupine ljudi, za ohranjanje te pa je naloga člana, da najde svojo vlogo in tako pomaga k ohranitvi sistema. Čačinovič Vogrinčič (1992) vlogo definira kot skupek zavestnih in hkrati tudi nezavednih pričakovanj članov med seboj (največkrat so to pričakovanja staršev do otrok oziroma partnerjev). Vloge med drugim služijo kot obrambni sistem družine in preprečujejo stresne trenutke. Če so vloge jasne, potem vsi člani poznajo svojo in jo opravljajo. Tako vsak izmed članov ob oviri ve, kako ravnati, se odzvati in to sproti rešujejo (Čačinovič Vogrinčič, 1992). Vloge so osnova za razvoj družinskih odnosov in ravno ti so glavni razlogi, zaradi katerih prihaja do konfliktov. Največkrat so vloge drugim dodeljene, in sicer preko pričakovanj, sankcij in manipulacij. Za prevzem določene vloge pa so pomembni dejavniki, kot so: razvojno obdobje, telesne in osebnostne lastnosti in posameznikove potrebe (Tomori, 1994). Družinski člani imajo različna pričakovanja glede razporeditev vlog, zato je izjemno pomembno razumevanje pomena vlog in preverjanje samega razumevanja vloge (Čačinovič Vogrinčič, 1998). Kantor in Lehr (1976, v Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 135-145) govorita o štirih konceptih vlog posameznika v družini. Prvi koncept naj bi bil *vloga gibal družine*. Ta je zaslužen za spremembe v dogajanju. Drugi koncept je *vloga nasprotovala* spremembam, ki jih uvede oseba v vlogi prvega koncepta. Ta se zavzema za trajnost in stabilnost. Tretji koncept govori o *vlogi slednika gibal ali*

nasprotovalcu, četrti pa govori o *vlogi opazovalca*, ta se največkrat drži ob strani. Kadar gre za vstop otroka v rejniško družino, je ta že naučen svoje vloge v matični družini. Zato potrebuje pomoč in prostor, da najde svoje nove vloge v rejniški družini. Vloga in iskanje lastnega pomena pa poteka vzporedno z razvojem identitete posameznika in spreminjanjem identitete skupine, v katero vstopa.

Otrok mora biti v vlogi otroka, starš pa v vlogi starša. V primeru, da pride do zamenjave vlog, kjer otrok prevzame vlogo starša, to privede do nefunkcionalne otroške vloge. To se izraža z aktivnim poseganjem otrok v odnos med zakoncema, partnerjema oziroma roditeljsko vlogo nad sorojenci. Velikokrat je posledica, da ima tak otrok težave s prilagoditvijo na socialno okolje, ravno zato je tako pomembno jasno definiranje vlog v družini in jasno postavljanje mej (Čačinovič Vogrinčič, 1992).

Otrok lahko v družini prevzame vloge z namenom zmanjševanja pritiska konfliktov, oziroma služi kot obrambni mehanizem v odnosih med starši in otroki ali med partnerji. Richer (1975, v Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 58–59) našteje pet vlog otroka:

1. vloga substituta oziroma nadomestnika za partnerja. Otrokovo poslanstvo naj bi bilo reševanje nedokončanih in nerešenih konfliktov iz otroštva svojih staršev. Starš to prenese podzavestno;
2. vloga kopije podobe, ki jo ima o sebi starš. Otrok je v vlogi, da uresničuje samopodobo enega od staršev, ki je sam ni sposoben;
3. vloga idealnega sebe. V tej vlogi si starš zavzema za uresničevanje lastnih idealov, katerih sam ne more izpolniti, zato v to prisili otroka;
4. vloga negativne podobe, ki jo ima starš o sebi. V tej vlogi otrok postane staršev »grešni kozel«. Ta sam sebe ne sprejema in zato vse, česar na in o sebi ne sprejema, najde na otroku. Tako se lažje sprejema, saj je krivec za vse sedaj otrok;
5. vloga zaveznik. Vloga otroka je, da staršu predstavlja oporo in podporo v boju proti drugemu staršu.

Definiranje in prevzemanje vlog ima v družini zelo pomembno vlogo. Ena izmed posledic nefunkcionalne razporeditve vlog je tudi nefunkcionalna struktura družine, kar pripelje do ovir, ki lahko v skrajnih primerih vodijo tudi do razmer, ki več niso varne za razvoj in življenje družinskih članov.

3. Rejništvo

Vsi otroci imajo pravico do varnega in zdravega razvoja ter pravico biti in živeti vlogo srečnega otroka. Ravno za ta namen v Sloveniji poznamo kot enega izmed možnih ukrepov za zaščito in pomoč otrokom, ki s strani matičnih družin nimajo optimalnih pogojev za razvoj, rejništvo. Družinski zakonik (2019, čl. 161) ta ukrep definira kot začasen ukrep, zato si mora center za socialno delo (CSD) po oddaji otrok v rejništvo prizadevati, da se odpravijo vzroki, zaradi katerih je bil otrok oddan v rejništvo.

Socialno delo rejništvo definira kot poudarjeno delo v individualni projektni skupini (IPS), katere naloga je vzpostavitev in vzdrževanje sodelovanja med rejniško in matično družino ter centrom za socialno delo in otrokom. To sodelovanje je nujen ukrep za korist otroka. S perspektive socialnega dela je rejništvo proces, ki zagotavlja dober ukrep pomoči otroku, ki se mu zagotovi varen razvoj osebnosti in sposobnosti ter da lahko razišče svojo vlogo v družbi (Žiberna, 2008).

Namen rejništva je prehod otroka v okolje, kjer bo imel možnost čustvene rasti, kjer bo obkrožen z ljudmi, ki ga spoštujejo, podpirajo in mu pomagajo. Otrok dobi priložnost, da razvije svojo avtonomijo, samopodobo, razvija spretnosti. Rejništvo nikoli ne sme postati še ena slaba izkušnja (Zaviršek, 2012).

Otroci v rejništvu so rejništvo opisali kot »da, si pri družini, ki skrbi zate, da si enakovreden član družine, da če je potrebno, se lahko tudi skregaš in trmaš, da si sprejet v družini tak, kakšen si, da se trudiš držati pravil, ki so v družini« (Mali, 2003, str. 3).

ZIRD (2006, čl. 23) sicer določa omejeno število otrok v rejništvu pri enem rejniku, in sicer trije otroci. A kadar je v otrokovo korist, da je v eni rejniški družini več otrok in da je sama rejniška družina dovolj močna pri skrbi in vzgoji več otrok, zakon to dopušča.

Po zadnjih podatkih je bilo leta 2019 v rejništvu nameščenih 840 oseb, kar je 60 otrok manj kakor leta 2017. Od tega 660 mladoletnih oseb. 195 oseb predstavlja otroke, nameščene v družine, ki izvajajo rejniško dejavnost kot sorodniki. Leta 2019 pa je bilo 612 rejnic in rejnikov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2018).

3.1. Otrok v rejništvu

Kot sem omenila, ima vsak otrok pravico do življenja v vlogi otroka, v primernem, varnem okolju. Če pa je razvoj otroka ogrožen, je naloga okolice, države, da ga zaščiti. Vedno in povsod mora biti otrokova korist v ospredju namena dela, predvsem v stroki socialnega dela. Rejništvo je bilo razvito in se razvija ravno z namenov koristi otroka.

Otroka, ki odide v rejništvo, je treba najbolj zaščiti, mu nuditi dodatno podporo in zagotoviti prostor za samorealizacijo. Predvsem delo socialnega dela je, da krepí otroka in mu pomaga pri soočanju z zelo težko in stresno življenjsko situacijo. Ta namreč postane oseba z dvema družinama, hkrati pa ostane sam s seboj in ogromno vprašanji.

Preden se načrtuje kakršni koli načrt za otrokovo namestitev izven matične družine, je v prvi vrsti naloga strokovnih služb, da proučijo vse alternative za neprekinjeno oskrbo otrok v njegovi lastni družini (Mali, 2003).

Otrok, ki je nameščen v sistem rejništva, najpogosteje prihaja iz družine, z veliko težavami in malo rešitev (revščina, nasilje, nesoglasja, pomanjkanje, nezmožnost organiziranja delovanja družine itd.) (Bass, Shields in Behrman, 2004).

Otrok v rejništvu postane otrok z dvema družinama in od stroke socialnih delavcev potrebuje podporo in pomoč, da bo opolnomočen in opremljen z znanjem za prehajanje med njima. Pomembno je, da zagotovimo, da se otrok zaveda, da ima dovoljenje, da odide k drugi družini in spodbudo, da pove, pojasni, kako živi z družinama in med njima. Otrok v rejniški družini potrebuje toliko oziroma še več kot otrok v varnem domu biološke družine (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Priprava otroka na rejništvo

Odhod otroka k rejniški družini je zelo stresna situacija. Ne glede na izkušnjo, ki jo je otrok pridobil v matični družini, je to edino, kar mu je poznano, na določen način varno. Prehod od poznanega pa predstavlja strah, nezaupanje in izgubljenost. Zato je dobra priprava otroka na odhod zares pomembna, ta priprava pa je naloga socialnih delavcev. Priprava na prehod, pogovor z otroki, sestanki, kjer se vsi vključeni v rejniški sistem spoznajo, pa je naloga socialne delavke. Vso to delo je z namenom, da bi vsi pridobili pozitivno izkušnjo in da se stres, ki je prisoten ob prehajanju, minimalizira.

Tomec in Hudobivnik (2012a) pravita, da bi otrok v idealnih razmerah moral imeti možnost, da spozna in vzpostavi stik s socialo delavko, ki bo odgovorna za delo in bo spremljala proces rejništva. Otroku bi moral biti zagotovljen čas za razumevanje položaja, seveda v povezavi z njegovo varnostjo. Socialna delavka pa največkrat prične sodelovanje z otrokom v obdobju stisk in krize in tako otroku od začetka predstavlja še eno izmed neznank. Otroci se velikokrat srečujejo s negotovostjo, trpljenjem, občutkom nemoči, bolečino in nizko samozavestjo. Velikokrat pa jih spremlja še občutek krivde za dano situacijo. Celotno dogajanje in občutke le s težka ubesedi. Spremlja pa ga seveda tudi strah, da bo izgubil starše

(Ginott in Goddard, 2011, str. 176–180). Ravno zato otrok potrebuje spoštljive in odgovorne zaveznike, ki mu dajo čas, ga slišijo in učijo hkrati. Naloga strokovnjakov je, da varujejo prostor otroka in skrbijo, da je njegov glas slišan. Otrok je tisti, ki se uči hkrati živeti z ter med dvema družinama. Pomembno je, da ima čas in prostor in spodbudo, da lahko sodeluje in pove, kar čuti, da razvija občutek lastne vrednosti (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Z namestitvijo se ustvari nov sistem otrokovih družinskih odnosov, primarni izkušnji se pridruži življenje v rejniški družini. Rejništvo je za otroka velikokrat dvojna situacija, je življenjska tragedija in je tudi poteza, ki prinaša dobre izkušnje. Pomembno je, da se otroka vključi v proces rejništva takoj na začetku, saj celoten postopek vsem ljudem povzroči zmedo, nezaupanje (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Otrok potrebuje veliko časa in pogovorov, da mu rejniška družina postane razvidna. Na začetku se namreč spopada z vprašaji, ki so nam samoumevna (*ali lahko vzamem kos kruha tudi, ko ni čas kosila, ali se lahko zaklenem v kopalnico...*). Rejniška družina ga hkrati poučuje o sebi in o njem samem. Pomembno je, da razlike med družinama raziskuje in obvladuje, ne pa da se jih prekrije (Tomec in Hudobivnik, 2012a).

Tudi za sodelovanje z matično družino otrok potrebuje spoštljive in odgovorne zaveznike. Potrebuje prostor, da lahko izrazi žalost, izgubo, lojalnost in ne nazadnje dvom. Kljub vsemu slabemu, kar se je dogajalo v otrokovi preteklosti, je treba dovoliti, da ima svoje matične starše rad, brez potrebe, da jih mora braniti (Bizant, 2016, str. 20).

Nujno je treba upoštevati dejstvo, da ni mogoče narediti popolnega reza med otrokom in matično družino. Če ga hočemo razumeti in mu dati ta občutek, moramo razumeti in sprejeti tudi njegovo družino. Pomembno je, da otroka vključujemo v načrtovanje poteka. Tako je seznanjen s procesom, kako bomo pomagali staršem. Kadar je otrok že dovolj star, da razume, kaj bi se moralo spremeniti, mora biti vključen in seznanjen z vsemi koraki. Tako se zmanjšuje občutek negotovosti, povečuje pa občutek varnosti (Križnik Novšak, 1999).

Vloga otroka v individualni projektni skupini (IPS)

Otrok je osrednja oseba v IPS, je tudi glavni razlog, zakaj je bila IPS vzpostavljena, ravno zato pa je pomembno, da se ga v delu, reševanju in premagovanju ovir družine ne spregleda, presliši ali celo izloči.

Otroka je treba upoštevati in informirati o poteku dela, ima pravico vedeti, kdaj bo imel stike s starši in zanj drugimi pomembnimi osebami. Treba je preverjati njegovo mnenje glede dela v procesu rejništva, preverjanje njegovih želja, počutja, preveriti, ali bi sodeloval v IPS

ali je pretežno, ali potrebuje več pomoči in podpore, da bi lahko sodeloval. Potrebno je upoštevanje njegovih značilnosti, naloga strokovnih delavcev je, da presodijo, kdaj se otroka povabi k sodelovanju in kdaj ne (Škerlj, 2012, str. 123–125).

3.2. Individualna projektna skupina (IPS)

Osnovna skupina za urejanje poteka rejništva, dogovarjanje o procesu rejništva in skupina sodelovanja je individualna projektna skupina. Namenjena je dobremu in doslednemu delu vseh vključenih v sam proces. Skupina je vodena predvsem z namenom zaščite otroka v rejništvu in opolnomočenju matične družine, da bi se lahko otrok ponovno vrnil v varno okolje, hkrati pa je naloga podpora rejniški družini, da zmore proces prihoda otroka v rejništvo in podpore le njemu, da dobi dobro izkušnjo življenja v družini. Naloga socialne delavke je, da skupino vzpostavi za vsakega otroka na novo, vanjo povabi vse osebe, pomembne za reševanje trenutne stiske, ki je pripeljala do procesa rejništva. Vzpostavitev IPS je določena že v ZIRD.

IPS je prostor, kjer lahko vsi spregovorijo o svojih dilemah, težavah in tudi napredku ter so drug drugemu v oporo. Vodi jo socialni delavec, njegova naloga pa je, da vzpostavi in ohranja prostor, kjer so vsi sodelujoči enakovredni in nihče ni preslišan ali spregledan, delati mora s perspektive moči. Ohranjati se mora tudi varen delovni odnos. Da skupina dobro deluje, je najboljši pokazatelj ta, da če se IPS pridruži nov lik in s tem ne poruši, ne ovira in ne obremeni delovanja IPS (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 35). Dodatna pozornost pa mora biti v IPS namenjena zagotavljanju odprtega in varnega prostora za glas otroka v rejništvu. Velikokrat pride do situacij, ko so odrasli mnenja, da vedo, kaj je najbolje za vse, predvsem za otroka. Tudi če je to storjeno v dobri veri, je potrebno zavedanje, da je otrok živo bitje, s svojim razmišljanjem, svojim mnenjem in svojimi občutki. Sam ve, kaj si želi in kaj je v določenem trenutku pripravljen narediti, zato mu je treba prisluhniti in ga upoštevati. Otroci v rejništvu namreč potrebujejo vso možno podporo od matične in rejniške družine kot od socialnih delavcev, da bi mu bilo bolje (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Zgodi se, da rejniki težko sodelujejo z matično družino in obratno, da otrok noče imeti stika z eno ali drugo družino in podobne ovire. Pomembno je, da je individualni projekt v IPS zastavljen tako, da se vsi počutijo dovolj varne, da probleme delijo, da se pogovor in napredek nadaljujeta in da se vse težave rešujejo sproti (Prosen Boštjančič, 2006, str. 20).

Za uspešno delo so potrebni zakonski okvirji in pravilnik, ki so neke smernice poteku dela v IPS. Naloga IPS je, da načrtuje in spremlja konkretni načrt izvajanja rejništva, ki je

prilagojen otrokovi starosti oz. njegovi razvojni stopnji in je zastavljen interdisciplinarno. To pomeni, da je potrebno spremljanje tako otrokove namestitve in sodelovanja z otrokovo matično družino in tudi spremljanje otrokovega zdravja, šolanja, čustvenega razvoja in vedenja, družinskih odnosov ter odnosov z vrstniki, skrbi zase, identitete otroka in družbenega vtis (Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo, b.d.).

Ravno sodelovanje v IPS pa je po našem mnenju tudi čas, ko si lahko vsi zaslužijo zaupanje otroka, ki se je znašel v procesu rejništva. Matični starši se sami več niso znašli v določeni situaciji. Otrok lahko to interpretira v zamero ali pa ne. Kljub vsemu je po navadi prisotno čustvo žalovanja. Družina mu lahko v procesu IPS vedno znova pokaže, da se trudi, da bi ovire premagala, da dela vse z namenom, da bi bilo na koncu tudi otroku bolje. Rejniška družina lahko tu pokaže otroku, da se gre tudi njej za to, da bo on pridobil dobre izkušnje in da bo imel življenje, kakršnega si zasluži. Obe družini lahko v prvi vrsti to pokažeta s spoštovanjem druga druge in predvsem s tem, da med seboj ne tekmujeta, temveč sta si v oporo (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Bizant (2016) pravi, da je za otroka najboljša izkušnja prav izkušnja dobrega sodelovanja med matično in rejniško družino.

3.3. Matična družina v procesu rejništva

Glavni razlog za namestitev otroka v rejniško družino je ta, da so postale ovire, s katerimi se srečuje matična družina, prevelike, da bi jih bila v tistem trenutku dovolj močna sama prebroditi. Ovire pa so postale tako velike, da so pričele škoditi otroku.

Matična družina je v procesu rejništva zelo obremenjena. Njena naloga je, da poišče pomoč in prične reševati ovire, ki so jo pripeljale do položaja, ki ni podporen za skupino in njihove člane.

Pomembna vprašanja so o tem, katere spremembe morajo doseči starši, da se rejništvo prekine, kako bodo to dosegli in kakšno pomoč potrebujejo, kako jim lahko strokovna služba pomaga, katere oblike pomoči imamo na voljo, kakšna je motivacija staršev za sprejemanje pomoči in sprememb, kaj si oni želijo ... (Berglez, 2005).

CSD mora razumeti matično družino, hkrati pa jih mora seznaniti s tem, kakšne okoliščine in morda spremembe so potrebne za prekinitev rejništva, drugače jih puščamo v negotovosti in ne pridobivamo zaupanja. Pomembna je tudi psihosocialna pomoč, psihološko svetovanje za razreševanje duševnih težav in doseganje osebnostnih sprememb. Matični družini je, če je to potrebno, treba omogočiti izobraževanje in usposabljanje za vzgojo otrok.

Seznani jo je treba z odločbami, ugotovitvami in standardi na področju starševstva (Škerlj, 2012).

Matična družina potrebuje pomoč pri reševanju problemov in ustvarjanju pogojev, da se lahko otrok vrne. Potrebuje pomoč in podporo pri sodelovanju z rejniško družino in učenje sodelovanja, da se uči živeti z otrokom, ki je v rejniški družini. Povsem naravno je, da se otrok spreminja, pomembno pa je, da sme s svojimi izkušnjami priti domov, prav tako je pomembno, da sme od doma prenesti to v rejniško družino (Škerlj, 2012).

S tem ko se otroka namesti v rejništvo, pa staršem ne prenehajo pravice in obveznosti. Ostanje tiste pravice in obveznosti, ki so združljive v procesu rejništva, če zaradi varnosti otrokovih koristi ni odločeno drugače (upravljanje otrokovega premoženja in zastopanje v premoženjskih zadevah, dolžnost staršev do preživljanja otroka) in kasneje dolžnost otroka, da preživlja starše, osebna upravičenja, ki izvirajo iz roditeljske pravice – pravica do osebnih stikov z otrokom, razen če so jim stiki prepovedani, ter pravica do dedovanja (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 233).

Med pomembnejše naloge, ki morajo biti opravljene znotraj IPS, spada tudi vzpostavitev stika z matično družino in sodelovanje med matično in rejniško družino. Matični starši zaradi »izgube« otroka rejniške starše velikokrat doživljajo kot tekmece, rivale in nasprotnike. Doživljajo občutke obsojanja in straha, da bi imel njihov otrok nove starše raje kot njih (Repotočnik, 2001, str. 5). Zato je treba vzpostaviti deloven projekt pomoči tudi za matično družino (Mihorič, 2018).

Naloga matične družine je, da je pripravljena sodelovati in da pridobi motivacijo, da naredi potrebne spremembe, da bi se otrok lahko vrnil domov. V delovnem procesu IPS se velikokrat ravno zaradi občutka sramu, straha pred obsojanjem, zgodi, da starši ne sprejemajo svoje odgovornosti za dejanja v odnosu do otroka, ki so pripeljala do procesa rejništva. Ozaveščanje in sprejemanje je dolgotrajno, posledica je urejanje in sprejemanje (Škerlj, 2012, str. 121–129).

Matična družina ima torej v procesu rejništva možnost, da se opolnomoči in pridobi kompetence, da bo lahko ponovno pričela delovati kot družina in da se doseže cilj in namen rejništva: da se bo lahko otrok vrnil v matično skupino.

3.4. Rejnik, rejnica, rejniška družina v procesu rejništva

Biti v vlogi rejnika oziroma imeti vlogo v rejniški družini je ena izmed najbolj zahtevnih vlog v procesu. Rejnik mora namreč zagotavljati varen dom otroku v skrbi, sodelovati s

podpornimi sistemi, sodelovati s šolo in drugimi ustanovami, da zagotovi, da so otrokove potrebe zadovoljene, in omogočati stike otroku v rejništvu z matično družino. Izzivi, s katerimi se srečuje rejniška družina, pa so velikokrat posledica izkušnje, skozi katero je šel otrok, ki je sedaj v rejništvu, slaba podpora rejniškim družinam in premalo cenjen ugled poklica rejništva (Bass, Shields in Behrman, 2004).

Rejniki so strokovni sodelavci centrov za socialno delo. Njihova dolžnost je skrbeti za celovito varstvo in vzgojo otrok, ki so jim bili zaupani. Njihova naloga je tudi omogočati in spodbujati stike med otrokom in starši, v kolikor je to v otrokovo korist (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2018). Imajo vlogo soustvarjalcev opore otroku, ki jim je zaupan v vzgojo in varstvo. Opremljeni morajo biti z znanjem, da lahko dajo otroku dober občutek varnosti, sprejetja, spoštovanja in predvsem zavzetega zanimanja. Posebno znanje, ki ga morajo imeti, je znanje o družini in razvidnosti družine, da lahko otroku razložijo in opišejo, kako delujejo (njegovo in njihovo vlogo). Pomembno je, da rejniki sami pri sebi začutijo, kdaj potrebujejo pomoč, in da zanjo tudi zaprosijo (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Rejniška družina je drugačna kot biološka družina. Za korist otroka je potrebno ločevanje med tem dvema družinama, da ne pride do še dodatne zmede v procesu rejništva. Z razlikovanjem je mišljeno, da ima vsaka družina svoje norme, pravila, cilje, vloge, način komuniciranja itd. (Kuzmanič Korva, 2012). Naloga rejniške družine je, da otroku zagotavlja pomoč in podporo na poti v odraslost (Kelly in Gilligan, 2000, str. 3).

Otroci, ki pridejo v rejništvo, imajo največkrat v veliki meri že izoblikovane družinske vzorce (Berglez, 2005, str. 28), zato rejniki potrebujejo podporo, in znanje, da razumejo, da so otroci osebe s svojo zgodovino in so že šli skozi primarno socializacijo. Ravno zato se morajo rejniki ves čas izvajanja rejniške dejavnosti usposablјati na način, kot to predvideva zakon o izvajanju rejniške dejavnosti. Vsaj enkrat letno usposablјanje za vse rejnike izvaja Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, manjša in pogostejša usposablјanja pa organizirajo centri za socialno delo na svojem območju. Vse skupaj pa se dopolnjuje z udeležbo na različnih skupnostih za rejniške družine ter s sodelovanjem v še drugih podpornih programih. Ti so seveda prostovoljni, rejniki pa se jih udeležujejo po potrebi. V teh dejavnostih lahko najdejo podporo, pomoč in samo moč, lahko pa so sami v pomoč drugim, saj je namen teh srečanj tudi predajanje izkušenj med seboj (Štrukelj, 2016, str. 34–40).

Rejniki so pomembni sodelavci v individualni projektni skupini. *Vsak rejnik bo povedal, da so najtežji del rejništva stiki s starši* (Berglez, 2008). V praksi se je ta izjava pokazala kot resnična v primerih, kjer sta bili družini prepuščeni sami sebi, brez pomoči. Seveda, kadar je

družinama nudena pomoč, kadar je vzpostavljen delovni odnos, ne pomeni, da je sodelovanje popolno, a vseeno je v podporo otroku in v korist vsem udeleženiim. Rejniki in rejniška družina potrebujejo podporo, priložnost za pridobivanje novih znanj in učinkovit okvir za sodelovanje z matično družino v korist otroka (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Delo v rejniškem sistemu je vedno zastavljeno, da se krepí moč vseh sodelujočih. Če je matična družina lahko izvzeta iz IPS, če je seveda to v otrokovo korist, rejnik oziroma rejnica nikoli ne moreta biti izključena. Če bi bila potrebna izključitev sodelovanja rejniške družine iz IPS, bi to pomenilo, da to okolje ni primerno za otroka in bi se rejništvo prekinilo.

Rejniška družina je odgovorna za vzgojo otroka. Njihova naloga je, da ga sprejemajo in z njim sodelujejo. Potrebna je celovita vzgoja. Naloga rejniške družine je, da aktivno sodeluje s CSD in v IPS. V IPS mora poročati dogajanje z otrokom, težave in napredke. Omogočati in spodbujati pa mora tudi stike otroka z matično družino, če so ti v otrokovo korist. Ravno tako je naloga rejniške družine, da sodeluje in pomaga matični družini pri vzpostavljanju pogojev, da se bo lahko otrok vrnil živeti vanjo (Cirkvenič, 2017, str. 25). Rejnik se mora glede vseh pomembnejših vprašani o otrokovi vzgoji in oskrbi posvetovati in sporazumno dogovoriti v individualni projektni skupini, v kateri je tudi dolžan sodelovati (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 27).

Rejniku, otroku v rejništvu in matični družini morajo biti ves čas trajanja rejniške dejavnosti na voljo strokovne in svetovalne službe (Kelly in Gilliagan, 2000, str. 8).

Rejniška družina je pravzaprav tisti člen, ki poleg otroka povezuje celoten sistem rejništva. Ona je tista, katera je v stiku z otrokom in vsa opaženja poroča naprej, otroku pomaga pri grajenju osebnosti in mu omogoča zdrav razvoj.

3.5. Pridobitev dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti

Rejništvo je zelo pomemben sistem, ki varuje otroka. Ravno zato pa je pomembno, da imamo v Sloveniji postopke, čez katere mora iti vsak kandidat, ki želi postati rejnik. Vse to je z namenom, da bo otrok v rejništvu zares dobil dobro izkušnjo bivanja v rejniški družini. Vsak, ki želi postati rejnik, mora pridobiti dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti. Naloga Centra za socialno delo je, da *ugotovi, ali oseba izpolnjuje pogoje, določene v ZIRD (stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, ima zaključeno vsaj poklicno oziroma strokovno izobrazbo in mora biti polnoletna)*. Zakonskih zadržkov ni, če ni odvzeta roditeljska pravica in poslovna sposobnost. V zakonu je določeno, da oseba nima pogojev za status rejnice, če je bila pravnomočno obsojena v zvezi z naklepom kaznivega dejanja, je v procesu preganjanja ali pa

je bila obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper življenje in telo. Tudi če oseba živi z osebo, katera je bila pravnomočno obsojena v zvezi z prej naštetimi zadevami, nima pogojev za status rejnice (center za socialno delo pripravi oceno o primernosti kandidata in njegove družine za izvajanje rejniške dejavnosti).

Zakonsko določena Komisija za izbor kandidatov za izvajanje rejniške izbere med vsemi kandidati za rejnice ter jih napoti na izobraževanje in usposabljanje. V primeru uspešnega usposabljanja ministerstvo izda dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti, hkrati pa jih vpiše v evidenco dovoljenj (*Uradni list RS, št. 54/03, 78/08, 18/13, 2019*).

Rejništvo pa lahko izjemoma izvaja tudi otrokov sorodnik, takrat je postopek krajši. Do tega pride, če CSD ugotovi, da je to v otrokovo največjo korist. Kot otrokovi sorodniki se po Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti štejejo: stari starši, stric, teta, brat in sestra (Oberski in Rozman, 2003).

Pravna ureditev dolžnosti rejnika

Kot som že omenili, rejnica ne more postati vsaka oseba. Kdo lahko postane rejnica in njene dolžnosti so zapisane v ZIRD. Vse to je z namenom otrokove koristi. Tako je že v zakonu prikazan minimalni standard, s katerim se poskuša otroku omogočiti varno okolje, da ne bi ponovno bil priča slabi izkušnji življenja v družinski skupnosti.

25. člen ZIRD (2006) določa osnovne dolžnosti rejnika, in sicer mora sebe in družino pripraviti na prihod otroka. Same priprave bi morale zajemati vsaj pogovor o otroku, ki potrebuje rejništvo, z namenom, da bi se družina lahko pripravila in zagotovila ustrezno skrb in nego. Družina potrebuje čim več informacij, z namenom, da bi lahko rejništvo naredilo čim bolj prijetno sebi in predvsem otroku. Nujno potreben je tudi čas, da se pogovorijo o njihovih strahovih, čustvih in dilemah pred otrokovo namestitvijo. Pomembno je zavedanje, da se v rejništvu ne prilagaja samo otrok, ki prihaja, ampak tudi družina, ki ga sprejema. Tudi za njih se življenje spremeni. Pomembno je, da se čim več dilem, strahov, razreši pred prihodom otroka, z namenom čim lažjega poteka rejništva. V procesu priprave pa je ključen čas za razmislek o tem, ali otroka zmorejo sprejeti in ali so soglasni v družini (Tomec in Hudobivnik, 2012b)

Bass, Shields in Behrman (2004), v svojem prispevku povedo, da je rejništvo zelo zahtevno. V večini primerov so družine, ki se odločijo za rejništvo, odprte do sprejema in željne, da pomagajo, hkrati pa doživljajo veliko stresa in pritiska z vseh strani. Ne glede na razlike v družinah so mnenja, da s kakovostno podporo s strani podpornih sistemov olajšamo

in izboljšamo izkušnjo procesa rejništva tako za otroke v rejništvu kot za matično in rejniško družino.

3.6. Socialno delo in rejništvo

Socialno delo je stroka, ki ima glavno vlogo pomoči in podpore pri procesu rejništva. Stroka je tista, katere naloga je, da v prvi vrsti prepozna družino, v kateri so razmere neprimerne za zdrav razvoj in življenje otroka. Potem pa je naloga socialnega delavca, da pripravi vse vključene v rejniški sistem na rejništvo, torej otroka, matično družino, rejniško družino in vse ostale pomembne osebe za otroka.

Socialno delo v rejništvo je delo z vsemi udeleženi v projektu rejništva in vzpostavitvev IPS. Je vzdrževanje odprtega, varnega prostora za pogovor in iskanje rešitev. Je podpora in pomoč vsem, je opolnomočene in zagotavljanje enakovrednosti udeleženi. Socialna delavka mora biti pozorna, da zagotavlja odprt in varen prostor za glas otroka v rejništvu. Ta namreč potrebujejo vso možno podporo matične družine, rejniške družine kot tudi socialnih delavcev in vseh ostalih pomembnih oseb, da bi mu bilo bolje (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Kot smo omenili, večino sodelovanja v procesu rejništva poteka v IPS. Tu socialna delavka sodeluje z dvema družinama. Njena naloga je, da soustvarja sodelovanje z vsemi udeleženi. Vzpostaviti je treba načrt sodelovanja z matično in rejniško družino. Delo v rejništvu je delo v sistemu in s samim sistemov. V projekt pomoči mora tako stroka socialnega dela vključiti otroka, matično družino, rejniško družino in strokovno odgovorne osebe, ki so pristojne za varovanje rejniškega projekta za vsakega otroka (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 135).

Stroka je odgovorna za dobro sodelovanje med družinama ter premagovanje ovir, ki so matični družini prekrizale pot in jih pripeljale do trenutne situacije. Naloga je tudi, da se krepi moč otroka. Zagotoviti mora tudi, da vsi sodelujoči dobijo iz pravic, kar jim pripada. Načrt pomoči pa mora iz dneva v dan postajati vse bolj uresničljiv in na koncu uresničen. Skozi sam proces rejništva mora socialna delavka vseskozi sodelovati in komunicirati z otrokom, preverjati njegovo počutje in napredek, tako osebni razvoj kot tudi izobraževalni, kar pomeni, da mora biti v stiku z izobraževalno ustanovo (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Na koncu, ko prenehajo razlogi za vzpostavitev rejniškega sistema, pa je naloga socialne delavke, da vse sodelujoče v procesu pripravi na odhod otroka v matično družino.

Bistveno je, da socialna delavka izvaja osebno socialno delo, da je prisotna v trenutku tu in zdaj, da zna rokovati z najrazličnejšimi situacijami in kar je bistvo, da predstavlja podporni steber v tem sodelovanju.

Center za socialno delo

Center za socialno delo je tisti organ, ki je zadolžen in odgovoren za to, da otroka odda v rejništvo in ukrepa v skladu z zakonom. V proces rejništva je vključen vse od začetka, torej od pridobivanja novih rejniških družin in priprave ocen kandidatov za izvajanje rejniške dejavnosti do sodelovanja pri izvajanju rejniškega sistema (ZSV, 1992, čl. 69). Center za socialno delo si mora ves čas izvajanja rejništva prizadevati, da se odpravijo vzroki za oddajo otroka v rejništvo. Zato mora ves čas tudi spremljati in nadzorovati razvoj in vzgojo otroka.

Zakonsko določene naloge centrov za socialno delo

V Organizaciji združenih narodov je pod 6. točko izpostavljena naloga stroke socialnega dela, in sicer:

»priznavamo in podpiramo starše, družine ter v posebnih okoliščinah zakonite skrbnike kot primarne varuhe otrok in bomo zato krepili njihove sposobnosti, da otrokom zagotovijo optimalno skrb, nego in zaščito « (Žiberna, 2008, str. 14).

V zakonu so naloge v grobem razdeljene na tri področja in sicer:

- izbor kandidatov za izvajanje rejniške dejavnosti.

Socialna delavka pri kandidatih za izvajanje rejniške dejavnosti preveri še formalna merila, ki so določena z odločbo v zakonu ZIRD in strokovna merila, seznaniti kandidate s posebnostmi sistema rejništva ter preveri njihovo razumevanje.

V 33. členu (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006) je opredeljena tudi pomembna naloga centrov za socialno delo, in sicer, da je treba za namestitev otroka v rejniško družino pripraviti tako otroka kot njegove starše in tudi rejnika ter celotno rejniško družino. Živeti z otrokom v družini, pomeni spreminjanje družine. Ravno ustrezna priprava vseh vključenih v sistem rejništva je zagotovilo za boljše temelje za namestitev, olajša sam proces in zmanjša možnost za nastanek težav (Tomec in Hudobivnik, 2012b).

CSD pa mora vsaj enkrat letno organizirati IPS, kjer sodelujejo matična in rejniška družina, otrok v rejništvu, CSD otroka in CSD rejnika. Po potrebi pa se lahko IPS tudi razširi na osebe, pomembne za otrokov razvoj (*MDDSZ*, 2009).

Otrok lahko tudi po dopolnjenem 18. letu ostane v rejniški družini, če je to v skladu z njegovimi koristmi in v primeru rednega šolanja. V primeru, da se rejniška pogodba podaljša za daljši čas kot do otrokovega polnoletnega leta, mora CSD ugotavljati primernost. Ko se rejništvo zaključuje, je naloga centra otroka, da na odhod pripravi tako otroka kot rejniško družino in seveda matično družino (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 40).

V primeru ugotovitve s strani centra za socialno delo, da rejnik izvaja rejništvo v nasprotju s koristmi otroka, je njegova naloga, da ministrstvu poda pisni predlog za odvzem dovoljenja z ustrežno obrazložitvijo (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 43).

3.7. Stiki

Namen osebnih stikov je ohranjanje medosebnih odnosov, kar je pomembno predvsem v procesu rejništva, da otrok ne izgubi občutka pripadnosti družini. Tako otrok v rejništvu kot matična družina imajo pravico do stikov, če je to v otrokovo korist (DZ, 141 člen, 1. odstavek).

Veliko rejnic poudarja, da stiki z matičnimi družinami velikokrat podrejo rutine, trud, ki vlagajo v osebno rast otroka v samem procesu rejništva. Tako odnose med rejnico, matično družino in otroci velikokrat spremlja jeza, ogromno težav. Otroci ne glede na izkušnjo življenja v matični družini velikokrat ostajajo lojalni svojim matičnim staršem (Bizant, 2016, str. 19).

Po mnenju socialnih delavk bo namen stikov med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino prišel do izraza s spremembo v zakonodaji: *Če sodišče odloči o ukrepu omejitve starševske skrbi skupaj z ukrepom odvzema otroka staršem ali ukrepom namestitve otroka v zavod, traja ukrep omejitve starševske skrbi največ tri leta* (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 171). Ravno zaradi te spremembe so socialne delavke na centrih za socialno delo mnenja, da je ohranjanje zdravih stikov še tako pomembno.

Sami stiki med otrokom in njegovo matično družino in drugimi pomembnimi osebami se v procesu rejništva dogovorijo v sklopu IPS (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 35). Osnovni nameni zagotavljanja stika s starši so (Scott, O'Neill in Minge, 2005):

- spodbujanje možnosti in priprava otrok na vrnitev otroka v matično družino;
- ohranjanje družinske vezi v času življenja otroka v rejniški družini.

Za otroka je zelo dobro, če ima izkušnjo dobrega sodelovanja med matično družino in rejniki, saj s tem prejema informacijo, da ima tudi on lahko rad obe družini. V raziskavah pa se je pokazalo, da stiki ne potekajo povsod redno in brez težav. Rejnice so izpostavile, da stiki velikokrat podprejo red in trud rejniške družine (Bizant, 2016).

Dejstvo je, da tudi če otrok ne more živeti z matičnimi starši, je z njimi še vedno povezan, čuti pripadnost. Pri samih stikih pa imam pomembno vlogo tudi rejniška družina. CSD mora nuditi ustrezno strokovno podporo vsem, da ti ponovno vzpostavijo stike. Otroku v rejništvu je treba zagotavljati temeljne pravice, ki pa so kršene, če ne zagotovimo povezanosti z matično družino (Čačinovič Vogrinčič, 1991).

Otrok ima pravico do stikov z drugimi osebami, s katerimi je družinsko povezan in nanje osebno navezan, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka. Šteje se, da so take osebe predvsem njegovi stari starši, bratje in sestre, polbratje in polsestre, nekdanja rejnica ali rejnik, prejšnji ali sedanji zakonec, zunajzakonska partnerica ali zunajzakonski partner (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 142).

Odvzem in omejitev pravice do stikov

Sodišče lahko pravico do stikov odvzame ali omeji samo, če je to potrebno zaradi varovanja otrokove koristi. Stiki niso v otrokovo korist, če pomenijo za otroka psihično obremenitev ali če se z njimi ogroža njegov telesni ali duševni razvoj. Stiki otroku niso v korist, ko gre za nasilje v družini in je prisotna verjetnost, da se nasilje nadaljuje, niso v korist v primeru, da matična družina odklanja pomoč in ne ureja svojega življenja, ko ovirajo otrokov razvoj, ko ne morejo sodelovati z rejniško družino in če imajo težave z alkoholom ali s prepovedanimi substancami (Tomec, 2012, str. 21–22).

Pravica se lahko odvzame tako matičnim staršem kot pomembnim tretjim osebam v življenju otroka (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 173). Sodišče lahko odloči, da so stiki pod nadzorom tretje osebe ali da se ne izvajajo z osebnim srečanjem in druženjem, ampak na drug način, če sicer ne bi bila zagotovljena otrokova korist (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 163).

Sodišče se o stikih odloča ob pomoči mnenja CSD. Ravno CSD je tisti, ki lahko najhitreje opazi neprimerne družinske razmere in nezdrave stike, saj je v postopku rejništva zadolžen, da spremlja proces.

4. Opredelitev problema

Ljudje se skozi življenje srečujemo z najrazličnejšimi ovirami na poti k zelenim ciljem. Nekatere lahko rešimo, premagamo sami, spet druge ovire pa so v določenem trenutku prevelike in za premagovanje potrebujemo moč ter pomoč. Ravno tako se težave lahko pojavijo v družinah. Kadar družina nima zadostne moči, da bi nudila dobrobit vsem članom, je dolžnost države, da vsakega posameznika zaščiti in mu nudi zatočišče ter varno okolje za življenje in razvoj.

V novem družinskem zakoniku (DZ) je prišlo do spremembe definicije družine. Tu se v ospredje postavi otroka: *Družina je življenjska skupnost otroka ne glede na starost otroka, z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo (Družinski zakonik, 2019, čl. 2)*, v nasprotju s prejšnjo definicijo, zapisano v Zakonu o zakonski zvezi in družini, kjer so bili najprej omenjeni starši: *Družina je življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo (Družinski zakonik, 2019, čl. 2.)*. To nakazuje na dejstvo, da je prioriteta zaščita otrok, saj je otrok oseba, ki se težko zaščiti sama in se sama bori za svoj glas, zato so tu drugi, katerih dolžnost je zaščita. V Republiki Sloveniji poznamo z namenom zaščite otrok tudi začasno namestitev otroka v rejniški sistem, namen katerega je zagotoviti dobro izkušnjo otroku, hkrati pa opolnomočiti tako otroka kot matično družino (*Družinski zakonik, 2019, čl. 232*).

Ohranjanje odnosa, stikov med otroki v rejništvu in matičnimi družinami je vsekakor zelo pomembno. Matična družina je za otroka temelj socializacije. Otroci so ne glede na izkušnje na matično družino, v katero so bili rojeni, navezani, do nje čutijo pripadnost, neko nevidno vez. Ko je potreben ukrep s strani strokovnih služb, začasna namestitev otroka v sistem rejništva, je to treba narediti zelo previdno, z namenom zaščite otrok. Prehod iz matične družine v rejniško družino je zelo stresno obdobje, zato je naloga vseh vključenih v proces, da otroku prislужnejo, ga upoštevajo, hkrati pa tudi, da spodbujajo ohranjanje odnosov, ki so pozitivni za otroke (Scott, O'Neill in Minge, 2005).

Otrok v samem procesu potrebuje čas za razmislek, varen prostor za preverjanje resničnosti, možnost, da se lahko izrazi, kdo je, kaj misli in kaj čuti v odnosu z obema družinama (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Naloga rejnikov in rejnic je, da otroku v rejništvu omogočajo zdravo rast in razvoj za življenje in da otroku omogočajo stike z matično družino, kar pa je lahko zelo naporno (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, 2006, čl. 25*). Pomembno pa je tudi, da rejniki znajo uskladiti in povezati svoj način delovanja in način delovanja otroka tako, da je v korist otroku, ki so ga sprejeli v družino in ga pri tem ne izločijo, ali pa

odgovornost za prilagajanje delovanja družine in sprejemanje v družino preložijo na druge družinske člane (Mali, 2008).

V naši raziskavi smo se odločili, da raziščemo perspektivo rejnikov o ohranjanju odnosov, stikov med otroki in matičnimi družinami ter njihovo vlogo pri spodbujanju in vzdrževanju stikov otrok v rejništvu z matičnimi družinami. Rejniki namreč postanejo osebe, katere imajo z otrokom največ stika in zato hkrati tudi največ vpliva. Način komuniciranja, odnosi in sodelovanje z matičnimi družinami otrok imajo tudi velik vpliv na otroka, na odnose v rejniški družini in seveda tudi na to, v kolikšni meri bo lahko otrok sedaj dvema družinama zaupal in napredoval ter dobil dobro izkušnjo življenja v družini. Menim, da kakovost odnosa med družinama vpliva na otroka v rejništvu in na njegovo počutje. Kajti če družini ne komunicirata, si ne zaupata, potem se bo tudi otrok počutil ogroženega in bo težje zaupal tako matični kot rejniški družini. Vse to pa vpliva na njegov razvoj in dobro izkušnjo življenja v rejništvu. Menimo, da lahko sodelovanje z matičnimi družinami zelo pozitivno vpliva na celoten proces rejništva, kadar je to za otroka varno. Starši delajo v otrokovo korist, če zadovoljujejo njegove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki ga okolje sprejema in odobrava in ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka ob upoštevanju njegove osebnosti in želja (*Družinski zakonik*, 2019, čl. 5a).

Sama sem med opravljanjem prakse na Centru za socialno delo Posavje, na Enoti Sevnica opazila, da se rejnicam poudarja, da morajo spodbujati stike, malokrat pa sem zasledila, da bi se strokovni sodelavci posvetili rejnicam ter jim prisluhnili, njihovem pogledu, njihovem mnenju o vzdrževanju stikov, morebitni stiski, katero bi lahko doživljali ob srečevanju z matično družino otrok v rejništvu. Menimo, da bi lahko s to raziskavo pridobili še dodaten pogled na temo rejništva ter tako pridobili novo razumevanje o delu v procesu rejništva, saj bi k temu prispevalo, da bi podpora otrok v rejništvu postala še bolj kakovostna, kar je tudi namen celotnega procesa. Tako bi dobili vpogled, kje je potreben napredek, da bi bilo celotno delo še boljše in celotna izkušnja življenja v rejništvu za otroke bolj prijetna. Tako pa bi lahko pridobili rezultate, ki bi dolgoročno pripomogli k spremembi zakonodaje na področju rejništva.

Z raziskavo sem želela dobiti podatke:

1. kakšen je pogled rejnic o sodelovanju z matičnimi družinami otrok v rejništvu;
2. kako potekajo stiki med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino ter perspektiva rejnic na stike (kako stiki vplivajo na otroke in dinamiko v rejniški družini);
3. pogled rejnice o sodelovanju s centri za socialno delo;

4. kakšno je mnenje rejnic o centrih za socialno delo na področju rejništva in splošno mnenje o rejništvu v Sloveniji.

5. Metodologija

5.1. Vrsta raziskave

Raziskava je empirična in kvalitativna. Empirična je zato, ker je uvod v spoznavanje nekega področja z namenom odkriti in določiti probleme ter pridobiti nove poglede na še neraziskano področje. Ker bomo zbirali podatke, ki niso številčni, je raziskava kvalitativna (Mesec, 2009).

5.2. Merski instrument

Podatke smo pridobili s pomočjo delno standardiziranega vprašalnika. Vprašanja oziroma oporne točke za pogovor so bili predhodno določeni z namenom rdeče niti pogovora. Vprašanja sem pri vsakem pogovoru prilagajala in dodajala dodatna vprašanja oziroma podvprašanja glede na dano situacijo. Vprašanja so odprtega tipa.

5.3. Populacija in vzorec

Populacijo predstavljajo rejnice in rejniki na področju celotne Slovenije, ki imajo v rejništvu vsaj enega otroka in so včlanjeni v Društvo rejnikov Slovenije.

Vzorec je neslučajen in priložnostni. Vse enote niso imele možnosti, da bi jih zajeli v vzorec, v vzorcu so enote, ki so bile pripravljene sodelovati. Vzorec je predstavljalo pet rejnic in en rejnik, vzorec je bil majhen. Rejnice in rejniki bivajo na ozemlju celotne države.

5.4. Zbiranje podatkov

Podatke smo zbirali na terenu. Stike sogovornic in sogovornika smo navezali ob pomoči s strani Društva rejnikov Slovenije. Društvo se je na našo raziskovalno idejo odzvalo pozitivno in našo prošnjo o raziskovanju posredovalo svojim članom. Osebe, katere so bile pripravljene sodelovati, so to sporočile samemu društvu ali pa nam. Vse osebe smo nato poklicali, se jim zahvalili za pripravljenost za sodelovanje in jim še enkrat na kratko predstavili namen raziskave, nato pa preverili, ali so še vedno pripravljeni sodelovati. Potem smo se dogovorili o kraju in datumu za srečanje. S štirimi sogovornicami smo se dogovorili za srečanje na njihovem domu, z dvema pa v lokalnih prostorih. Intervjuji so potekali od 9. 1. 2020 do 6. 2. 2020. Pogovori so trajali povprečno eno uro. Na nekaterih pogovorih so bili prisotni tudi drugi družinski člani družine. Prva dva pogovora smo po predhodnem dovoljenju posneli in

ga preoblikovali v računalniško obliko, pri drugih štirih pa smo si med pogovorom zapisali ključne smernice in nato po spominu zapisali pogovor v računalniški obliki.

Izvedli smo delno strukturirane intervjuje, torej je bila metoda zbiranja podatkov raziskovalni intervju. Vprašanja in vrstni red smo imeli vnaprej delno načrtane, vendar smo se od pogovora do pogovora prilagodili situacijam. Prva sogovornica opravlja rejništvo kratek čas, zato ni imela odgovorov na določene raziskovalne teme, temu smo se seveda prilagodili. Prav tako smo v primeru, če sogovornik ni želel odgovoriti na zastavljeno vprašanje, to zaobšli. Določeni sogovorniki so na nekatera vprašanja kljub podvprašanjem dajali enake in monotone odgovore. S tem so mi nakazali, da jim ta tema ni ljuba, se ne želijo z njo ukvarjati in zato jim določene teme nismo več vsiljevali.

Vsak pogovor smo začeli s kratko predstavitevijo namena raziskave, da so lahko rejnice in rejniki dobili osebni vtis o našem namenu in pogledu o dani temi. Tako so lahko dobili nek začetni vtis o meni in mojem razmišljanju.

5.5. Obdelava in analiza podatkov

Zbrano gradivo smo analizirali po metodi kvalitativne analize. Iz zapisanih intervjujev smo najprej izbrali relevantne dele besedila in jih podčrtali. Nato smo se lotili kodiranja po metodi kvalitativne analize, in sicer po korakih:

- urejanje gradiva: sprotno prepisovanje intervjujev na računalnik, intervjuje smo med seboj ločili z uporabo velikih tiskanih črk (A – prvi intervju, B – drugi intervju ...). Izjavam pa smo poleg črke zapisali še zaporedno številko (A1, A2, A3 ...);
- določanje enot kodiranja: intervjuje smo prebrali in določili smiselne enote kodiranja, pomembne dele smo pretipkali v preglednico;
- odprto kodiranje: izjavam, zapisanim v preglednici, smo določili pojme, teme in kategorije;
- osno kodiranje: izjave z vsebinsko podobnimi pomeni smo združili z enako kodo.

6. Rezultati

6.1. Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami otrok v rejništvu

Rejnice, vključene v raziskavo, imajo različne izkušnje s *sodelovanjem z matičnimi družinami otroka v rejništvu*. Medosebni odnos so vzpostavljale tako z enim staršem kot obema. S samo *odzivnostjo in prisotnostjo staršev* otroka v procesu rejništva (udeleževanje na stikih, udeležba na IPS-ih, izboljšanje življenjskega sloga) imajo sogovornice različne izkušnje. Nekatere so se srečevale s slabšo vključenostjo matične družine v proces rejništva: starši niso bili odzivni, na stike niso hodili, se niso oglašali na telefone (*starša deklice pa tako ali tako nista nekaj odzivna (A3)*). Druge sogovornice pa imajo pozitivne izkušnje: starši so bili odzivni, udeleževali so se vseh delavnic, dobra komunikacija, vsi so upoštevali dogovore o stikih, dogovorjenih na IPS-ih (*oče je bil res odziven (B50), stiki so redni, kot imamo napisano, starši so odzivni, s tem res nimamo težav (C20), mama je na stike hodila redno, držala se je dogovorov (D17)*).

Mnenje rejnice o odzivnosti matičnih staršev (udeleževanje na stikih, IPS-ih itd.) v procesu rejništva

Sodelovanje med rejniško in matično družino je ključno za dosego namena rejništva, in sicer predvsem zato, da se otroku zagotovijo varni pogoji za življenje in da bi se otrok lahko vrnil v matično družino. Matični starši otrok v rejništvu se in so se spopadali z najrazličnejšimi ovirami v življenju. Glede na samo življenjsko situacijo so bili različno *odzivni* in so se različno aktivno vključevali v proces rejništva. Rejnice, vključene v raziskavo, se razlogov za *odzivnost* in *neodzivnost* staršev otroka v rejništvu zavedajo in jih upoštevajo. Kot možne razloge navedejo: utrujenost zaradi stila življenja, sama življenjska situacija; *brezdomnost, alkoholizem, občutek nemoči* v sami situaciji procesa rejništva, občutek manjvrednosti, sramu (*mama pa vemo, kje je, živi s kolegico, ampak večino časa preživi s alkoholom in potem normalno, da je utrujena, pa žuri in vse in potem nima energije da bi prišla k otrokom in da bi se jim takrat posvečala (E30), oba sta pri Kraljih ulice, nimata telefonov, tako da je bolj kot ne na njiju, da ko hočeta, stopita v stik (F16)*).

Sogovornice pa so dobile vtis, da se lahko tudi *starša otrok v rejništvu spopadata s težavami v medosebnem odnosu*, kar pripelje do tekmovalnosti in vpliva na sodelovanje vseh vključenih v proces. Tako je bila prisotna izkušnja, da sta starša želela pridobiti otroka, otrokovo zaveznitvo, starša sta želela prikazati drugega od staršev v slabi luči (*na začetku je*

bilo kar dosti tekmovanja med staršema (kdo bo imel več stikov, metanje hlodov pod noge (C3), mama je bila čisto v šoku, ker je verjela, da stikov in srečanj ni bilo, oče ji je predajal lažne informacije (F6), oče kot sem omenila, je želel mamu izločiti in je punco obrnil na svojo stran (F20)). Druge rejnice niso zaznale posebnih trenj med staršema.

Ohranjanje odnosa s starši otroka v procesu rejništva

V procesu rejništva se je treba prilagoditi novim potekom in načinom življenja, te spremembe pa vključujejo vse aktivne osebe v samem projektu. Veliko staršev otrok v rejništvu se spopada z občutki krivde, manjvrednosti, rejnice pa doživljajo kot rivala in ravno zato je *sodelovanje med rejniško in matično družino na začetku v več primerih slabše*, sogovornice so začetke *sodelovanja v večini ocenile kot zahtevno*, opisale so jih kot: naporno, zahtevno, brez občutka zaupanja, občasno prisotna želja, da sodelovanja ne bi bilo, ogromno prilagajanja, pogajanja (*saj na začetku rejništva je bilo zelo mučno, ker smo bili zelo na distanci, nismo se pogovarjali (A19), so bile pa na začetku težave s sodelovanjem z matičnima družinama (B9), res je, da je na začetku sodelovanja zelo, zelo težko in naporno, utrujajoče in občasno skoraj nevzdržno (B12), težko je, velikokrat na začetku se sprašujem, zakaj morajo biti stiki, kaj ni jasno ljudem, a ne vidijo, da samo škodi, sama pa v sebi vem, da vsak otrok potrebuje svoje starše in vem, da ne glede na vse je to dobro za njega (F7)*).

Medosebni odnosi v procesu rejništva se skozi čas, spoznavanje in sodelovanje nadgrajujejo, če so vsi vključeni pripravljeni na prilagajanje, pogajanje in sodelovanje. Sogovornice so mnenja, da se je tudi *sodelovanje med matično in rejniško družino izboljšalo s pridobivanjem pozitivnih izkušenj sodelovanja, medsebojnim zaupanjem (ko so se družine spoznale, je sodelovanje postalo lažje, več zaupanja (B33), ko je bilo več zaupanja z moje strani in z njihove, smo pričeli vsi veliko bolje sodelovati (B60)*). So pa sogovornice povedale, da je sodelovanje odvisno od družine do družine (*težavnost sodelovanja je res povsem odvisna od družine do družine in da je potrebno prilagajanje z obeh strani za uspeh (B7)*).

Na splošno pa je večina sogovornic trenutno *sodelovanje z matičnimi družinami otroka v rejništvu ocenilo kot dobro, uspešno*, rejnice so povedale, da kljub začetnim oviram sedaj pozitivno sodelujejo, imajo dobro komunikacijo, nimajo občutka, da bi starši želeli tekmovati z rejnicami za otrokovo pozornost, rejnice imajo občutek, da jim starši zaupajo (*trenutno mi dobro sodelujemo z matičnima družinama (B8), komuniciranje je dobro (B34), z mammo sva dobro, normalno sodelovali (D16)*).

6.2. Stiki med rejniško in matično družino otroka v rejništvu

Sogovornice so povedale, da v večini primerov stiki med matično družino in otrokom v rejništvu zanje avtomatsko pomenijo tudi prisotnost rejnic na srečanjih, zato imajo v večini o osebnih stikih v mislih stike med tremi skupinami, vključenih v procesa rejništva: rejniško družino, matično družino in otrokom v rejništvu.

Namen rejništva je ponovno vzpostaviti varno okolje za življenje vseh družinskih članov in na koncu vrnitev otroka v matično družino, zato se odnosov med matično družino in otrokom ne sme prekiniti. Ena izmed sogovornic, vključenih v raziskavo, je povedala, da se zaveda pomembnosti ohranjanja odnosov, poudarila pa je, da so stiki dobrodošli, dokler ne ogrožajo otroka (*stiki morajo biti, saj je namen rejništva, da se otrok vrne v matično družino (D13), mene ne bi motilo to, da bi on imel sam stik, da ne bi bilo slabega vpliva (A24)*). *Namen ohranjanja odnosov* so sogovornice ocenile kot ključnega za razvoj otroka, pomembnega, da se zna otrok umestiti, definirati, da pozna svoj izvor, da se počuti varno in domače v svoji koži. Menijo pa tudi, da *ohranjanje odnosa med otrokom in družino* pri otroku pomeni dodaten občutek varnosti, zavedanje, kdo so pomembne in varne osebe v njegovem življenju, kam se lahko obrne po podporo in pomoč (*mislim, da otrok mora imeti stike, da se zna umestiti, da zna potem kasneje prepoznati in razumeti določene svoje vzorce, da prepozna svoje vrednote (B16), otrok potrebuje stik, nek odnos s starši, za lastno dobro počutje (E4,) kakorkoli se to sliši, vse skupaj je ključno za zdrav razvoj in napredek otroka (F30), otroci so se počutili varno, ko so videli, da so starši prisotni (C22), stiki so pomembni, ker ne glede na vse, to so njegovi starši in otrok mora vedeti, da so še tam, da nanj niso pozabili (C6)*).

Ohranjanje odnosa med matično družino in otrokom v rejništvu je v prvi vrsti pomembno za otrokov razvoj v rejništvu in tudi za izboljševanje življenjske situacije matične družine. S izzivom ohranjanja odnosa med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino pa se v rejništvu vsakodnevno srečujejo v največji meri ravno rejnice. Iz pogovorov je razvidno, da sogovornice *podpirajo in omogočajo stike* med otroki in matičnimi starši, rejnica je pripravljena tudi sama otroka voziti bližje staršem, stike spodbujajo, saj želijo, da imajo otroci jasen vpogled v situacijo, menijo, da imajo otroci pravico do ohranjanja odnosov z družino in tega ne bi nikoli preprečevale (*sej bi bila jaz tudi pripravljena enkrat na mesec v Maribor furat, da bi se otrok videl s starši (A26), stiki in sodelovanje definitivno morajo biti (D11), kvečjem vzpodbujala, ker sem si želela kot prvo, da otroci poznajo svoje starše, kot drugo pa to, da imajo realen pogled na njih in da vidijo, da jih mi nismo vzeli staršem in da razbijejo svoj idealen pogled na družino (F29)*).

Pogostost stikov med matično družino in otrokom v rejništvu je odvisna od več dejavnikov. V prvi vrsti je treba gledati otrokom v prid in upoštevati želje otrok v rejništvu. Rejnice imajo izkušnje, da, ko so stiki z matično družino pozitivno vplivali na otroka in na njegov razvoj v rejništvu, se je količina in intenzivnost stikov povečala. V primeru, ko pa so bili stiki med matično družino in otrokom v rejništvu za otroka obremenjujoči, kar so rejnice opazile kot nemirnost otroka pred in po stiku, slabo sodelovanje, neupoštevanje dogovorov, pa so količino stikov tudi zmanjšali (*na začetku videvali enkrat na mesec za dve uri, ker so stiki v redu potekali, tudi dober vpliv je bil, imamo zdaj, da na tri tedne (D20), pri deklaciji smo jih morali razredčiti, smo imeli na dva tedna, potem smo šli mesečno na dve uri (F14)*). Pogostost samih stikov se razlikuje od primera do primera. Sogovornice imajo izkušnjo, da so stiki z matično družino v večini primerov enkrat mesečno (*imamo trenutno stike dogovorjene enkrat mesečno za dve uri (B31), mama pa hja, stiki osebni naj bi bili enkrat na mesec pri nas doma in potem na vsake dva meseca v centru (E8)*). Ena izmed rejnic pa ima izkušnjo, da stiki potekajo vsak teden (*mi sodelujemo enkrat na teden, petek dopoldne (A14)*).

Ohranjanje medosebnih odnosov med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino že nekaj časa ne pomeni samo osebnega fizičnega stika, čeprav ta še vedno predstavlja najpogostejši način ohranjanja odnosov. Rejnice, vključene v raziskavo, so povedale, da stiki največkrat potekajo na njihovem domu, starši otroka si uredijo prevoz enkrat mesečno (*pridejo starši k nam gor na stike (C14)*). So pa nekatere družine našle tudi drugačne načine ohranjanja odnosov. Poslužujejo se družbenih omrežij in telefonskih klicev (*zdaj se v bistvu preko facebooka, unih sporočil pogovarjamo s starši, tako da je veliko lažje (A20), stiki potekajo tudi preko telefona (C17), z mamo se tudi preko facebooka kaj pomeniva, pa kak sms (D28), mama pa včasih pošlje pismo (F19)*).

6.3. Pomen ohranjanja odnosov z matično družino

Sogovornice so mnenja, da ima ohranjanje odnosa med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino *vpliv na otrokovo vedenje*. Opazile so, da so nekateri otroci po stiku bili v stiski, otroci so bili nemirni, izražali so agresijo, ponoči močili posteljo, niso želeli sodelovati ne z rejnici ne v šoli. Sogovornice so opazile zmedenost, strah in slabo voljo. So pa otroci po stikih bili tudi pomirjeni, zadovoljni, veseli (*punca na primer, ona je po stikih z babico doživljala ogromne stiske (B18), posledice stikov so se kazale v šoli – nesodelovanje (C38), punca je v šoli začela slabše sodelovati (F25)*).

Odnos otrok do ohranjanja odnosov

V celotnem procesu rejništva je treba ves čas imeti v ospredju korist otroka. Starši imajo pravico do stikov z otroki, če ne škodijo otroku. Stiki med družinama so največkrat dogovorjeni na IPS-ih, *otroci pa imajo svoj pogled in odnos do stikov*. Več sogovornic ima izkušnje, da so se *otroci strinjali z dogovorjenim potekom ohranjanja odnosov z matično družino*, rejnice so povedale, da otroci nikoli niso izrazili želje po drugačnem načinu sodelovanja (*niso otroci izrazili želje po drugačnem načinu sodelovanja (C27), da jima je super, kakor je, in da tudi, če kdaj ne bi bilo stika, da bi jima bilo okej (D29)*).

Ena od sogovornic pa ima tudi izkušnjo, da otrok s starši na podlagi neprijetnih izkušenj s stiki ne želi imeti stikov (*fant je že 18 in ga ne zanima, kako je z očetom, kljub temu da sta imela prej redne stike (B54)*).

Ker največkrat osebni stiki potekajo na domu rejniške družine, je na samem stiku oziroma v bližini dogajanja *prisotna tudi rejnica*. Rejnice, vključene v raziskavo, so opazile, da imajo otroci o prisotnosti rejnice in sodelovanju med družinama različna mnenja. Opazile so, da nekatere otroke prisotnost rejnice na stikih z matično družino ni motila. Le ena od sogovornic je imela izkušnjo, da si otrok njene prisotnosti na začetku sodelovanja v rejništvu ni želel. Intervjuvanke v večini primerov niso opazile, da bi jih način poteka stika motil – stiki so od nekdanj potekali v družbi rejnice in otroci niso izrazili drugačnih želja, tudi če rejnice ni bilo v istem prostoru, so otroci kmalu prišli k njej, saj se s starši niso imeli več kaj za pogovarjati, otroci so bil veseli, ko so videli, da se starši in rejnica dobro razumejo (*od nekdanj so bili navajeni, da so prišli starši, so se podružili, jaz sem staršem skuhalo kavico, dala pecivo in potem se umaknila, če niso želeli biti sami, sem bila zraven (B63), niso otroci izrazili želje po drugačnem načinu sodelovanja (C27)*).

Rejnice, vključene v raziskavo, so pri otrocih opazile prisoten strah pred izgubo staršev, strah je bil največkrat prisoten na začetku sodelovanja, ena izmed rejnic je na začetku sodelovanja imela izkušnjo, da otrok v rejništvu zaradi strahu, da je oče ne bi imel več rad, ni želela, da bi bila *rejnica prisotna na stikih (ja, punca je želela, da bi oče bil vedno, hkrati pa da jaz ne bi imela stikov z njim, ker je verjela, da zaradi mene on nje nima rad (F31))*.

6.4. Pogled rejnic na sodelovanje s strokovnimi službami v procesu rejništva

Rejnice skozi rejništvo sodelujejo s *strokovnimi službami*: šole, CSD, sodišča itd. Skozi čas so pridobile različne izkušnje. Nekaj sogovornic je *mnenja*, da je delo v procesu rejništva poudarjeno na krepitvi matične družine. Nekje polovica sogovornic je dobila vtis, da otrok ni

več v središču dela v IPS, same pa so dobile občutek manjvrednosti, neenakopravnosti (*da se preveč poudarka na matične družine, da se večinoma ščitijo njihove pravice (A5), sistem rejništva deluje vse na tem, da se preveč ščiti starše, otrok ni več glavno vodilo dela, predvsem v korist matične družine (D40)*).

Podpora in pomoč rejnicam

Rejnice se v trenutkih nemoči, dvomov, stisk in ovir poslužujejo različnih *virov podpore in pomoči*, sogovornice so kot najpogostejši vir navedle pogovor s socialnimi delavkami, partnerji ter z drugimi rejnicami s podobnimi izkušnjami. Kot *vir podpore in pomoči* eni izmed intervjuvank predstavljajo tudi otroci (*ja, krizo z možem sva največkrat predebatirala, pa z drugimi rejnicami, ki imajo izkušnje (E21), definitivno pa je največja podpora to, ko vidiš na koncu dneva vesele otroke (F43)*).

6.5. Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu

Rejnice, vključene v raziskavo, imajo z otroki v rejništvu v večini dobre *odnose*. Sogovornica je povedala, da ima občutek, da otrok ceni njeno pomoč, da ve, da si ona želi le najboljše zanj in da ne mora vplivati na vključenost staršev otroka v rejništvu, kljub temu da poskuša na različne načine (*ampak moram reči, da skoraj kot da čutijo, da se res trudim, da bi vsaj mama prihajala na stike, da bi ohranili odnose, so hvaležni (E42), otroci vedo, da jaz ne moram vplivati, ali starši pridejo ali ne (B58)*). Na odnose pa po mnenju sogovornice vpliva tudi sprotno reševanje težav (*rejniška družina stisko otroka rešila s pogovori (E11)*). Pogovori o matični družini niso tabu tema (*rejnica mamno vedno sprejme, tudi če otroci kaj vprašajo o matični družini to ni tabu tema (F37)*).

Sogovornice so tudi povedale, da so se odnosi s časoma v rejniški družini nadgradili, izboljšali. Opazile so občutek zaupanja s strani otrok, večjo pripravljenost prilagajanja, boljše sodelovanje pri reševanju težav, manj prerekanja, več medsebojnega spoštovanja (*jaz imam z otroki lepe odnose, na začetku rejništva so bile težave z sodelovanjem, ko je privajanje ja, ampak lepo delamo (C30), in nekako smo dobili zaupanje skozi čas, da starša sta v ključena in ne, to nima vpliva na naše sodelovanje in sedaj res dobro funkcioniramo (E35)*).

6.6. Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu

Rejnice, vključene v raziskavo, so v večini mnenja, da ima njihov *odnos z matično družino otroka vpliv na odnos med njimi in otrokom v rejništvu*. Menijo, da dobro sodelovanje med družinama pozitivno vpliva na otroke. Sogovornica je izpostavila, da če otrok vidi, da matična družina zaupa rejniški družini, potem ji lahko tudi on (*otroci so z ohranjanjem odnosa z matično družino in pridobivanjem izkušenj dobili boljši vtis in več zaupanja v rejniško, saj je bila ta vedno v oporo (C39), če otrok vidi, da družini lepo sodelujeta, potem tudi on lažje zaupa celotnemu sistemu, dobro sodelovanje v rejniškem sistemu pomeni lažje prilaganje otroku (D41), ko se je začetna situacija umirila, ko so otroci dobili zaupanje, da jim ne želim škoditi in ko smo z mamo nekako uravnovesili odnos, so naši odnosi postali veliko boljši, manj kreganja, manj ovir in vsega (E43)*).

V primeru *slabega sodelovanja matične in rejniške družine* pa so rejnice opazile vpliv na slabše sodelovanje otroka z rejniško družino, rejnice so opazile, da so se otroci ob videnih nesoglasjih med družinama počutili ogroženo (*spori med družinama so na otroka vplivali negativno, nista hotela sodelovati (D8), otrok se bo počutil ogroženega v primeru, da bo zaznal negativen odnos rejnice do staršev (D42), slabše sodelovanje z družino je otrokom povzročilo slabše počutje, predvsem izražali so jezo (E37)*).

Ne glede na zahtevnost izkušnje sodelovanja z matičnimi družinami otroka v rejništvu pa je rejnica mnenja, da so s *sodelovanjem z matično družino* naredili velik korak tudi v odnosu z otrokom v rejništvu. Sogovornice so mnenja, da je namen sodelovanja z matično družino tudi to, da otrok spozna, da rejnica matično družino sprejema in se trudi ne glede na odziv same matične družine otroka (*starša sta predstavljala breme in oporo, ampak se je zaradi tega naš odnos z otroki poglobil, ojačal (E40)*).

6.7. Mnenje sogovornic o rejništvu v Sloveniji

Rejnice, vključene v raziskavo, so izrazile *želje po spremembah* v rejniškem sistemu za boljše učinkovitost dela. Nekatere so izrazile želje po spremembah, in sicer po možnosti odprtih posvojitvev, po upoštevanju namena rejništva, torej dobi trajanja rejništva in prehodu otroka v posvojitev, večina sogovornic pa si želi dodatnih sprememb v Zakonu o rejniški dejavnosti in Družinskem zakoniku (*mi je za razmisliti, zakaj v Sloveniji nimamo odprte posvojitve, odprta posvojitev bi potem zagotovila, da se rejnik lažje naveže na otroka, z manj strahu (A30), želim si bolj striktno upoštevanje namena rejništva: rejništvo kot kratkočasen*

ukrep (A40), mislim, da bi morali biti poostreni in boljši kriteriji za odobritev otroka v prehod za posvojitve (B75), zakon je postal malo bolj funkcionalen (E55)). Rejnice, vključene v raziskavo, pa so izrazile mnenje, da bi si želele več pravic v procesu rejništva, več upoštevanja mnenja rejnic in več pooblastil, to se nanaša predvsem na pridobivanje dokumentov za urejanje bančnih zadev, zdravstvenega zavarovanja itd. *(mogle bi se rejniške družine več upoštevati v celotnem procesu rejništva (A44), rejnica si želi, da bi se rejnike upoštevalo v večji meri (B78), rejniki več pravic pri odločanju glede otroka (C45)).*

Ena od sogovornica je izrazila željo po spremembi pri delu strokovnih služb in delu socialnih delavk: več terenskega dela socialnih delavk, večja vključenost v življenje rejniških družin *(ja, definitivno, da bi bilo več terenskega dela s strani strokovnjakov, da bi dobili boljši vpogled v realno stanje dogajanja (E54)).*

Večina rejnic pa je tudi izrazila željo po dodatnih ugodnostih za rejnice, bonitetah, da bi lahko tudi otroci uživali v več dobrinah in imeli še boljše izkušnjo življenja v rejništvu: višje rejnine, pomoč pri pridobitvi kredita na banki, subvencija pri nakupu avtomobila *(rejniki res ne uživamo nobenih ugodnosti, ni nobenih ugodnosti za kredit ne za nič (C44), pa tudi ugodnosti in vse, če moj mož ne bi imel službe, kot jo ima, ne bi mogla imeti treh otrok, so le strošek, dodatki pa mizerni (E53), da bi rejniki in rejnice imeli več pravic in kakšno nagrado več (F48)).*

Izrazile so potrebo po dodatni podpori, namenjeni otrokom v rejništvu s strani strokovnih služb kot na primer srečanja, organizirana z namenom druženja otrok v rejništvu (več srečanj otrok v rejništvu, da bi videli, da niso sami in da bi si lahko izmenjevali zgodbe in se s tem podpirali (E56)).

Intervjuvanke imajo različna mnenja o strokovnih delavcih na področju rejništva, imajo tudi različne izkušnje. Dve sogovornici sta mnenja, da nimajo podpore in pomoči s strani strokovnih služb, CSD-jev, ne čutijo zaupanja, imajo slabo izkušnjo z odzivnostjo socialnih delavk *(iskreno mislim, da nimam nobene podpore v procesu rejništva (B21), enostavno nisem skozi 15 let dobila občutka, da bi bili CSD-ji neki varni subjekti (B71)).* Štiri sogovornice pa so navedle tudi dobre izkušnje s strani centrov za socialno delo, socialnih delavk, čutile so podporo, imele so občutek varnosti, enakopravnosti, čutile so zaupanje do strokovnih sodelavcev, dobile izkušnje, da se lahko na CSD obrnejo po pomoč *(vedno sem lahko šla do moje socialne delavke po nasvet, če sem naredila prav, velikokrat res sem šla samo po potrditev (C40), dosti sem se obračala na socialno delavko za podporo na njihovem CSD-ju in mi je bila res v oporo (D35), socialna delavka je na IPS-ih zagotavljala varen prostor za vse, da ni bilo še težje za otroke (D37), jaz nimam negativnih izkušenj, moram*

priznati (E47)). Boljše izkušnje sodelovanja so imele rejnice, ki so imele pogostejša srečanja s socialnimi delavkami.

Se pa dve sogovornici zavedata, da je izkušnja sodelovanja odvisna tudi od osebe, s katero sodeluješ (*definitivno sem mnenja, da je podpora s strani strokovnih delavcev odvisna od delavca do delavca (D38), rejnica strokovne delavce ocenjuje različno, odvisno od sodelavca do sodelavca (F47)*).

7. Razprava

7.1. Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami otrok v rejništvu

V procesu rejništva je nujno treba upoštevati dejstvo, da ni mogoče popolnoma prekiniti odnosa med otrokom in matično družino (Križnik Novšak, 1999), česar se zavedajo tudi rejnice, ki so sodelovale v raziskavi. Medosebni odnos pa se začne z medsebojnim spoznavanjem. Brez sodelovanja ni mogoče ustvariti odnosa.

Povsem razumljivo je, da imajo rejnice različne izkušnje z medosebnimi odnosi in odzivnostjo staršev otroka v rejništvu skozi proces rejništva. Matični starši zaradi odhoda otroka v rejništvo rejniške družine velikokrat doživljajo kot tekmece, rivale in nasprotnike. Doživljajo lahko občutke obsojanja in strahu, da bi imel otrok rejniško družino raje kot njih (Repotočnik, 2001). To pa se lahko izraža s pasivnim odnosom, torej da starši otrok v rejništvu niso bili vključeni ali pa z intenzivnimi in škodljivimi stiki, nenapovedanimi in nedogovorjenimi prihodi staršev otroka v rejništvu (Repotočnik, 2001). Tako sta tudi dve sogovornici na začetku sodelovanja v procesu rejništva, ko še niso bili jasni dogovori o poteku dela v rejništvu, imeli izkušnje z nenapovedanimi fizičnimi obiski staršev otrok in z neupoštevanjem dogovorov s strani matične družine. Spet druge rejnice, vključene v našo raziskavo, pa so imele izkušnjo z umikom staršev, neprisotnostjo na stikih, neodzivnostjo. Vidimo lahko, kako pomembno je, da je delo v procesu rejništva dobro dogovorjeno, predvsem da je vzpostavljen dogovor o sodelovanju, vzpostavljen delovni odnos in da je s strani strokovnih služb, še posebej socialnega dela preverjeno razumevanje dogovorov, ki se jih na srečanjih sklene.

Sodelovanje med rejnico in matično družino otroka je lahko zahtevno (družini ne najdeta skupnega jezika, soglasij itd). Zgodi se, da otrok v rejništvu ne želi stikov z matično družino ali pa ne želi sodelovati z rejniško. Ena izmed pomembnejših nalog v procesu rejništva je, da socialna delavka na začetku sodelovanja povabi vse pomembne osebe v otrokovem življenju in v procesu rejništva v individualno projektno skupino, kjer vsi skupaj vzpostavijo izvirni delovni projekt pomoči. Pomembno je, da se vsi počutijo dovolj varne, da probleme delijo, da se zagotovi varen prostor prav za vsakogar in da se vse težave rešujejo sproti (Prosen Boštjančič, 2006, str. 20). Ohranjanje varnega prostora pa je pomembno tudi zato, ker so skoraj vse sogovornice ohranjanje odnosov z matično družino na začetku sodelovanja ocenile kot zahtevno. To pomeni, da je treba o počutju in občutkih govoriti in aktivno iskati rešitve z namenom boljšega sodelovanja.

Dve sogovornici v raziskavi sta izpostavili, da ne čutita podpore in varnosti na IPS. V teh primerih ne moramo govoriti o delu kot delu socialnega dela. Naloga socialne delavke je, da vodi izvirni delovni projekt za vsakega vključenega v proces in za vse skupaj. Reševanje nejasnosti tukaj in zdaj, zagotavljanje varnega prostora za reševanje dilem, negotovosti, zagotavlja prostor za napredek v odnosu in pripomore k občutku zaupanja (Čaćinovič Vogrinčič, 2006). Ena izmed sogovornic je omenila, da ko je uspela pridobiti zaupanje staršev otroka v rejništvu, tudi s pomočjo IPS in ko so starši pričeli zaupati njej, je sodelovanje postalo veliko boljše, tudi starša sta se aktivneje vključila v proces rejništva (redno ohranjanje stika z otrokom, udeležba na IPS-ih).

Sama izkušnja sodelovanja rejnic z matičnimi družinami pa je odvisna od več dejavnikov. Pri vključenosti matične družine in sami zahtevnosti sodelovanja med družinama je treba upoštevati življenjske okoliščine, ki vplivajo na proces (zgodovina družine, življenjska situacija – odvisnosti, nasilje, revščina) (Čaćinovič Vogrinčič, 2008, str. 27). Rejnice, vključene v raziskavo, so povedale, da se zavedajo vpliva življenjske situacije matičnih staršev otroka in jih tudi upoštevajo. Predvsem z vidika rednih srečanj in aktivnega ukvarjanja staršev otrok z otrokom v rejništvu (igra z otrokom, pogovor med njima itd.). Zavedanje, koliko lahko v določeni situaciji pričakujejo s strani matične družine, je pripomoglo k boljšem sodelovanju, saj ni bilo nerealnih pričakovanj, tako pa se je posledično občutek razočaranja zmanjšal. Ravno delo v sedanjosti, delo »tukaj in zdaj«, je prostor, kjer stroka socialnega dela pripomore k soustvarjanju zgodbe za prihodnost in odkrivanju možnih sprememb. Sedanjest je pomembna, ker delamo v njej, kar pa ne pomeni zanikanja preteklosti (Mešl, 2007, str. 85).

7.2. Sodelovanje rejniške in matične družine otroka v rejništvu

Ohranjanje medosebnih odnosov je nujno potrebno za vse, predvsem pa v primerih, ko gre za ločitev neke primarne skupine – družine, torej rejništvo. Na osnovi odnosov si ustvarjamo identiteto. Dobri medosebni odnosi so lahko zahtevna naloga, predvsem na začetku sodelovanja, ko gre za privajanje življenja v drugačnem okolju za vse vključene v proces. Ravno zato je treba, da imajo vsi, tudi rejnice na razpolago podporo in pomoč ter dovolj znanja, da so pripravljeni na vse ovire, saj si nihče ne želi, da otrok pridobi še dodatno slabo izkušnjo v življenju (Čaćinovič Vogrinčič, 2006). Rejniške družine, vključene v raziskavo, so na podlagi izkušenj s sodelovanjem z matičnimi družinami in skozi čas postale fleksibilne glede ohranjanja stika. Spoznale so, da idealnega medosebnega odnosa ni mogoče imeti, da so to nerealna pričakovanja in da je prilagajanje nujno potrebno za uspešno

sodelovanje. Osebni stik s fizično obliko prisotnosti ljudi so nekatere deloma dopolnile s posrednim stikom (komunikacija preko telefona). Ohranjanje medosebnega odnosa je ravno zaradi tega za nekatere sogovornice postalo lažje, tako se ohrani neka distanca in velik varen osebni prostor. Ta način komunikacije je lahko tako pozitiven kot negativen. S posrednim stikom osebni odnos blede, a hkrati so omogočeni stiki, kateri bi bili drugače težje izvedljivi zaradi drugih dejavnikov (oddaljenost med družinama, možnost prevoza na stik itd.). To pa potrjuje tudi ena izmed sogovornic, ki je poudarila, da so ji stiki, ki ne potekajo kot druženje v fizično prisotni obliki, ljubši, saj so lažje izvedljivi, ob njih se počuti bolje, ravno zaradi tega, ker ni fizične bližine. Bi pa lahko na tem mestu preverili, kako uspešno je pravzaprav sodelovanje v procesu rejništva, kako dobro je zastavljen in vzpostavljen delovni odnos. Ravno namen sodelovanja je namreč, da bi skupaj odkrivali in raziskovali težave ter definirali potrebne korake za reševanje.

Scott, O'Neill in Minge (2005) kot namen ohranjanja stikov med otrokom in matično družino navajajo: pomoč otroku, znati se v novi situaciji, omogočanje učne priložnosti za starše, da se naučijo starševskih nalog, da se ohrani, vzpostavi in spodbuja vzajemno koristne odnose med starši in otroki. Rejnice, vključene v raziskavo, pa vidijo namen stikov v pozitivnem vplivu pri razvoju za otroka. Stike opredeljujejo kot oporo otroku, da se ta lažje definira, in dodaten občutek varnosti.

Nekatere rejnice so si ohranjanje medosebnih odnosov olajšale z načinom komunikacije preko mobilnih telefonov in družbenih omrežij (Scott, O'Neill in Minge, 2005). Skoraj vse sogovornice imajo izkušnjo z ohranjanjem medosebnih odnosov z matično družino preko telefonskih klicev in pošiljanjem telefonskih sporočil, dve rejnici pa sta omenili tudi družbeno omrežje, Facebook, kar tudi potrjuje moje opažanje, da je vse več stikov, ki ne potekajo z druženjem v fizični obliki. V stroki socialnega dela pa velja, da je za dober delovni odnos potrebna dobra komunikacija, kar pomeni neposredna (direktna) in jasna, slabo komunikacijo pa se definira kot posredno (indirektno) in nejasno (Mesec, 2004). Za dobro komunikacijo sicer ni nujno treba imeti fizičnega stika, vendarle je zaradi opazovanja telesne drža – neverbalne komunikacije zelo priporočljivo imeti stike, pri katerih je mogoče imeti očesni stik. Socialni delavec lahko namreč s poznavanjem tehnik verbalne in neverbalne komunikacije v okviru koncepta delovnega odnosa pomaga pri vzpostavljanju stika in razvijanju medsebojnega prostora. Prav tako lahko opazi, kdaj se nekdo počuti v pogovoru prijetno in obratno. Je pa res, da je pomen neverbalne komunikacije naš sklep in ga je treba preveriti (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 80).

Pomembni sta kakovost in količina stikov. Nekatere študije so prišle do zaključka, da so stiki lahko za otroke stresni in da obstajajo tudi negativna mnenja o ohranjanju stika z matično družino (Mihorič, 2018). Zato menim, da je ohranjanje medosebnih odnosov v procesu rejništva zelo pomembno. Otrok ob odhodu v rejniško družino doživlja stisko, sooča se z neznano situacijo in za dodaten občutek varnosti potrebuje stike z osebo, katero pozna in ji zaupa. Navsezadnje je tudi namen rejništva, da se otrok, ko matična družina okrepi svoje vire, vrne, kar pa je po mojem mnenju oteženo, če otroku v času rejništva matična družina postane tuja, neznan in izgubi občutek pripadnosti v matični družini. Tako bi po mojem mnenju ponovni prihod otroka v matično družino predstavljal ogromen stres, saj otrok matične družine ne bi več poznal, v njej bi se počutil kot tujec, temu pa se lahko vsaj deloma izognemo z vzdrževanjem medosebnih odnosov. V raziskavi *Managing risks and benefits of contact* (Loxterkamp, 2009) se je pokazalo, da tretjina otrok doživlja dodaten stres, ki je povezan s samimi stiki. Na to pa so opozorile tudi sogovornice v moji raziskavi, katere so pri otrocih pred in po stikih opazile nemir, burno obnašanje, agresivno vedenje. Opozorile so na opažen upad uspešnosti v šoli in slabšo medvrstniško interakcijo. Na vedenjske težave, katere lahko škodijo rejništvu, pa opozarjajo tudi socialne delavke. Rejnice so opozorile na vpliv rednih oziroma nerednih stikov na otroke. Redni stiki so imeli po mnenju rejnic pozitiven vpliv, saj so imeli otroci možnost videti, da so starši še tam in da niso pozabili na njih, medtem ko pa so neredni stiki povzročili občutek razočaranja.

Ohranjanje medosebnih odnosov je pomembno, v prvi vrsti že zato, da bi se lahko izvedel namen rejništva, kar je vrnitev otroka v matično družino, če je to mogoče. Mennen in Okeefe (2005) povesta, da se lahko z dobrim opazovanjem odnosa otrok v rejništvu in njegovih staršev opazi način komunikacije, dinamiko v medosebnem odnosu in tako še dodatno pomaga družini pri vzpostavljanju dobre komunikacije in jih dodatno opremi za samostojno življenje. Sogovornice so povedale, da stikov nikoli ne preprečujejo, onemogočajo, saj se zavedajo njihove pomembnosti. Kljub negativnim izkušnjam s stiki, težav, katere so bile posledica neurejenih stikov, so vse sogovornice večkrat poudarile, da se zavedajo pomembnosti ohranjanja stika in so kljub vsem izkušnjam še vedno mnenja, da otrok potrebuje redne stike s matično družino. To me navdihuje z optimizmom, saj nisem dobila nobene sogovornice, ki bi stike z matično družino onemogočala, preprečevala.

7.3. Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu

Samo ohranjanje odnosov med otrokom – njegovo rejniško družino, z matično družino otroka v rejništvu pa ima vpliv na odnose v rejniški družini. Ključ do uspeha je dobra odprta komunikacija. Ta omogoča oblikovanje nekega načina življenja – oblikovanje družinskih vlog, pravil, norm (Čačinovič Vogrinčič, 1992, str. 158). Odprta komunikacija pomeni, da ni skrivnosti in nekih »tabu«, prepovedanih tem pogovora. Ravno ta način komunikacije so tudi sogovornice izpostavile kot pomembnega za pridobivanje zaupanja s strani otrok. Rejnice otrokom ne prekrivajo razlogov za rejništvo, matična družina pa ni prepovedana tema pogovora. Sogovornice so tudi povedale, da imajo z otroki v rejništvu dobre odnose. To pa so dosegli s pogovori, prilagajanjem in prejemanjem različnosti. Kljub določenim nesoglasjem so se naučili reševati konflikte na asertiven način. Ravno odprta komunikacija, omogočanje ohranjanja odnosov so po njihovem mnenju podlaga za pridobivanje zaupanja otrok.

Ljudje se v kriznih trenutkih obrnemo po podporo in pomoč k osebam, ki jim zaupamo, ob katerih se počutimo najbolj varno. Zato je eden izmed namenov rejništva tudi, da bi se otrok v rejniški družini počutil dovolj dobro, da bi lahko znotraj nje reševal težave, stiske, hkrati pa da bi tudi rejniška družina otroka aktivno vključila v reševanje težav družinske skupine. Ravno tako lahko otrok dobi neponovljivo izkušnjo življenja v družinski skupini, reševanju težav in medsebojni komunikaciji (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Sogovornice kot najpogostejši vir podpore in pomoči navajajo partnerja, druge rejnice s podobno izkušnjo in tudi socialne delavke. V socialnem delu k zaupanju in soustvarjanju v delovnem odnosu doprinesejo izvirni delovni projekti pomoči, ki temeljijo na etiki udeležnosti. To pomeni, da se varuje glas vsakega posameznika. Posebej skrbno je treba ravnati z glasom otroka v rejništvu, saj je pogosta praksa, da se ravno njegov glas presliši oziroma preglasi s strani odraslih – rejnic, staršev, socialnih delavk (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl, 2011, str. 29). Otroci v rejništvu so tisti, ki so postavljeni med dve družini, naučiti se morajo živeti z dvema družinama. Pomembno je, da se jih v sam proces rejništva vključi in da niso preslišani. Na to so opozorile tudi sogovornice, poudarile so, da opažajo, da so otroci velikokrat spregledani in da delo v otrokovo korist ni rdeča nit dela v procesu rejništva. Velikokrat pride do situacij, ko so odrasli mnenja, da vedo, kaj je najbolje za vse, predvsem za otroka. Tudi, če je to storjeno v dobri veri, je potrebno zavedanje, da je otrok živo bitje s svojim razmišljanjem, svojim mnenjem in svojimi občutki. Sam ve, kaj si želi in kaj je v določenem trenutku pripravljen narediti, zato mu je treba prisluhniti in ga upoštevati. Otroci v rejništvu namreč potrebujejo vso možno podporo od matične in rejniške družine kot od socialnih delavcev, da bi jim bilo

bolje (Čaćinovič Vogrinčič, 2006). Tako imajo otroci svoje mnenje o ohranjanju stika z matično družino in želje o prisotnosti rejnice na stikih. Opazila sem, pa čeprav literatura opozarja na pomembnost glasu otroka, da otroci niso preslišani in da so njihove želje upoštevane, da se otroka premalo vključuje v sam proces. Večina rejnic je odgovorila, da stiki in potek otrokom ustrezajo, da nikoli niso ničesar pripomnili, iz česar sklepam, da ta tema ni bila prisotna na pogovoru. Pomembno je, da se otroka vključi v proces rejništva takoj na začetku, saj celoten postopek povzroči zmedo, nezaupanje (Čaćinovič Vogrinčič, 2006). Torej lahko dejstvo, da rejnice niso zaznale želje s strani otrok po drugačnem poteku stikov (da rejnice ne bi bile prisotne na stikih), pripisujem dobrim odnosom v rejniški družini. Očitno otroci rejnicam zaupajo, so jih sprejeli in zato jih njihova prisotnost na stikih ne moti, po drugi strani pa, kot so rejnice omenile, stiki nikoli niso potekali drugače in otroci niso imeli možnosti drugačne izkušnje.

7.4. Sodelovanje rejnic in centrov za socialno delo

Rejnice, rejniške družine potrebujejo za kakovostno delo podporo in pomoč s strani CSD-jev, kar je namen IPS. Tudi za njih je pomembna IPS, ta omogoča možnost sodelovanja in vključitev v koncept soustvarjanja dobrih izidov. Pomembno pa je tudi, kako in na kakšen način rejniška in matična družina sodelujeta izven samega IPS, kako jim pri tem sodelovanju pomaga socialna delavka, jih pripravi na samostojno sodelovanje (Čaćinovič Vogrinčič, 2006, str. 112). Glavna naloga socialne delavke je, da vzpostavi dialog in sodelovanje med vsemi udeleženi v sistemu rejništva (Repotočnik, 2001).

Tri izmed vključenih rejnic v raziskavo so izrazile nezaupanje do socialnih delavk in slabo sodelovanje s CSD-ji. Rejnice niso imele občutka pomoči. To pa ima negativen vpliv na celoten proces rejništva. Če rejnica ne čuti podpore, enakovrednosti, potem lahko avtomatsko vse ostale člane IPS čuti kot rivale (najbolj negativno me je presenetila izkušnja rejnice, ki je v primeru podanega mnenja dobila odgovor socialne delavke z grožnjo, da lahko otroka tudi premestijo, kljub temu da imajo rejnice skozi celoten proces rejništva pravico po podajanja mnenja). Slabe izkušnje z delom v IPS so pogoste tam, kjer ni soustvarjanja v delovnem odnosu, ni etike udeležnosti in perspektive moči, saj so ravno ti podlaga za zagotavljanje, da je vsak član slišan. V primeru slabih izkušenj se je treba ustaviti in pogledati, kaj je šlo narobe, saj je namen socialnega dela zagotavljanje glasu za vse na podlagi vzpostavljenega delovnega odnosa (Rakar idr., 2010). Pri nekaterih sogovornicah smo opazili, da iskreno ne vedo, kdaj se lahko obrnejo na socialne delavke in kaj lahko od njih pričakujejo. Tu bi lahko

ponovno preverjali, na kakšen način sodelujejo vsi vključeni v projektu rejništva, tako vključenost in angažiranost rejnic kot socialnih delavk. Namreč določene stvari, katerih se sprašujejo rejnice, bi morali predelati že na izobraževanjih, namenjenih rejnicam, in pri rednih srečanjih. Tudi Rakar idr. (2010) opozarjajo, da bi se morala statična ponudba tem na izobraževanjih in sama vsebina teh prilagajati potrebam rejnic. Rakar tudi opozori, da rejnice niso dovolj osveščene o svojih pristojnostih in možnostih (Rakar idr., 2010, str. 116–134).

Polovica rejnic, vključenih v raziskavo, je ocenila delo centrov za socialno delo kot dobro, čutile so zaupanje do socialnih delavk in podporo. Imele so občutek, da lahko izrazijo svoje mnenje, da ne bodo spregledane ali obsojane. Nekatere so ravno socialne delavke navedle kot ključno osebo podpore v trenutnih nemoči. Čačinovič Vogrinčič (2006) izpostavi, da so izvajalci rejniške dejavnosti strokovni sodelavci centra za socialno delo, zato je pomemben dober izviren delovni projekt in dobra komunikacija s socialno delavko. Smo pa opazili, da so izkušnje s socialnimi delavkami različne od osebe do osebe.

7.5. Vpliv kakovosti medosebnega odnosa med rejniško in matično družino za otroka v rejništvu

Sam odnos med rejniško in matično družino je pomemben, saj se odraža tudi na otrokovem vedenju. Če bo otrok od matične družine prejemal pozitivne povratne informacije o rejniški družini, ji bo lažje zaupal in obratno, prav tako bo matična družina lažje zaupala rejniški. Prav tako pa če bo otrok prejemal informacije s strani rejniške družine, da je v redu, če odide k matični družini, bo lažje sodeloval z obema (Mihorič, 2018). To so potrdile tudi sogovornice, ki so izpostavile, da ko so enkrat uspele pridobiti zaupanje staršev otroka, potem so jim tudi otroci lažje pričeli zaupati. Zanimivo pa je dejstvo, da je izpostavila razumevanje otroka, da je težko zaupati določeni osebi, če jim starš ne. Ravno tako pa je ena izmed sogovornic poudarila, da ko sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu ni potekalo v redu, ko so bili prisotni konflikti, takrat tudi otroci niso želeli sodelovati, ne z njimi ne z matično družino, čutil se je upad kakovosti dela v rejništvu. Zgodi se, da so otroci v rejništvu razpeti med obema družinama in posledično se znajdejo v težkem, neprijetnem položaju (Mihorič, 2018). Če imata družini dober odnos, bo otrok lažje prehajal iz družine v družino in lažje živel z in med njima.

7.6. Mnenje rejnic o rejništvu v Sloveniji

Tako želje sogovornic kot predlogi Mihorič (2018) so, da bi imele socialne delavke več stikov z rejniškimi družinami. Socialni delavci bi morali biti bolj povezani z otroki v rejništvu, to pomeni, da bi morali imeti več stika z njimi ter bolj pogosto obiskovati rejniške družine.

Sogovornice so izrazile potrebe po dodatnih ugodnostih, povezanih s statusom *rejnik oz. rejnica*. Rejnice imajo pravico prejemati določeno plačilo za svoje delo in uživati pravice, ki iz njega izhajajo. V zadnji slovenski raziskavi o rejništvu (Rakar idr., 2010) so prišli do ugotovitve, da je večina udeleženih tudi bila mnenja, da je višina rejnine prenizka. Predlagajo fleksibilnost dodatkov, ko se povečajo stroški zaradi potreb otrok, se zviša višina sredstev. Seveda ne pričakujejo dobička, ampak plačilo in enakovreden status drugim (Berglez, 2005). Tako so tudi sogovornice poudarile, da si ne želijo dodatnih ugodnosti, zato da bi imele dobiček, ampak da bi lahko otrokom v rejništvu nudile boljšo izkušnjo.

Rejnice, vključene v raziskavo, so izrazile mnenje, da bi si želele več pravic v procesu rejništva, več upoštevanja mnenja rejnic in več pooblastil. Na težavo s pridobivanjem dokumentov je opozorila tudi Mali (2018, str. 8–17). Pove, da imajo rejnice v praksi težave s samim uveljavljanjem raznih pravic za otroke v rejništvu in s pridobivanjem dokumentov, tako so se tudi naredile manjše spremembe, a rejnice si še vedno želijo več pooblastil. Tudi Rakar idr. (2010) se strinjajo, da bi rejnice morale imeti več pristojnosti in pooblastil.

Sogovornica je poudarila, da si želi več srečanj med otroki z izkušnjo rejništva. To mi nakazuje na to, da rejnica čuti otroka in si želi, da bi se lahko o svoji situaciji pogovoril in spregovoril še z nekom, ki je ravno tako strokovnjak na podlagi lastne izkušnje življena v rejništvu, samo s svojo edinstveno izkušnjo. Tako ima človek možnost videti, da ni sam v določeni situaciji in velikokrat je že to velik del rešitve ter pomoči.

Želja dveh rejnic pa je bila tudi sprememba v družinskem zakoniku, in sicer možnost odprte posvojitve. Same so mnenja, da bi to rešilo problematiko premajhnega števila rejniških družin v Sloveniji, saj bi tako rejniki lažje vzpostavili dober, zaupen medosebni odnos z otrokom in bili v manjšem strahu pred izgubo otroka. Ker pa je namen rejništva zagotoviti otroku varne razmere za življenje zunaj matične družine v trenutkih, ko matični družini to ne uspeva in vrnitev otroka v matično družino, predloga rejnic ne vidim kot možne rešitve problematike pomankanja rejniških družin (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2006, čl. 2). Z odprto posvojitvijo se namreč izgubi namen rejništva, po drugi strani pa sta rejništvo in odprta posvojitveva dva ločena koncepta.

8. Sklepi

Rejnice imajo različne izkušnje sodelovanja z matičnimi družinami. Prevladujoče mnenje je, da je za dobro sodelovanje potreben čas in medsebojno zaupanje, do katerega pride s sodelovanjem in prilagajanjem ter učenjem. V večini primerov je bil začetek sodelovanja zahteven, a se je odnos sčasoma izboljšal, k čemur je prispevalo lastno opominjaje rejnic, zakaj so se odločile, da postanejo rejnice, torej pomoč otrokom. K izboljšanju odnosa pa so pripomogla tudi srečanja IPS.

Starši otrok v rejništvu so različno odzivni. Nekatere rejnice se srečujejo s starši otrok v rejništvu, kateri ne prihajajo na stike, ne ohranjajo odnosa z otrokom, druge pa imajo izkušnje s starši otrok v rejništvu, kateri ohranjajo redne stike.

Rejnice začetke sodelovanj s starši otrok v rejništvu ocenjujejo kot zahtevne. Menijo, da je dobro načrtovano delo znotraj IPS ključno za napredek v samem procesu rejništva in v samem medosebnem odnosu med družinama.

Rejnice, vključene v raziskavo, imajo izkušnje, da ima njihov odnos z matično družino otroka v rejništvu vpliv na odnos med njimi in otrokom v rejništvu. Menijo, da dobro sodelovanje med družinama pozitivno vpliva na otroke (viden je boljši napredek v šoli, boljša komunikacija, boljša medosebna dinamika v rejniški družini, manj preprirov) in obratno, če so med družinama prisotni prepiri, se otrok na to odziva (slaba dinamika v rejniški družini, upad uspeha v šoli, izbruhi jeze, prerekanje, nezaupanje) negativno.

Sogovornice ohranjanje odnosa med otrokom in matično družino v času rejništva ocenjujejo kot nujno potrebno, zavedajo se pomena ohranjanja stikov tako za napredek otroka v rejništvu kot njegovo matično družino, a imajo do stikov tudi kritičen odnos. Ohranjanje odnosa, predvsem sami stiki imajo vpliv na otrokovo vedenje, tako v pozitivnem smislu (boljša razpoloženost otroka ob stiku, pripravljenost otroka za sodelovanje z rejniško družino, veselje otroka ob prihodu starša) kot negativnem (raztresenost otroka po stiku, stiska otroka ob ločitvi, nepripravljenost za sodelovanje tako z rejnico kot v šoli, agresivno vedenje do drugih otrok, nedružabnost). Sam vpliv pa je odvisen tudi od kakovosti sodelovanja družin, če družini sodelujeta, si zaupata, komunicirata, potem se lahko tudi otrok v takšnem okolju počuti varno. Same stikov ne preprečujejo, jih spodbujajo. Same dajejo pobude za srečanja, starše sprašujejo, kdaj bi lahko bili stiki, jih na same stike opominjajo prek telefonskih sporočil. Nekatere rejnice občasno otroke v rejništvu na stik tudi osebno peljejo, če starš ne zmore najti prevoza.

Nekatere sogovornice imajo slabe izkušnje s sodelovanjem s socialno delavko Centra za socialno delo, drugim socialne delavke predstavljajo glavni vir podpore in pomoči. Odnos do strokovnih služb je odvisen od CSD-ja.

Rejnice so kritične do zakonodaje. V sistemu rejništva v večini želijo več ugodnosti, bonitet ter več pooblastil za lažje urejanje dokumentacije (dokumenti za zdravstveno zavarovanje, vpogled v zdravniško knjigo otroka v rejništvu, pogled v zapisnike vzgojno-izobraževanih ustanov, urejanje financ – odpiranje bančnega računa za otroka).

Nekatere rejnice imajo slab vpogled v teoretični del sistema rejništva. Skozi proces rejništva se znajdejo v neznanih situacijah, zato si želijo dodatnih organiziranih izobraževanj.

Rejnice, vključene v raziskave, si želijo več medsebojnega druženja z namenom medsebojne podpore in pomoči. Predlagajo pa tudi neformalna druženja za otroke v rejništvu, s katerimi bi ustvarili priložnosti za izmenjavo izkušenj.

Sogovornice so mnenja, da se v procesu rejništva vse več časa namenja podpori in pomoči matičnim družinam otroka v rejništvu, na srečanjih IPS se večina časa nameni pogovoru za in o napredku matične družine otrok. Tako imajo rejnice občutek manjvrednosti.

9. Predlogi

Sogovornice so izrazile željo po dodatnih izobraževanjih. Rejnice bi potrebovale več vsebinsko različnih izobraževanj. Sama izobraževanja bi morala imeti več poudarka na temi, kot je: kako se soočati z otrokovimi čustvi, ki so posledica stiske otroka zaradi rejništva. V ta namen bi moral CSD organizirati izobraževanja. Da pa bi bila izobraževanja produktivna in obiskana, bi bilo treba sproti raziskovati o zanimanjih in potrebah rejnic.

Rejnice so spregovorile o željah glede medsebojnega druženja rejnic in o neformalnih druženjih med otroki v rejništvu. V ta namen bi lahko CSD organiziral delavnice in skupna izobraževanja tako za rejniške družine kot matične družine. Na ta način bi se tudi spodbujalo medsebojno druženje družin. Menimo, da bi tako tudi matična družina pridobila dodaten vir moči.

Sogovornice so poudarile pomembnost ohranjanja odnosov med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino, hkrati pa so povedale, da jim to predstavlja velik izziv. V ta namen bi rejnice potrebovale več podpore in pomoči s strani strokovnih služb pri ohranjanju odnosov med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino ter podporo in pomoč pri vzpostavljanju odnosa z matično družino otroka. Zato bi lahko CSD organiziral »dežurni center«, ki bi bil na voljo vse dni v tednu za podporo in pomoč.

Nekatere sogovornice so imele negativne izkušnje s socialnimi delavkami in samo stroko socialnega dela. Socialno delo je v procesu rejništva nenadomestljivo, zato je nujno potrebno, da se ga dosledno izvršuje. Samo socialno delo na področju rejništva se izvršuje predvsem v IPS, zato mislimo, da bi bilo treba zagotoviti več srečanj IPS, kjer bi se tudi namen teh dosledno izvajal (redno preverjanje napredka vseh vključenih v skupino, vzdrževanje stikov, kateri pripomorejo k zaupanju ...).

10. Uporabljena literatura

- Andris, S. (2016). *Socialni izzivi: Rejništvo nekoč, danes, jutri*, 50-65. Medvode: Flakdy.
- Bass, S., Shields, K., & Behrman (2004). Children. *Families, and Foster Care: Analysis and Recommendations*, 14(1), 4–29.
- Berger, P. L., & Luckman, T. (1988). *Družbena konstrukcija realnosti*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Berglez, V. (2005). *V rejništvu ali kako se kaže spoštovanje do rejencev in rejenk, rejnikov in rejnic in kako se ceni delo slednjih*. Maribor: družina Berglez.
- Berglez, V. (2008). *Otrokova varnost v sistemu skrbi za otroke, ki ne morejo živeti pri starših*. Hoče: Združenje Moč za zaščito otrok, ki ne morejo živeti pri starših.
- Bizant, U. (2016). Izzivi najstništva v rejništvu. *Rejniški glasnik*, 49, 16–27.
- Cirkvenič, T. (2017). Nov družinski zakonik prinaša spremembe tudi na področju rejništva. *Rejniški glasnik*, 51, 24–27.
- Cugmas, Z. (2001). Nova spoznanja o vlogi staršev pri razvoju otrokove navezanosti. *Psihološka obzorja*, 10(2), 51–66.
- Cugmas, Z. (2003). Navezanost je dinamičen sistem. *Psihološka obzorja*, 12(1), 85–102.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1992). *Psihodinamski procesi v družinski skušini*. Ljubljana: Advance.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- G. Čačinovič Vogrinčič. L. Kobal. N. Mešl. M. Možina (2011). Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Družinski zakonik (DZ)* (2019). Ur. l. RS 22/2019.
- Ginott, H. G., Ginott, A., & Goddard, H. W. (2011). *Med staršem in otrokom: klasična uspešnica, ki je revolucionirala komunikacijo med starši in otroki*. Ljubljana: UMco.
- Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo*. (b.d.). Pridobljeno 21. 11. 2019 s <https://www.scsd.si/katalogi/katalog-javnih-pooblastil/>

Kelly, G., & Gilligan, R. (ur). (2000). *Issues in foster care – policy practice and research*. London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Konvencija o otrokovih pravicah (1990). Pridobljeno 24.11.2019 s <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/svet-evrope/evropska-konvencija-o-uresnicevanju-otrokovih-pravic-svet-evrope/>

Križnik Novšak, A. (1999). *Doživljanje otrok v družinah z motenimi odnosi* (Specialistično delo). Filozofska fakulteta, Ljubljana.

Kuzmanič Korva, D. (2012). Rejništvo - *Bilten Skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, 6(11), 230–238.

Mali, M. (2003). Kaj je rejništvo? *Rejniški glasnik*, 41, 3.

Mali, M. (2008). Rejniška družina – družina s posebnimi sposobnostmi. *Kaljenje*, 5(9), 115–131.

Mali, M. (2018). Sedaj je čas za predlaganje izboljšav v rejništvu. *Rejniški glasnik*, 52, 17-30.

Mesec, B. (2004). Interakcijska teorija socialnega dela s posameznikom. *Socialno delo*, 43(5/6), 231–255.

Mesec, B. (2009). *Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo. Metodologija raziskovanja v socialnem delu I*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mešl, N. (2007). *Teorije ravnanja in uspešnost procesov pomoči v socialnem delu z družinami* (Doktorsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.

Mešl, N. (2008). *Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mihorič, M. (2018). Rejništvo skozi prizmo odraslih oseb z izkušnjo rejništva. *Rejniški glasnik*, 52, 36–51.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2018). *Resolucija o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba«*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Musek, J. (1995). *Ljubezen, družina, vrednote*. Ljubljana: Educey.

Oberski, T., & Rozman, V. (2003). *Izvajanje rejniške dejavnosti – predstavitev zakona in pravilnika*. *Rejniški glasnik*, 41, 5–18.

Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (2013). Ur. L. RS 18/2013.

Prosen Boštjančič, K. (2006). Sodelovanje v rejniškem sistemu je strokovnega delavca vedno nov izziv in odkrivanje novih možnosti. *Rejniški glasnik*, 45, 20–22.

- Rakar, T., Boškič, R., Boljka, U., Smolej, S., Dremelj, P., Kobal, B., Nagode, M., Žiberna, V., Čačinovič Vogrinčič, G., Zaviršek, D., Sobočan, A., & Urh, Š. (2010). *Postopki, organizacija in standardi na področju rejništva*. Ljubljana: MDDSZ, Direktorat za družino.
- Repotočnik, B. (2001). Rejništvo kot projekt za vsakega izmed otrok v rejniški oskrbi. *Rejniški glasnik*, 39, 3–10.
- Scott, D., O'Neill, C., & Minge, A. (2005). *Contact between children in out-of-home care and their birth families*. Pridobljeno 21. 11. 2019 s http://www.childrenscourt.justice.nsw.gov.au/Documents/oohc_research.pdf
- Škerlj, M. (2012). Izvajanje rejništva: delo centra za socialno delo. *Kaljenje*, 11, 121–129.
- Štrukelj, P. (2016). Kam po pomoč. *Rejniški glasnik*, 50, 34–40.
- Tomec, M. (2012). Uvod. *Kaljenje*, VI(11), 18–23.
- Tomec, M., & Hudobivnik, T. (2012a). Delo z družino, ki izvaja rejniško dejavnost. *Kaljenje*, VI(11), 99–108.
- Tomec, M., & Hudobivnik, T. (2012b). Priprava otrok in družine, ki izvajajo rejniško dejavnost, na rejništvo. *Kaljenje*, VI(11), 65–79.
- Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
- Ule, M., & Kuhar, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Uradni list RS: *Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti*, str. 9972. Pridobljeno 11.11.2019 s <https://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2019-01-3375>.
- Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (*ZIRD*) (2006). Ur. I. RS 56/2006.
- Zakon o socialnem varstvu (2007). Uradni list RS, št.3/2007 - uradno prečiščeno besedilo 2 (ZSV-UPB2): 282-309. 23/2007 – POPR.: 2953, 41/2007 – POPR.: 5574
- Zaviršek, D. (2012). Za boljšo prakso na področju rejništva. *Kaljenje: bilten Skupnosti CSD Slovenije*, 6(11), 13–17.
- Žiberna, T. (2008). Rejništvo – zanemarjeno področje v slovenski literaturi? *Rejniški glasnik*, 47, 14–21.

11. PRILOGE

11.1. Priloga A: vprašalnik

1. Koliko otrok imate v rejništvu? Koliko časa?

(Če je že dolgo registriran, ali so že bili otroci v rejništvu in odšli nazaj v matične družine?)

2. Kakšen je vaš pogled na sodelovanje z matičnimi družinami?

- a) Kakšen je vaš pogled oziroma mnenje glede sodelovanja z matičnimi družinami? (ali se vam sodelovanje zdi dobrodošlo ali obremenjujoče)
- b) Kakšno je vaše mnenje glede vaših pravic, pri sodelovanju z matično družino otroka v rejništvu?
- c) Ali ste mnenja, da imate na razpolago dovolj strokovne podpore pri ohranjanju stikov s matično družino?

3. Vaš način sodelovanja z matično družino in kako ocenjujete vlogo imajo pri omogočanju in vzdrževanju stikov z matično družino?

- a) Kako oziroma na kakšen način sodelujete z matičnimi družinami?
- b) Kakšne so vaše dosedanje izkušnje s sodelovanjem? Kaj so bile pozitivne in kaj negativne izkušnje? Kako so te izkušnje vplivale na odnose z otrokom v rejništvu?
- c) Kako ocenjujete lastno vlogo pri omogočanju in vzdrževanju stikov med otrokom v rejništvu in njegovo matično družino?
- d) Kako bi ocenili težavnost ohranjanja stikov?
- e) Kakšne pa so bile želje otrok, glede sodelovanja z matično družino? Je bilo njihovo mnenje spodbudno ali obremenjujoče?

4. Kako so povezani odnosi med rejniško družino in matično družino z odnosom med vami in otrokom v rejništvu?

- a) Je matična družina predstavljala dodaten pozitiven ali negativen izziv za sodelovanje med vami in otroki? Kakšen vpliv mislite, da ima odnos med vami in matično družino na odnose med vami in otroki?
- b) Kakšni so bili odnosi z otroci, kadar je bilo vaše sodelovanje z otrokovo matično družino boljše in kakšni, kadar je bilo sodelovanje slabše?
- c) Kako so otroci sprejemali vaše sodelovanje z njihovo matično družino?

5. Kakšna podpora vam je na voljo pri sodelovanju z matičnimi družinami in spodbujanje stikov med otrokom in njegovo matično družino?

- a) Ali ste seznanjeni z vašimi pravicami in obveznostnimi glede ohranjanja stikov z otrokovo matično družino?
- b) Kam se lahko obrnete po pomoč in podporo v primeru stiske?
- c) Ste se že kdaj obrnili po strokovno pomoč? Kako ocenjujete strokovno pomoč?

6. Kakšne spremembe bi bile potrebne na področju sodelovanja med vami in matičnimi družinami?

- a) Kako ocenjujete uredbo rejniškega sistema v Sloveniji?
- b) Kako ocenjujete usposobljenost strokovnega kadra na področju rejništva?

c) kje vidite prostor za napredek na področju sodelovanja med rejniški družinami in matičnimi družinami?

11.2. Priloga B: intervju A

Datum: 9.1.2020.

Trajanje: 1h

Opombe: prisotna 9 mesečna deklica v rejništvu

INTERVJU:

Zdravo. O, kdo pa je tale deklica?

A: to je x. S tremi meseci je prišla k meni v rejništvo, sedaj je pri meni že 6 mescev(A1) (X se zanje kremžiti in smejati)

Prav pristrčna je. Ja pikica. A si zaspana?

A: ja, še malo pa jo bom dala spati, tako da se bova lahko midve v miru pogovorile.

Seveda, se nič ne mudi. Kako pa ste kaj danes?

A: super, ravno sem naročila možu kaj potrebujemo iz trgovine, jaz pa sme imela čas da sem malo na hitro uredila po hiši.

Super, imate zelo lepo in veliko hišo.

A: hvala, ampak je pa tudi veliko dela.

Verjamem ja. A je x sama princeska v tem dvorcu?

A: hah, ne ne, je tu še J. ampak njega pa sem že posvojila(A2). Je prišel k meni s tri tedni, potem sem ga imela eno leto, v primeru, če bi se mama premislila in sedaj je posvojen.

O lepo lepo, a je že v šoli?

A: ne ne, v vrtcu. Samo trenutek, bom jaz odnesla X počivati.

Kar v miru.

A: tako.

No da se vam še enkrat zahvalim za pripravljenost sodelovati z menoj. Rada bi vas samo vprašala ali se strinjate, da najin pogovor snemam, seveda, bom po tem, ko ga pretipkam izbirala. Rada bi vam tudi povedala, da so vsi podatki popolnoma zaupni, uporabila jih bom v raziskovalne namene, ne bom uporabljala nobenih imen, tako da velja krog zaupnosti in anonimnost. Če vam bo kakšno vprašanje ne prijetno mi prosim o zaupajte, prav tako vam na nič, kar nebi želeli ni potrebno odgovoriti.

A: jaja, seveda lahko snemaš. No super. Drugače nimam težav s tem. Starša pa tako ali tako nista nekaj odzivna (A3). Prej nismo imeli stikov. Prvi stik je bil po dveh mescih (A4) B rojstvu je bila odvisna, ker je bila mama.. starši je v Palčico niso nič šli gledat, nobenega zanimanja an, pol k je k nam prišla so pa začel. In ko smo mi prišli na prvi IPS prej ni bilo stikov, jaz sem X že imela. Na srečanju je socialna delavka že staršema »a jo bosta vzela, a jo bosta pocartala«. Men je bilo pa tok grozen, k mata obadva hepatitis. Pol sem jaz napisala dopis na CSD in smo jo cepili, sam se je zdaj to umiril, no hvala **bogu**.

Ja razumem vašo stisko, predvsem na situacijo z boleznijo. Je pa res, da si je socialna delavka verjetno zavzemala, da bosta starša še vedno imela občutek, da je to njuna hči, in da imata pravico do stikov, verjeto v tistem niti pomislila ni na zdravstvena stanja staršev. Ampak ja, njena napaka.

A: ja sej v tistem trenutku se človek vpraša kaj j sploh narobe z njima, sam X je bila sita, previta, dobre vole, onadva pa tut ane. Moram reč da jo znata prjet (A)

Ja ja razumem, sam imata svoje trenutne težave, katere morata rešiti. Koliko časa ste že registrirani kot rejnica?

A: ja sej glih so sem študirala, pa nisem čist ziher, 2016, 2015. mislim, najprej sem itak mela namen posvojitve, sam posvojitve iz tujine so itak svoj pojem, sva z možem probala pa sva pol obupala, preveč neke dokumentacije v Rusijo sva mogla it čist sam zato da sva dala papirje na mizo, pa nama noben ni reku ne bu ne mu.

Posvojitve iz tujine so res kr zahtevna stvar ja. Predvsem finančno je velik zalogaj. Potem ste se pa odločili za rejništvo?

A: ne morm se čist točen spomnt.

Čist super, jaz vas ne bom šla v sistem preverjat nič bat haha. Pa je bil fantek prvi, ki je prišel k vam v rejništvo ali ste imeli že prej otroke v rejništvu?

A: Ne ne, on je bil prvi (A6).

Mhm, pa potem. Pa ste imeli vmes še kakšnega?

A: ne ne, sam ta dva mam(A7). Dle sem se sam spomnila, da 2016, k se spomnim, da sem 2016 konec leta dobila, fanta smo pol 2017 posvojil, prej sem mela pa za posvojitev(A5). Tto smo dokaj relativno hiter dobil no, k ni bilo treba vseh preizkusov delat.

To smo sicer že mal predelale, ampak kakšen je vaš pogled oziroma mnenje glede sodelovanja z matično družina?

A: no ja sej pravim. Da se mi glede na trenutne, pa ne sam glede na naš primer ampak glede na zgodbe k jih čujem na izobraževanjih pa srečanjih, da se preveč poudarka daje na matične družine, da se večinoma ščitijo njihove pravice (A8). Oziroma otroci so tiho, starši pa tam agresivni tečni, pa se jih vsejen upošteva (A9).

Ja starši imajo pač pravico do stikov, sej vem da veste haha, ampak pravico do stikov, tut če omejenih, dokler res ne ogrožajo otroka. Pa imate občutek, da imate vi kej pravice glede stikov? Da imate vpliv, na primer, če bi vi opazili, da oni negativno vplivajo na otroka, da bi rekli ne ne, stiki niso vred, da bi vas CSD upošteval ali?

A: Zdaj, jaz kokr sem rekla, da sem poslala takrat dopis, so mi odpisali na vse postavk, da mam prav (A10). Sicer so pol ubral neko vmesno pot ampak so mi prislunil ja (A11). Moram reč, da pri CSD Maribor zdaj imam (A12) ampak za fanta, CSD Žalec, tam je bilo pa bolj tk tk (A13). Tk da po moje je res odvisno od tega na kazga socialnega delavca naletiš no (A14).

To pa definitivno no. Moram pa reči, da sem vesela, da ste dobili tut boljše izkušnjo.

A: ja tudi jaz haha. Ker tukaj v Žalcu vedno poudarja, da smo mi samo v njihovi službi in da nimamo možnosti odločanja in ne vem kaj ne. Sam mislim, da če si vzame pravico po moje, da te morajo (A15).

Socialna delavka vam je rekla, da nimate pravic? Vi ste njihovi sodelavci procesu rejništva, in seveda da imate besedo. Moram reči, da bi rada spoznala to gospo.

A: ja sej zato sem tut pol, k hodim skos na izobraževanje, in tam je bilo d po tem novem družinskem zakoniku, rejniki smo tut stranke v postopku na sodišču (A16) in je ona rekla, da ne. Ampak jaz sem do zdaj dosegla na sodišču za X. prvo sem bla vabljen kot priča in ko sem poslala dopis pa želim bit stranka, sem sedaj stranka (A17). Torej nas oni že osnovi po svoje izobražujejo.

Ja res je odvisno od strokovnega delavca in njegovih oziroma njene angažiranost. Sem pa zelo vesela, da ste tako na tekočem z pravicami n obveznostmi in da se res zavzimate zase in otroke.

A: ona na posvojitvah je bla bol vredu, tota tle, na rejništvo pa sam zakonodaja je jasna..

No tko k slišim različne zgodbe, saj vem, da je v vseh strokah tako, ampak potem človek razume, zakaj imajo določeni slabo mnenje e socialnem delu. Res si želim, da bi bilo takih zgodb manj.

Mal ste že omenili, ampak kako oziroma na kakšen način sodelujete, ohranjate odnose z matično družino?

A: am se pravi, mi sodelujemo, enkrat na teden, petek dopoldne (A18) ampak jih zdaj nč kaj nimam (A19). Prvi mesec so prišli vsak teden, pol pa so prišli, hm.. ne vem, september je bilo zadnjič (A20). Pol je sam oče pršu 1. novembra, mama 13. in to je bilo to (A21). A, enkrat smo se vmes v Mariboru srečal samo z mamo, oče ni pršu, čeprav je on tisti, k si želi, da bi x prišla nazaj k njemu (A22). Pač, jaz sem do njih, jaz ne bom z njimi razčiščevala.

Ja absolutno, niste vi za to tukaj, da z njimi predelujete.

A: jaja, sej na začetku je bilo zlo mučno k smo bili zlo na distanci (A23), po smo se kar hitro pogovarjal. Zdaj se bistvu prek facebooka, unih sporočil, tk d je velik laži (A24). Lažje pa tut zato k jih ubistvu ni in pol sem tut jaz ubistvu bolj sproščena.

Ni osebnega stika, manj osebni odnos. Povsem normalno, da j potem lažje. Kako pa poteka to preko facebook?

A: ja ja, vsake tok prosijo za kako sliko pa prašajo kako smo (A25).

Pol ste res zelo odprti in res sodelujete, ker določeni ljudje nočejo še » dodatnih stikov« preko razni omrežij itd. Lahko bi se tudi držali smo dogovorjenih stikov, sploh glede na to, da je x še dojenčica in da ne pove, da si želi stikov.

A: sicer, ja tuki je res specifika, k je ona tok majhna (A26).

Ja sej, to je res, zaenkrat tudi ne morate še najbolj oceniti, kako stikih, katerih že dolgo ni bilo vplivajo nanjo,

A: ja ne vem, glih kok to poteka, če se otrok joka (A27). pa potem kakor poročajo spet začnejo lulat pa kakat v posteljo.. (A28)

Na žalost znajo biti stiki, dokler se vseh ne opolnomoči zelo zahtevni ja. Težko je razložiti otroku, zakaj matična družina trenutno ima ovire, zakaj ne sme biti pri njih čeprav si to želi.

A: ja to bi mogl vsi starši rabl psihološko obravnavo. Sam je res fora, pač res posvojitve v tujini, jaz šekr hodm na srečanja, k maš podporo, je pa zanimiv, da ljudje, k bi res rabil, velik matičnih družin kokr slišim, pa nima in ne hot po pomoč in podpro (A) Jaz sem edino gledala, da bi spremenila kej pri svojem delu na boljše, če bi se dal. Po mamo pa še une k se maščujejo prek otroka drugemu, pa šuhtajo (A29)

Se strinjam, tut tega je velik, ampak jaz sem mnenja da spet, ker se ljudje počutju ogrožene in ja kokr ste rekli, ne želijo in si ne poiščejo podpore in pomoči. Potem, pa je igra z otrokom.

Vaše dosedanje izkušnje z sodelovanjem s matično družino, z fantom ste imeli zelo malo ane, ker je potem šlo za posvojitvev

A: ja ja, enkrat smo mel pol IPS, brez otroka, mamica je bila itak mladoletna, babic k je bila zakoniti zastopnik je potem neki (A30)... ampak ja nismo imel neki stikov (A31). Je mogla podpisat zraven. Tk d cel let je hodla tja da želi IPS, ko smo imel je bila pa tiho (A32).

Malo ste že rekli lastno vlogo pri omogočanju in vzdrževanju odnosov. Res je da imate še malo punčko ampak, kako ocenjujete lastno vlogo. Mogoče tut kasneje. Res je, da je rejništvo namenjeno kot

kratkočasno, ampak glede na vašo situacijo, da mami je že odvzeta roditeljska pravica. Ampak kako ocenjujete lastno vlogo pri omogočanju iz vzdrževanju, med otrokom in starši?

A: zdaj, jaz bi, mene nebi moti, to, da bi oni imel sam stik (A33). Sej tut zdaj se mi ne zdaj d bi bil glih škodljiv, ne vem, če je dober (A34). Ampak. Sej bi bla jaz tudi pripravljena enkrat na mesec v Maribor furat (A35), če seveda se ne bi začele kazat neke slabe posledice (A36). Ampak sam, ne pa v tem smislu, da bi tok majhnega otroka, ki bi oziroma, se bo navezala, jo bodo pol čez tri leta mami ki je odvisna vrnil, pol bi pa spet zapadla težave, ne vem.

Zdaj pri vas je res specifično ampak kako ocenjujete težavnost ohranjaje stikov? Sej ste rekli, da prvi mesec pa messeneger. Bi si vi mogoče želel da bi mela starša več želje po stikih?

A: a ne, jaz si drugače ne želim (smehu) jaz si ne, ampak, če bi ona da želela (A37). Mislim, da sicer je zelo velik dokaz, da trudila sta se ne mesec (A38), zdaj pa dost. A ni to zadosten razlog da bi rekli da je zadost (A39)? Mi je za razmislit zakaj v Slovenji nimamo odprte posvojitve. Zato k zdaj se moraš res borit za odrezat vse skupi. K z odprto, bi pa bilo velik laži, k bi starš vedel, da tut, če bi žele bi več velik let lahko prišel na okoli. Ni mi všeč, ko otrok samo potuje (A40).

Jaja, otrok je pol ujet med dve družini.

A: tako ja in nisem mnenja da je najbolj zdravo (A41). Pač tut če moram ja otroka eno uro pustit z staršema, jo lahko ščuvata, nima te rada ne vem kaj (A42),.. pač ne vem, za enkrat tega res nimam(A43). Slišim pa zgodbe drugih rejnikov (A44)

Ja, razen, če si otrok želi stikov, ane, pa če pozitivno vplivajo nanj.

A: ja definitivno (A45), sam vseeno, odprta posvojitve bi pol zagotovila, da se rejnik lažje naveže na otroka, z manj straha.

Veliko ste že omenjali da se vseskozi vključujete v razna izobraževanja in se, kar mi je zelo všeč. Ampak, menite, da so vas seznanili z pravicami in obveznostmi glede ohranjanja stikov?

A: ja, moram spodbujat stika, ampak si mislim, da je edino na prvem mestu otrok. Zdaj na zadnjem izobraževanju je bilo glih beseda o ohranjanju stikov in je ona že zelo namignila poudarjanje spodbujanje stikov. In je večina rejnic starejših 50+ in one so res do onemoglosti poudarjajo (A46). Hkrati je pa vsaka k je povedala zgodo, povedala tut kak se otroci pol vračajo čist adijo, raztreseni, večina zgodb je bila v smislu da stiki niso bili korist otroka (A47). In pol sem jaz povedala, da jaz sodelujem. Sam, ko pridem jaz na csd pa jaz nebom rekla, da bi rada še stikov, k nisem mnenja, da bosta v korist (A48). Sej se mi na stikih smilita, k vidim kako jo crklata, sam a jo bosta zmožna cklat 24/7. Ker pri nas so hoteli še stike z dedkom pa teto (A49). In pol sem jaz napisala, da zaradi varne navezanosti, da stike z staršema ne pa še z vsemi drugimi k je preveč stresno za otroka in so na CSD res upošteval (A50).

Primeru stiske veste kam se lahko obrnete po pomoč?

A: jaja, ej so vedno poudarjal.

Kako pa ocenjujete uredbo rejniškega sistema v Sloveniji?

A: haha,, da rabi spremembe, da rabi temeljito raziskavo, koliko je res vredeu primerov vračanja matično družino, kolk je primerov, da ostanejo v njej, in da se pol mal premisli, o smislu stikov, o odprtih posvojitvah in da se nek premakne, naredi, nek večji razkorak, bolj poostreno kdaj bi bila posvojitve smiselna(A51), ne pa tako, ko so rejništva več letna (A52)

Pa ste mnenja, da so socialni delavci usposobljeni na svojem področju, kar ste imeli izkušen. Rekli ste že da v Žalcu imate bolj slabe izkušnje. Kako pa na splošno, ko hodite po izobraževanjih ocenjujete?

A: jah no, pač, mlajši kader mislim, da je zlo bolj poslušen, bolj pripravljen pomagati, ker tiste starejše se držijo nekih navad ko pjanc hloda (A53). Sej nič ne rečem, znajo pomagat in vse, sam mislim, da bi rab ili enega psihologa (A54), ker je res zelo specifično področje. Pač mislim, da bi se zakon moral spremenit (A55) dodelat, da bi se moglo rejniške družine več upoštevati.

Torej bi ocenili sodelovanje s socialnimi delavkami kot?

A: v Žalcu hjah, v Mariboru pa super. Pač v Mariboru res pomagajo in si ne želim nič več, v Žalcu pa bi morali dobiti cepiv proti lenobi, mal več angažiranosti pa osebnih stikov.

Zanimivo mi je res, kako imate dve povsem drugačni izkušnji, h krati pa sem vesela, sa imate tako dobre in slabe, da jih lahko primerjate in da vidi prostor za napredek.

A: hja no upam, da se zgodba dobro konča.

Tudi jaz. Imate mogoče kake pripombe, mogoče ideje, kako bi še lahko izboljšala v prihodnje jaz moja » vprašanja«, ste kaj pogrešali?

A: am ne, men se zdi super tema in vse in tut ko boste imeli zagovor, če lahko bi prišla vas poslušat.

Ja seveda, če želite vam lahko posredujem vse podatke, tudi analize in vse.

A: to bi bilo super

Najlepša res še enkrat hvala za vaš čas in zgodbo.

A: ni kaj, hvala tebi, veliko sreče pri pisanju.

11.3. Priloga C: intervju B

Datum: 17.1.2020.

Trajanje: 1h

Opombe: občasna prisotnost moža rejnice

INTERVJU:

Pozdravljeni

B: Zdravo

Kot sva se že pogovarjali preko gmaila, še enkrat hvala za pripravljenost sodelovanja.

B: z veseljem omagam mladim raziskovalcem, vam, ki vsaj še imate neke vizije in želje po spremembah.

Upajmo, da nam uspe kaj spremeniti na bolje. A otroci so vsi že v šoli?

B: ja, eden je še v vrtcu (B1).

Torej imate več otrok v rejništvu?

B: ja ja, 5, eden pa se je že vrnil k očetu (B2).

Vau, 5? a so kaj v sorodu? ker naj bi bilo..

B: ja ja, brat in sestra in brata, eden pa je že odšel (B3). Ja ja, z zakonom je določeno 3.

Tako tako, razen v izjema. Koliko časa pa ste že registrirani kot rejnica?

B: uf..

Približno, okvirno, ni potrebno sedaj..

B: nekje 15 let no (B4). Najstarejši je pri meni že osem let, njegov brat 5, punca 3 in njen brat 2 leti (B5) .

Torej ste res že eksperkta iz izkušenj. Rekli ste pa že, da ste imeli še enega fantka kateri se je vrnil v matično družino.

B: ja tako tako, on se je vrnil k očetu (B6)

Kakšen pa je vaš pogled oziroma mnenje glede sodelovanja z matičnimi družinami?

B: jah, res povsem odvisno od družine do družine (B7). Jaz moram reči, da trenutno dobro sodelujemo (B8) no. So bile pa na začetku težave (B9). Babica predvsem od fanta, kateri je že odšel nazaj k očetu, ona se je počutila zelo ogroženo (B10), je res da je bil specifičen primer, ker je ravno izgubila svojo hčerko in potem je mene jemala kot grožnjo, pa da ne bi slučajno jaz postala mama (B11), ni želela da bi bil fant pri meni. Drugače a sem mnenja, da stiki morajo biti. Morajo biti pa zato, da se otrok zna nekam umestiti. Res je, da je za začetku zelo težko (B12), jaz sem le že nekaj časa v tem, ampak na začetku vsakega sodleovanja je težko. Sam kot pravijo vsi je treba gledat v korist otroka (B13). In jaz sem mnenja, da določena količina stikov je otroku v korist (B14). Otrok rabi potrditev, da ga starši niso pozabili, rabi vedeti, da so še tam zanj. Pri eni babici je šlo za ogromno manipulacije (B15). Potem, pa sem se jaz odločila, da se pogovorim z njo in njenim starejšim vnukom torej bratom od J. Sedaj si zaupava (B20). Drugače pa ja kot sem že rekla, mislim, otrok mora imeti stike, da se zna umestiti, da zna potem kasneje prepoznati in razumeti določene svoje vzorce, da prepozna svoje vrednote (B21). Ne vem a sem odgovorila na vprašanje?

Ni napačnih in pravih odgovorov. Super odgovor je bil. Kako pa bi če bi morali oceniti sodelovanje z matično družino, kot dobrodošlo ali bremenilo?

B: definitivno je bremenilno ampak tudi dobrodošlo (B22). Punca na primer, ona je po stikih z babico doživljala ogromne stiske (B23), kasneje sem izvedela, da je imela kot otročiček stolno zlorabi, pač zakomplicirana zgodba. Ampak ona se je vedno tako veselila prihoda babice, potem pa imela izbruhe jeze, strigla je vse deklice, se zaletavala (B24). Starejšemu je ščetko namakala vsepovsod, mu v čevlje podtikala kamenje, jagode (A25). Pač res premišljene vragolije

Izražala je stisko, ne verbalno ampak z dejanji..

B: ja tako tako, in potem sem ugotovila, da sta bili babica in njena partnerka tisti ki sta izvajali spolno zlorabo.

Pa ste mnenja, da imate na splošno in specifično v tem primeru na voljo dovolj strokovne podpore?

B: iskreno mislim, da nimam nobene podpore (B26). Kam pa naj se obrnem? Na CSD? (B27) Iskreno zadnje čase se gre socialni samo za krepitev matične družine, kam je šla korist otroka, vsaj v mojih primerih ne vem (B29). Iskreno pomoč imam druge rejnice, moja socialna delavka in od otrok, na njih se ne moram obrniti.

Pa imate že od začetka takšne izkušnje?

B: ne ne z leti postaja slabše.

Kaj pa glede pravic pri sodelovanju z matično družino? Imate občutek, da imate kaj pravic, da se vaše mnenje upošteva?

B: NE (B29)! Večkrat sem že naletela na odgovor, ja v redu, češ, bomo pa otroka premestil v drugo rejniško družino (B30). Mislim a res? Po 5 letih, mi boste sedaj vzeli zaradi tega ker imamo različna mnenja? Mislim, pač mislim, da jaz ne morem direktno prek strokovnih oseb nič vplivati (B31). Ja okej, ko je šlo za manipulacijo sem dala pritožbo direktno na sodišče in potem so bili stiki pod nadzorom (B32). Ampak, vse morem sama direktno na sodišče (B33). Na IPS ne pomaga, če kaj rečem, je vedno odgovor, da se matična družina trudi, da je v stiski, da je to v korist mamice (B34).

Kako pa sodelujete z matičnim družinam na kakšen način?

B: Jah sedaj pozitivno (B35). Sicer imamo trenutno dogovorjeno enkrat mesečno dve ure (B36). Pač definitivno je pozitivno, da pridejo (B37). Sedaj so se stvari, ko sem tudi jaz ugotovila koliko lahko pričakujem od njih izboljšale (B38). Sedaj mi tudi javijo, da jih nebo oziroma zakaj jih ni bilo (B39). Vmes pa tudi ene mamice ni bilo eno leto, pa je prišla z novim otrok, imam sedaj oba, pa je lansko leto potem spet izginila eno leto (B40), no potem pa je novembra poslala slikico, da imata še brateca. Ampak, ja poskušam nekako ohranjati redne stike (B41).

Kakšne pa so vaše dosedanje izkušnje? Pozitivne, negativne?

B: pozitivno je sigurno to, da so bili otroci veseli, da so videli starše (B42). Tudi, ko so bili še pre mali, da bi poznali na koledar so nekako čutili, da je mesec mimo, da bo po časa čas, da pride mamica kaj na okoli, neverbalno os dosti izražali. In definitivno je velik minus razočaranje, če staršev ni bilo (B43). in potem vprašanje zakaj jih ni? Jah ne vem, iskren ne vem. Sem opazila pri enem, da je bil dosti nemiren (B44), več kot objem, pogovor, cartanje ne morem nuditi. Potem pa, ko smo enkrat uredili redne stike, se je umiril (B45). Sedaj mu je samo pomembno, da enkrat mesečno se vidijo in ni težav ne pred srečanje ne po (B46). Res je, da mama ni nekaj odzivna, tudi, ko jo povabi s seboj, da bi pokazal kaj zunaj ni ravno odzivna, ampak fantu to ne predstavlja stiske (B47). Punca, punca, ki je starejša, ona pa ne izraža nekaj očitno stiske, po stikih predvsem od začetka z babico, pa sedaj še vedno z mamom, ima izbruhe jeze (B48). Od začetka je trajalo tudi po dva tedna po stikih, da se je umirila (B49). Sedaj, ko ni več stikov z babico, se je to umirilo, ampak so po stikih z mamom še vedno težave, predvsem, ker ona je zelo ustvarjali tip in si želi ustvarjati skupaj z mamom, njej pa ni do tega (B50). Medtem, ko njen brat. On je povsem miren, Nikjer ne izraža stiske, ne izraža neke navezanosti (B51) Enkrat mesečno, oziroma vmes dolgo tudi ne, vidi mamom in potem kmalu odide po svoje.. Punca, ona pa je res povsem drugačna no (B52)

Kako pa so te izkušnje in redni oziroma neredni stiki z matično družino vplivali na odnose med vami in otroci?

B: kako to mislite?

So mogoče kazali oziroma izražali kakšno jezo? Zamero?

B: do mene ne, do mene res ne. Videla sem, da če staršev ni da so v stiski, smo se stisnili, po cartali. Kot sem rekla, več ne morem narediti. Se je pa to izražalo na druge otroke. Če so starši prišli obiskati druga dva je bilo potem seveda ljubosumje, prerivanje, neka slaba volja, tudi v šoli so manj sodelovali. Ampak do mene pa ne. Ker smo od nekdan odkriti med seboj. Vedo in jasno jim dam vedeti, da se trudim, da bi imeli stike s starši, vedno da se trudim in da starše v stik jaz ne morem prisiliti.

Veliko ste že rekli o tem ampak če malo strneva. Kako ocenjujete lastno vlogo pri omogočanju in vzdrževanju odnosov med otroci in matično družino?

B: hja pač jaz vem in na to so nas na usposabljanjih pripravljali, da moramo omogočati stike (B53). In kot pravim, jaz stike skos spodbujam (B54). Tudi, ko je mamica izginila za eno leto, sem jaz socialni pisala gmaile, da kje je mama, da otroci potrebujejo redne stike zato, da se počutijo okej (B55). Tudi v enem primeru, ko je oče iz povsem drugega konca Slovenije, in ko so predlagal, da vzamem fantka. Seveda, na začetku naj bi šlo za fanta za kratkotrajno, mhm, eno leto je sam po sodiščih se valjalo ampak vseeno, jaz sem povedala, da ne vem če bo okej, ker oče ima avta, stiki pa morajo biti, pa so reli da se bomo že na IPS dogovorili, da sedaj je važno da imata otroka kam iti. Pač jaz podpiram stike, seveda, ne pogosteje kot enkrat mesečno, dokler starši ne pričnejo kazati

nekih resnih namenov, da bi reševali probleme (B56). Na primer pri fantu, kateri je odšle nazaj k očetu. Oče je bil res odziven (B57). Na vse delavnice terapije, katere so mu predlagali je šel, res bil odziven. Še vedno imava dobre odnose, fant še pride kdaj čez vikend prespati, ker so otroci navezani med seboj. Plus je pa tudi to kot sem rekla da se znajo umestiti (B58). Na primer en fant, on je do 13 leta samo o očetu sanjal. Samo ati, ati je kralj. Potem pa ga je dvakrat oče v Ljubljani spravil v zelo nelagodno situacijo, posledica alkoholizma (B59). Sedaj več noče imeti stikov z njim (B60). Fant je že 18 in ga ne zanima kako je z očetom, kljub temu, da sta imela prejšnje redne stike (B61). Tudi večkrat mi reče, da o ne pije ne kadi, in da nikoli nebo. Vse je za nekaj dobro a ne.

Kakšne pa so bile želje otrok glede stikov z matično družino. Je njihovo mnenje spodbuda ali breme?

B: ja pač vsi so želeli stike kar je dobro in ne (B62). Ker potem, ker so bili občasno neodzivni je bilo veliko razočaranje (B63). Kar je seveda breme, ker si nihče ne želi videti otroka v stiski (B64).

Kaj pa bi rekli je matična družina predstavljala pozitiven ali negativen izziv za sodelovanje med vami in otroci?

B: jaz sem vedno otrokom na razpolago. Vedo, da jaz ne moram vplivati ali starši pridejo ali ne (B65). Nikoli pa nisem imela slabih odnosov (B66). Želela sem da smo iskreno kot sem rekla, ko je bilo več zaupanja iz moje strani in iz njihove smo pričeli veliko bolje sodelovati (B67). Potem, ko je bilo zaupanje moram reči, da so tudi stiki postali bolj redni (B68). Eni mamici je veliko stisko povzročilo, da mene klicali mami in mojega moža ati. Ampak smo to razrešili. Seveda so otroci bolj veseli, če so stiki redni, ampak na splošno to ni imelo velikega vpliva na naše odnose (B69).

Kako pa so otroci sprejemali vaše sodelovanje z njihovo matično družino? So želeli, da se vi družite ali so mora izražali želje, da se vi med seboj ne bi družili?

B: hm, kaj pa vem. Stiki so nekako vedno potekali pri nas doma, tu v hiši. Razen z izjemo, ampak res, od nekdaj so bil navajeni, da so prišli starši, so se po družili, jaz sem staršem skuhalo kavico, dala pecivo in potem se umaknila, če niso želeli biti sami, sem bila zraven (B70). Nikoli niso rekli niti izražali, da bi bili radi brez mene (B71). So sicer starši kdaj izrazili željo po sprehodu in niti jaz niti socialna nisva videli v tem težav (B72).

Menite, da ste dovolj seznanjeni z pravicami in obveznostmi glede ohranjanja odnosov.

B: hah še preveč, ampak kot sem rekla, zadnje čase se dela, pa sodelujem z tremi CSD, samo v korist staršev (B73). Mislim, pa da se vseeno rejniki sedaj bolj borimo za svoje pravice, ker imamo le večji dostop do zakonikov in vsega kot so imeli včasih. Pogrešam pa izobraževanja na to temo. Sej so izobraževanja ampak ni to to. Drugače pa ja vem, da moram omogočati in spodbujati stike (B74).

Kako pa bi v splošnem ocenili delo socialnih delavcev in delavk? Kakšne izkušnje imate z sodelovanjem z njimi?

B: jah, mislim, zelo različne (B75). Moram pa reči, da se ne bi obrnila na njih v stiski po pomoč (B76). Res sej niti ne vem kaj pričakovati (B77). Enostavno nisem skozi 15 let dobila občutka, da bi bili oni neki varni subjekti (B78)- Najbolj mislim, da smo me razočaral, ko sem jim govorila na IPS, da deklica kaže neka čudna nagnjenja, da drgne punčke med seboj, da se fantov dotika po mednožju in tako, pa niso nič reagiral (B79). Sem zvedela, da je bil sum spolne zlorabe, kateri je bil zavržen, ampak mene v tistem trenutku ni nihče obvestil o tem, opozoril, podučil (B80). Sama sebi sem bila prepuščena (B81). Če bi to vedela, bi jo definitivno vključila v kakšno terapijo. Pa tudi, jaz sem tista, ki daje spodbude za IPS (B82). V CSD Šiška se že več kot leto nismo sestali. Vedno jaz pišem, da bi bilo fino, če bi se kaj dobili, da bo počasi potrebno. Tudi odzivni niso. Ko sem jim pisala za punco, da sumim, da ima spolno zlorabo za seboj mi nobeden ne puncin ne moj CSD ni odgovoril

dva tedna (B83). Ne vem no. Z možem si razlagava, da morajo bit ekstremno zelo zasedeni (B84), da nimajo časa enkrat letno poslati gmail kako smo, je vse v redu, o napredku ne nič.

Moram reči, da se ob takih zgodbah kar zamislim. Socialni delavec, delavka, bi morala predstavljati varno osebo za vse vključene v rejništvo, za vas, otroke in matično družino.

B: kaj pa bi naj mi omogočali?

Po tem, s čimer sem jaz seznanjena varno osebo. Torej, ko ste vi opazili, da deklica počne ne navadne stvari z barbikami, da bi vas obvestile o prijavi, o sumu da bi vam bile v oporo, in v vsakršni stiski oziroma bi vam znale svetovati, kam se obrniti po pomoč. Definitivno, da bi morale, morali redno preverjati kako ste, ali imate težave, ali napredujete, da sploh ne govorim o tem, da ne bi smeli vi biti redna pobudnica za IPS. Ne reče, imate pravico do pobude, ampak to ni vaša dolžnost.

B: jah kaj naj rečem, takle mam. Tudi nov zakonik mi ni všeč. Češ, da če starši niso odzivni tolk let, gre pol otrok v posvojitev (B85). Kdo pa bo posvoji 10, 12 letnika? In še ena nova družina (B86) za fanta. Ne vem, ne vem kako si to predstavljajo.

Torej vidite ogromno možnosti napredka? Jaz definitivno bi si želela, da ko imate srečanje rejnikov in rejnik s socialnimi delavci in delavkami, da bi imeli redno preverjanje, kaj vi pogrešate, kaj bi si še želeli, da bi vas obravnavali in jemali kot profesionalne sodelavce.

B: definitivno (B87). In da bi gledali v korist vseh ne samo mame in očeta (B88) in da se ne bi tako bali vplivnežev in dragih odvetnikov. Saj razumem ampak potem otrok trpi.

Se strinjam in vas razumem. Zato tudi jaz raziskujem to področje in si želim sprememb. Res hvala za vse podatke, upam da ni bilo prenaporno.

B: z veseljem, oh kje pa. Upam, da ste izvedeli, kar ste želeli.

Definitivno!

11.4. Priloga D: intervju C

Datum: 24.1.2020.

Trajanje: 1h

Opombe: prisotnost deklice v rejništvu

INTERVJU:

Pozdravljeni

C: dober dan

Kako ste?

C: v redu, mrzlo ampak gre

Ja danes je res hladno. Torej, še enkrat hvala ker ste bili pripravljeni sodelovati. Torej kot sem vam že povedala, namen moje raziskave je pridobiti vaš pogled na ohranjanje stikov med otroki v rejništvu in matično družino.

C: to mi je zelo všeč ker mam občutek, da so predvsem zadnje čase predvsem v ospredju starši, da se dela, da bi se njih zaščitil, tut otroci niso več na prvem mestu.

Koliko časa pa ste že registrirani kot rejnica?

C: 15 let (C2).

To pa je že res lepa doba.

C: ja, najprej sva mela z možem sina, potem čez 20 let še enega. Potem pa sva se odločila, da pomagava tistim otrokom, katerim doma ni najboljše.

Koliko otrok pa imate trenutno?

C: imela sva tri brate, eden je že šel, pa te dva imava zdaj tri leta (C3).

A eden izmed bratov je odšel zaradi polnoletnosti?

C: jah veste kako je, pridobil je poklic, pol je šel pa še plus dva program, pa se mu ni dalo, pol se je pa preselil k očetu v Sevnico k je tam dobil zaposlitev (C4).

Nazaj k očetu je šel?

C: Ja, sej mi imamo redne stike, tut večkrat pove, da se šele zdaj zaveda kaj je imel in z bratoma se redno videva. So pa to fantje, k sta jih imela starša še v času zakona. In na začetku je bilo kar dosti tekmovanja med staršema, kdo bo imel več stikov, pa metanje polen drug drugemu sam potem (C5), ko sta se pa ločila, potem pa so se stvari med staršema malo umirile (C6).

Kakšno pa je vaše splošno mnenje glede sodelovanja z matičnimi družinami?

C: zahtevno ampak definitivno nujno potrebno (C7). Jaz osebno ne bi nikoli otroku preprečevala stikov s starši (C8). Ker ne glede na vse to so njegovi starši in otrok mora vedeti, da so še tam, da nanj niso pozabili (C9). Je pa res, da je bilo pri nas na začetku z fanti kar zahtevno (C10).

Otroci velikokrat na začetku doživljajo večjo stisko ja.. vzeti so starem, vem oziroma ko sem se pogovarjala določeni rejniki in rejnice omenjajo, da imajo po stiku otroci še nekaj dni težave, da se lahko umirijo. In če gledamo, da je to vsak mesec je za otroke in vse v okolici res izziv.

C: hah, pri nas so bili na začetku stiki na dva tedna (C11)! In ta velik fant, je bil star sedem. On je imel težave, bil je hiperaktiven, in pol še nekaj tri dni po stiku smo mel take težave, da se je umiril (C13), pa tut na splošno z osnovno higieno smo se borili in potem je pa lahko rečemo so končno fantje začeli nazaj funkcionirati pa je bil spet stik, pa smo šli jovo na novo (C13).

Na dva tedna ste imeli stike? Pa glede na dogajanje in stiske, ki so jih stiki povzročali ste lahko to potem kaj omejili?

C: jaja, sej so in v šoli in vsi opazili te spremembe in smo potem v sodelovanju s CSD ji stike omejili na en mesec in je bilo velik boljše (C14). Moram reči, da je CSD res prisluhni (C15).

Potem imate občutek, da imate nekaj moči glede sodelovanja in ohranjan odnosov med otrokom in njegovo družino?

C: mislim, CSD mi je res vedno prisluhnil. Moram reči, da drugače nismo imeli neki težav s sodelovanjem, razen to na začetku ampak smo potem skupaj našli rešitev (C16), tako da lahko rečem, da imam nekaj pravic ja. Je pa vse definitivno v korist otroka ja. Mi je pa CSD res vedno pomagal, tako CSD Vrhnika kot Domžale in zdaj Sevnica.

Na kakšen način pa sodelujete drugače z matičnim družinam? Kako redni so stiki?

C: ja mi imamo zdaj stike, da pridejo starši k nam gor (C17). Neki časa je bilo, da je oče fante za čez vikend vzel k sebi, sam to je bilo pol vse tok podivjano (C18), je kmalu CSD videl, da to nima smisla. Na začetku kot sem rekla, so bili stiki res prepogosti in ni bilo sploh prostora za napredek (C19). Potem, pa ko smo jih razredčili je vse postalo boljše (C20). Na začetku so bili tudi prepogosti stiki prek telefona (C21). In pol je mama klicala ta starejšega sina vsak teden, ko sta še bila poročena z očetom in mu razlagala kaj se dogaja in je bil ubistvu in neko sidro, k je pol po klicu eksplodiralo (C22). Prevračal je mize, se dru, grozil, preklinjal, rekel

da bo vse zažgal, res ni mogel bit na miru (C23). Ko pa sta se ločila, so se pa klici nehali in nje bilo boljše (C24). Drugače stiki so redni kot imamo napisano, s tem res nimamo težav (C25), tudi nezga ščuvanja nisem zaznala (C26).

Omenili ste, da ste imeli pozitivne in negativne izkušnje.

C: ja pozitivno je definitivno to, da so otroci videli, da so starši res še tam (C27), ker večkrat so vprašal, kje je ati ati ati, fantje so bili res na očeta navezani, sploh srednji fant (C28), on je sanjal o tem, da bo šel živeti z atijem, me je tut udaru (C29), pač mel je res krizne trenutke. Potem pa je šel v šolo v Sevnico in se je preselil k očetu. Po končanem šolanju pa je pršu nazaj. Se je večkrat tut opravičil za vse kar je naredil in je tut rekel, a ve, da nikoli ne bo moral vrniti vse škode (C30), ki jo je naredil. Je pa res, da zdaj večkrat ostalim otrokom razlaga, da imajo srečo, da so tu, da kako je tu fino (C31).

Potem bi ocenili, da so vse izkušnje pozitivno vplivale na vaš odnos z otroci?

C: ja, neglede na vse, pač ja redni stiki, otroci so videli, da jim ne lažem ko sem rekla, da je ati še tam in potem so otroci bolj zaupali se bolj odpirali (C32). Negativni pa ravno tako, srednji še vedno pri nama in drugim pomaga. Tako da ja, je pa res, da je bilo zame zelo stresno. Nisem pa nikoli dovolila, da bi se to izražalo na odnos med nami (C33). To pa ne. Otrok ni nič kriv.

A so otroci mogoče izražali želje glede ohranjanja odnosov. Mogoče so si želeli več, manj stikov, stike še z drugimi osebami? Razen srednjega fanta, ki je tako želel k očetu.

C: Pa razen tega ni nobeden nič posebno rekel (C35). Tako kot je zgleda, da jim ustreza. Stikov pa res nisem nikoli omejevala ali pa da bi jih prepovedala (C36).

Samo tako vmes, a otroci so prisotni na IPS?

C: ne nikoli nobeden ni bil, so bili še premajhni, potem pa ne vem, zmeraj smo brez njih delali.

Pa mislite, da bi, če bi bili vključeni to za sodelovanje pomenilo kako spremembo?

C: mogoče bi se čutili, da imajo več moči, ne vem pri fantih mogoče bi bilo kaj drugače samo tak so potem videli, da imajo oni neko idealno predstavo. Ker na primer vedno so govorili, da oči speče najboljšo pico na svetu. Zdaj pravijo, da kaj je to, da kar neki nameče gor ..pač stvari se spreminjajo.

Pa imate občutek, da matična družina predstavlja pomemben faktor pri sodelovanju med vami in otroci v rejništvu.

C: Ne, pač res nikoli nismo imeli težav (C37), jaz imam z otroci lepe odnose (C38), nikoli ni bilo nič. Pač na začetku, ko je privajanje ja (C39), ampak ne vem, nikoli tudi če je šlo kaj narobe z matično družino niso otroci krivili mene ali pa moža (C40). So imeli stiske, smo se pocartali, pogovorili (C41). Edino, ko so fantje, predvsem srednji imeli možnost spoznati, da oče ni tisti »idel«, smo potem pričeli res funkcionirati sanjsko (C42).

Ste mogoče zaznali razlike v odnosu in komunikaciji med vami in otroci, ko so bili mogoče odnosi med vami in matično družino boljši ali pa slabši?

C: v bistvu so bili naši odnosi vedno v redu (C43), otroci pa tako ali tako niso bil na IPS, da bi slišali če smo se kej zahakljal, tako da ne. Pač ja definitivno so bili veseli, če smo se mi tatar pogovarjal nasmejal, kadar smo otroke pohvalil staršem (C45). Takrat so potem po navadi prišli zvečer k nama z možem, pa vprašali, a sem res tako dobro ne vem kaj. In ko sem rekla, da ja so se še bolj stisnili (C46). Je pa res, da jaz se imela vedno jasne meje (C47). In res v redu funkcioniramo.

Kako pa o otroci sprejemali vaše sodelovanje z njihovo družino? So mogoče hoteli, da ne bi vi imeli direktnega stika, več manj stikov?

C: nikoli niso nič rekli, da jim ne bi bilo v redu (C48). Ker imajo vsi enako stikov, tudi ljubosumnja ni bilo (C49). mogoče edino pri fantih od začetka, da zakaj jim hočem vzeti očeta, pa da bo ati jih pršu ponj pa (C50), da bo vse super, pa ko je ati prišel so ga hoteli za sebe ampak se je to kmalu nehalo (C51). Vedno je bilo po stiku potem nekaj burnih ni, lulanje v posteljo, dretje, hiperaktivnost (C52) To se je tut v šoli kazalo (C53). Ampak z časom se je umirilo.

Mislite, da ko so vam začeli boj zaupat. Otroci mislim.

C: Ja možno, možno da res, da so iz stika v stik videli, da starši niso tisti ideal, da mi pa smo vedno tu za njih (C54)

Kot ste omenili, ste na začetku kot, so seveda vsi začetki, imeli nekaj izzivov pri sodelovanju. In kot ste omenili, je bilo razbijanje, dretje. Kam ste se takrat lahko obrnili po pomoč?

C: vedno sem lahko šla do moje socialne delavke (C55).

Pa vam je znala kaj pomagati?

C: ja pač v stiski, če sem prav naredila, velikokrat res sem šla samo po potrditev. In ko ne vem kam se obrniti ali delaš prav. Pač res vedno sem šla do nje. Je res super oseba in je tut znala pomagati (C55)

Se vam zdi, da imate dovolj stikov s CSD in socialno?

C: ja, vem, tudi sama je rekla, da jo lahko vedno pokličem na telefon v primeru stiske, kar tudi sem. Saj sem rekla, tudi ko so bili stiki težki, smo se dogovorili in ji razredčili. Redno preverja kako so otroci, kako napredujejo in vse (C56). Je pa res, da kot sem omenila imam občutek, da je matična družina vse bolj in bolj na prvem mestu (C57). Tako slišim predvsem tudi od drugih rejnic, ko imamo redna mesečna srečanja (C58).

Potem imate srečanja in IPS redno? Kje pa vidite še možnosti za napredek iz strani CSD?

C: ja ja , redno redno. Hm, pa ne vem.

Bi si želeli mogoče bolj osebni odnos? Več kontakta?

C: ha, mogoče več stikov (C59), jih je že dosti, mogoče še več? Drugače pa res nimam pripomb

Kako pa na splošno ocenjujete uredbo rejniškega sistema v Sloveniji?

C: hja, ta pa bi rabil še..

Na primer?

C: ne vem rejniki res ne uživamo nobenih ugodnosti (C60). Pač, to bi se mol mal izboljšat. Ne vem, mal večji avto kar rabiš a ne, ampak ni nobenih ugodnosti za kredit ne za nič. Družina kot družina prejema več olajšav, rejniki pa nič. Pa tudi, da bi imeli rejniki več pravic pri odločanju glede otroka (C61). Ker zdaj moraš glede vsega iskat starša. Predstavljajte si, mama je pri Kraljih ulice. Zdaj pa jo išči, ko nobeden ne ve kje je. Pač moralo bi se dati rejnikov več pravic. Seveda pod nadzorom in vse sam vseeno mislim, da glede tega pa bi se moralo spremeniti.

To se popolnoma strinjam z vami. Bi imeli mogoče še kakšno pripombo? Nasvet za napredek?

C: ne, super je bilo. upam, da ste dobil kaj koristnega

Seveda, kot rečem, ni napačnih in pravih odgovorov. Raziskujem področje.

C: no me veseli.

11.5. Priloga E: intervju D

Datum: 27.1.2020.

Trajanje: 1h

Opombe: /

INTERVJU:

Dober dan

D: zdravo zdravo, ste nas našli? Je bilo težko?

Nene, gps vedno najde rešitev. Hvala ker ste me bili pripravljeni sprejeti

D: z veseljem pomagam, če le lahko. Veste, odkar sem rejnik, nekje 9 let sem že kar nekajkrat sodeloval tko z študenti, tko da mi res ni problem.

Res? Super, me veseli, da ste pripravljeni predajati znanje

D: ja lahko bi tako rekli ja haha, mogoče, ker sem tak predavatelj znanja imam pri tebi trenutno 5 otrok (D2).

Pet, pa so bratje, sestre?

D: ja bili so po trije v vsaki družini, z enim pa smo prekinili rejništvo (D3).. fant me enostavno ni želel sprejeti ni me upošteval (D4) in potem še tamala dva nista šmirglala pet postov. Res je bil navezan na tastarga in pol ko so prišli k men, je tastar odkrito rekel, da on ne misli hodit k men, da bi videvu tamale in res ga skoraj nikoli ni bilo (D5). Fant je pol pa mene krivil, mi je potem doma tudi večkrat v jezi rekel, da mu je ati povedal, da jaz hočem njih sam ukrasti, ker dobim potem plačano zato, da jih imam (D6). Tudi če sem probal stopiti v stik z očetom, se ni ne javil, ali pa je samo kričal (D7). Na CSD se je pa lepega delu. Na stikih na našem CSD obljubljal, da ko pride nazaj, da bo vse super, da ne ve zakaj še niso nazaj pri njemu (D8). Pa sej sem šel na CSD k socialni, pa povedal težave, pa smo poskušal na IPS pa je oče govoru neki, pa delu druga (D9). In pol, ko me je pa mali enkrat res orenk žvajznu sem pa reku, da zdej pa dost, zej je treba pa ukrepat (D10). In ker je bil že skoraj polnoleten je pol CSD sklenil, da če pa res tako zelo želi se lahka vrne k očetu. In se je res.

Potem ste imeli pa res pestro. Pa mlajša dva nista imela takih težav, ker nista bila pri očetu?

D: nene, sta tudi dosti mlajša. Sam sta bila pa res skos slabe volje, pa velik sta lulala v postelje (D11). Sploh kadar je bilo več krega med mano pa očetom, takrat sploh nista hotela poslušati (D12). Pol, ko je pa tastarejši šel nazaj k tastarem, pol se je oče umiril in ni več klical, ne grozil ne nič (D13). In ker ni bilo teh trenj sta mala dva res začela stokrat boljše sodelovat in v šoli sta začela velik boj napredovat in mi se res veliko boljše razumemo (D14).

Torej bi lahko rekli, da kadar je bilo sodelovanje z matično družino boljše so bili tudi vaši odnosi z otroki boljši?

D: definitivno ja (D15)!

Kakšno pa je vaše mnenje glede sodelovanja z matičnimi družinami?

D: ja stiki in sodelovanje definitivno morajo biti (D16). Jaz nikoli ne bom otroku preprečeval stika z tastarimi. Otrok mora vedet od kje prihaja (D18). Ne glede na vse, je cilj rejništva, da se enkrat vrne (D19). Sam je pa res, da so ti odnosi lahko zelo zelo zelo naporni (D20)! Če ni nekega sodelovanja pa zaupanja pol so otroci zmeden, ne vejo komu verjet in pol se le umirijo in začnejo normalno funkcionirat pa je spet stik pa jih spet vrže iz tira (D21). Sam na primer pri drugi družini smo pa z mammo normalno sodelovali (D22). Res je, da si jo ona našla novega partnerja, ampak na stike je hodila redno, držala se je dogovorov in tamali so to sprejemal (D23).

Nikol ni bilo takih težav. Na začetku je bilo pred stikov več vznemirjenja, pa ja, jok, pa kje je mami, pa zakaj me je zapustila, pa da sam jih jaz vzel stran (D25). Ampak smo se pogovoril, pa sem jim razložil, tukaj morem reči, da izobraževanja res pomagajo pa izkušnje seveda. In ker vejo, da so stiki redni, so tut pomirjeni (D27). Mamo so od začetka videval enkrat na mesec za dve ure (D28), pol pa ker so stiki v redu potekal, tudi dober vpliv je bil mamu zdaj, da na tri tedne (D29), pa če se dogovorimo lahka grejo z mamu za vikend kam (D30).

Potem bi rekli, da imate vi kot rejnik tudi nekaj moči in pravic pri odločanju in dogovoru glede ohranjanja odnosov?

D: ja in ne (D31). Pač odvisno je od tega koliko so ti pripravljen poslušati (D32). Pač definitivno, ko sem rekel, da oče negativno vpliva na otroke so mi prisluhnil na CSD-ju, pa tut sami so vedli upad v šoli (D33) in tut z njimi fant ni hotel sodelovat.. sam mislim, da se gre zadnje čase res preveč nasproti matičnim družinam in da se jih preveč ščiti (D34). Ni več otrokova korist tok v ospredju (D35). Če bi pa jaz onemogočal sike bi pa itak kršil pogodbo pa bi otroke lahka takoj vzeli (D36), tega pa nisem hotel. Nisem hotel, da imajo še eno slabo izkušnjo.

Malo ste že omenili ampak na kakšen način sodelujete z matičnimi družinami?

D: am, ja na IPS se dogovarjamo (D37), pa tut z mamu kej za sproti (D38). Z očetom pač, je bilo res teži no. Zdaj tudi imamo bolj medle odnose (D39). Ker so stiki na CSD-jih ali pa v šoli in nimava neki odnosov (D40). Z mamu se pa tudi prek facebooka kej pomeniva, pa kak sms (D41). Pač sva bolj na tekočem. Obe se prilagajava k mislim, d res hočeva sam najboljše za tamale tri.

Kakšne pa so bile in so želje otrok glede ohranjanja odnosov z matično družino?

D: ja tako kot sem reku, fant je hotel, da gre k očetu ni hotel, da sploh sodelujemo ne nič (D44). Druga dva sta pol kdaj pa kdaj rekla kje je ati ampak nikoli nista neki izrazila, da si želita več ali pa manj imeti z njim (D45). Ona dva pravita tuti, da jima je super kakor je in da tut če kdaj ne bi bilo stika, da bi jima bilo okej. Ostali trije, pa kakor sem reku, so stiki zdaj bolj pogosti (D47). Tut ta sredna je rekla, če bi lahka kdaj pa kdaj šle k mamici za vikend (D58). In smo se na IPS o tem pogovoril in dogovoril. Drugače pa nikoli res ni bilo neki želje iz nobene strani, da bi bilo več stikov (D50). Mogoče edino kdaj, da se jim ne da, pa če res morajo iti (D51).

Potem bi rekli, da razen fanta so sodelovanje z matičnimi družinami otroci v redu sprejemal?

D: ja jaz bi rekel, da super no (D52). Včasih so tudi rekli, da če ni dovolj, da se jaz vidim z tastarimi, pa naj mene vprašajo kak so, da njim ne bi bilo treba it.

A pa se vam je zdelo to obremenjujoče, ko so morali iti, pa se ji ni dalo, pa so vseeno mogli iti ker starši imajo pravico do stikov?

D: pa niti ne (D54). Sej vete kakšni so otroci. Tudi v šolo se jim ne da iti, pa k maši, pa na obisk. Pač probajo, če jim uspe, da bi bilo po njihovo. Nič neki groznega.

Kako pa v splošnem ocenjujete delo socialnih delavcev?

D: hah, ja. Pač pri fantu, ko so bile težave sem se kar dosti obračal na socialno delavko na njihovem CSD-ju in mi je bila res v oporo (D56). Tudi lahka sem jo poklical v krizi in me je res znala pomirit, ohladiti živce (D57) in tut na IPS-u je znala ohranjat prostor, da ni bilo še teži za otroke (D58), ker vam rečem, to je bilo res trenja v zraku.

Torej odvisno od delavca do delavca?

D: ja definitivno (D59) ker na mojem CSD-ju me je sam, ja vi ste rejnik razumet starše, da si želijo imeti otroke pri sebi, so le njihovi otroci. Tudi, če sem rekel, da ja, ampak zakaj pa potem niso otroci pri njih, pa

omenil razmere v katerih so bili, je pa sam rekla, da če mi kej ni prav lahko otroci grejo tut drugam in da, če bom kej preveč poskušal bojo tudi šli. Tako, da hvala bogu za drugo socialno (D61) no.

Kako pa v splošnem ocenjujete uredbo rejniškega sistema?

D: definitivno trenutno deluje vse na tam, da se preveč ščiti starše (D62). Otrok ni več glavno vodilo in pol ker se otrok ne počuti tako varnega slabše sodeluje. Sej, če otrok vidi, da imaš ti lep odnos s staršem mislim, da ti avtomatsko bolj zaupa (D64). Ker ne glede na vse on ma starša še kar rad. In če pa se otroku zdi, da ti staršu slabo želiš. Ja potem, pa logično, da se bo otrok počutil ogroženega in ti ne bo zaupal (D66). Bo res imel občutek da hočeš staršu slabo. Oziroma če starš ne zaupa tebi, zakaj bi ti pol otrok mogel (D67)? In tudi mislim, da bi otroci rabili imet več podpore pa raznih delavnic pri razlagi zakaj je rejništvo. Ne da bi bilo usposabljanje sam za nas rejnike ampak tudi neki kampi kjer bi se otroci v rejništvu družili in kjer bi se razlagalo o tej temi.

Pa predlog se mi zdi res super, moram reči. Kaj pa mislite, da so delavci na tem področju dovolj izobraženi?

D: pf, ja in ne. Iskreno kakor se jim da. Tudi s slabo izobrazbo pa želo se daleč pride. Če se ti pa ne da, te pa tudi doktorat ne reši.

...telefon...

D: joj se opravičujem iz šole so klicali.. moram iti.

Jaja, razumljivo, res vala za vse pa se slišimo.

D: ni kaj ni kaj.

11.6. Priloga F: intervju E

Datum:29.1.2020.

Trajanje: 1h

Opombe: /

INTERVJU:

E: Upam, da vas ne bo motilo, viroze so in so skoraj vsi zboleli tako, da bojo okoli bili. Sej upam, da ne bodo preveč moteče.

Ni problema sploh, upam, da jaz vas ne motim.

E: ah kje pa. Smo navajeni polne hiše.

Vidim, vidim. Štirje so doma?

E: ja z možem imava tri otroke, in še tri v rejništvu (E1).

Koliko časa pa ste že registrirani kot rejnica?

E: 7 let, dobrih sedem let (E2). Potem je kmalu prišla najstarejša sestra k nama, je bila stara tri leta, potem še bratec in potem sta dobila še sestrico katera je tudi prišla k nama. Sej pač, jaz sem rodila zelo mlada dvojčka, pol še hčerko in potem, ko sva mela čas in finance in vse pogoje sva rekla, da zakaj pa ne. In itak rečeš ja ja, eden, pa ok k je bratec tudi njega. No pa imava tako na koncu 6 otrok.

Super, dolgčas potem res nikoli ni. Potem niste še imeli izkušnje s tem, da bi se rejništvo prekinilo?

E: ne, to pa res še ne. Čeprav me skrbi sedaj to k je v zakonu, da neki tri leta, če starši niso odzivni potem gre otrok za posvojitev. Ne vem kako se bo to ravno izšlo no, seveda si želim, da bi tile junaki imeli družine sam ne vem zakaj pri nas ni v redu. Glede staršev pa res dvomim, da bodo pogoji kdaj tako optimalni, da bi se lahko vrnili (E3).

Pa te vam zdi sodelovanje z matični družno, starši otrok v rejništvu.. kakšno je vaše mnenje?

E: definitivno je sodelovanje zahtevno, usklajevanje interesov, pridobivanje zaupanja in predvsem včasih že to, da starša motiviraš, da pride pogledati otroka (E4). Otroku potrebuje stik, nek odnos s starši (E5). In pri nas je to kar zalogaj ja (E6). Oče je, pa ga ni (E7). In starejša punca ga zelo pogreša. In smo meli kar nekaj težav glede tega (E8). Najprej je mojemu možu govorila, da on nikoli ne bo njen oče in da je on kriv ker ga ni, ker ati njega ne mara (E9). Potem, da ati misli, da ima ona novega atije in da je zaradi tega ne mara in ne hodi na obiske. Ampak smo to predelali. Mama pa je hja.. stiki osebni naj bi bili enkrat na mesec pri nas doma in potem na vsake dva meseca v centru (E10). Ampak mama seveda, ko je bila noseča je skoraj da izginila (E11). Potem pa pride in je ni (E12). Njo je kar težko motivirati za to, da pride. Ampak s tem ima ravno srednji težave (E13). Ni mu jasno zakaj ga mami ne pride pogledat (E14). Neki časa je po zgledu sestre krivil to, da je on kriv, ker je pri nas (E15). Ampak mislim, da smo s časom (E16) predelali, da ni on kriv in da se mama trudi po svojih močeh in daje od sebe kar se da največ. In ko se vidijo je super in je res super da so odnosi in vse (E17). Samo zna biti pa naporno.

Kakšno pa imate mnenje glede vaših pravic pri sodelovanju z matično družino?

E: v smislu, če lahko jaz kaj doprinesem k dogovoru, koliko so lahko oni v stikih?

Ja, tudi to.

E: ja, pač na IPS seveda povem svoje mnenje (E19). Povedala sem, ker seveda tudi starši so na IPS in na mesečnih srečanjih dostikrat odsotni, da je to zelo negativno za otroke (E20). Prisiliti starše v stik ne morem ne jaz, ne socialna delavka (E21). Mislim, pa da na splošno imaš toliko pravic kolikor si jih izboriš (E22). Če boš ti tam kar tiho, potem ne boš dosegel nobene spremembe (E23). Moraš pa imeti korist otroka v ospredju (E24). Kljub temu, da so odnosi za otroka res stresni, punca je potem, ko očeta ni bilo nehala sodelovati, se tepla s fanti, grozila, ampak smo se potem pomirili (E25). Kljub temu, da bi jaz rajši videla, da stikov sploh ne bi bilo, je boljše za otroka, da ima nek odnos (E26). Mora vedeti kdo je od kod je in pridobiti zaupanje do ljudi, kateri jo imamo radi (E27).

Pa ste mnenje, da imate na razpolago podporo. Na primer, ko ste omenili, da so otroci izražali stiske na različne načine. Ste lahko šli kam po varno pomoč?

E: ja z možem sva največ predebatirala, pa z drugimi rejnicami, ki imajo izkušnje (E28). Pa na začetku je bila ena sicer starejša socialna delavka ampak res angelček (E29). Lahko si ji zaupal, dajala je občutek varnosti. Na začetku mi je dosti pomagala (E30). Vedno sem jo lahko poklicala in me je res super usmerjala in podpirala (E31). K njej sem večkrat šla tudi po potrditev ali delam prav.

Sedaj pa je drug kader?

E: ja in ureditev, zakonodajna mislim. In imajo in delavci manj časa za nas in manj časa za pridobivanje izkušenj in pol ni tega zaupanja. Sej nič ne rečem, mi smo iz hudega ven splavali. Sam vseeno ne veš kdaj bo škripec. Moram priznati, da nikoli nisem naletela na kak sovražni govor iz strani novih zaposlenih ampak ne vem, nikoli pa niso niti oni povabili v neko sodelovanje.

Razumem ja, pač niste se a nek način začutili. Na kakšen način pa sodelujete z matično družino? Na IPS, pa enkrat mesečno se vidite?

E: ja.. ja.. pač moram reči, da bi si želela več sodelovanja s staršema (E33). Sploh očetom (E34). Na začetku je bil akter pa pol (E35). smo imeli tudi nenapovedane prihode, pa klice, kar je punco še bolj zmedlo (E36). Potem ni bilo ne duha ne sluha o njem pa sem kontaktirala CSD, pa pošiljala gmaile, pa klicala pa ga ni

bilo od nikjer, ne nikjer (E37). Tako, da ni nikoli imel nekih optimalnih stikov (E38). Tudi zaupanja nismo mogli nekako vzpostaviti (E39). Čeprav glede na to, da je otroke večkrat za par mesecev pustil pri nama brez, da bi pogledal kako so, očitno potem nama že nekako zaupa no (E40). Mama pa vemo kje je, živi s kolegico, ampak večino časa preživi s alkoholom in potem normalno, da je utrujena, pa žuri in vse in potem nima energije pa bi prišla k otrokom in da bi se jim takrat posvečala (E41). Z njo so stiki bolj redni (E42), izjema nosečnost. Me pa moti, da sta oba na telefone zelo ne odzivna (E43).

Do sedaj ste našli že razno razne izkušnje s staršema..

E: da ne boste mislili, da je samo slabo (E44). Je res, da je mamu težko motivirati ampak na vsake dva meseca pa sigurno pride in otrokom je to dovolj (E45). Za očeta so se navadil, da ga ni (E46). Predvsem starejša se je sprijaznila s tem. In nekako smo dobili zaupanje iz njene strani in sedaj res dobro funkcioniramo (E47).

Torej bi rekli, da so vse te izkušnje vplivale na vaš odnos z otroki v rejništvu?

E: na dolgi rok pozitivno (E48). Takrat, ko je bila grenka izkušnja so imeli seveda stiske in to so izražali večinoma z jezo (E49). Ampak so pa videli, da mi res lahko zaupajo in da ne glede na vse sem vedno tu za oporo (E50). To mi je tudi starejša zadnjič enkrat rekla. Da hvala, da ne glede na to kaka tečna osa je, da sem vedno tu in da to res ceni (E51). Moram reči, da se mi je srce skoraj stopilo. Te malenkosti potem poplačajo ves trud.

Torej na splošno sta starša predstavljala pozitiven ali negativen izziv za sodelovanje med vami in otroci? Ima odnos med vami in starši otrok vpliv na odnose med vam in otroki?

E: starša sta predstavljala oboje, ampak se je zaradi tega naš odnos z otroki poglobil, ojačal (E52). Definitivno je bilo na začetku, ko je oče velikokrat prihajal nenapovedano in ko smo kdaj dvignili ton, to je vplivalo na naše odnose (E53). Takrat sem lahko videla, da se otroci odmikajo, da ne zaupajo. Kar če danes pogledam nazaj je povsem logično. Ampak moram reči, da skoraj kot, da čutijo, da se res trudim, da bi vsaj mama prihajala na stike, da bi ohranili odnose, so hvaležni (E54). Ko se je začetna situacija umirila, ko so otroci dobili zaupanje, da jim ne želim škoditi in ko smo z mamu nekako uravnovesili odnos so naši odnosi postali veliko boljši, manj kreganja, manj ovir in vsega (E55).

Kako pa so sprejemali sodelovanje z matično družino?

E: ja v redu (E56), pač, kot sem rekla, na začetku je punca itak hotela nazaj, ampak, da bi pa prav imeli kaj proti temu, da sodelujemo z njimi pa ne (E57). Pač veseli so, da lahko povejo kaj lepega o mami meni in obratno. Mislim, da v redu sprejemajo.

Potem niso nikoli na stikih, da vas ne bi bilo zraven ali obratno.

E: ne ne, zmerja smo skupaj in je super (E58).

Kako pa v splošnem ocenjujete delo socialnih delavcev na tem področju.

E: ja na splošno slišim veliko zgodb. Pač jaz nimam negativnih izkušenj, moram priznati (E59). Mislim, da so usposobljeni in izobraženi (E60). Sam slišim pa marsikaj. Mi imamo redna srečanja in IPS in vse se da dogovoriti. Predlogom tudi prisluhnejo (E62). Tako, da bom govorila samo zase in rekla, da vedo kaj delajo.

Menite, da imate dovolj izobraževanj

E: ja in ne (E63). Je pa res, da te nikoli ne morajo pripraviti 100% (E64). saj jaz imam lastne otroke, pa kljub temu, vsak otrok je svoj izziv.

Kako pa ocenjujete uredbo rejniškega sistema?

E: uf, prelepo za slišati, a kruta realnost (E65). Sej se lepo sliši rejnina pa ne vem kaj. Ampak v javnosti se premalo govori o tem, s kakšno čustven prtljago otroci pridejo, s čim vse se morajo soočiti (E66). Pač otrok je

bil odcepljen od družine. Govori se o tem, da kako so starši bogi, pa kako predolgo so v rejništvu, pa rejniki dobijo plačilo! Ampak nihče pa ni seznanjen s tem, kaj vse delo rejnika prinese seboj in potegne za seboj. In tudi ugodnosti in vse, če moj mož ne bi imel službe kot jo ima ne bi mogla imeti treh otrok (E67).. so le stroški, dodatki pa mizerni.

Torej kje vidite prostor

E: za napredek? Haha, ja definitivno, da bi bilo več terenskega dela iz strani strokovnjakov, da bi dobili boljši vpogled v realno stanje dogajanja (E69). Pa da bi bilo to tudi malo bolj predstavljeno realno javnosti (E70). Pa da bi zakon postal mal bolj funkcionalen (E71). Pa več srečanj otrok v rejništvu. Da bi videli, da niso sami in da bi si lahko izmenjevali zgodbe in se s tem podpirali (E72).

11.7. Priloga G: intervju F

Datum:06.02.2020.

Trajanje: 1h

Opombe: /

INTERVJU:

Pozdravljeni, danes je pa kar hladno.

F: ja ja, je kar, pejva hitro notri. Upam, d te ne moti, da nismo pri nas ampak tukaj v moji gostilnic, tamali so neki zbolel pa rajši pol, da ne ravno pred njimi..

Jaja, ni problema. Hvala za vaš čas.

F: z veseljem!

Koliko »tamalih« pa je trenutno pri vas?

F: ja, trenutno imava z možem dva, prej sva imela pa še eno deklico, sam se je pa že vrnila k mami (F1).

Koliko časa pa ste že registrirana kot rejnica?

F: uf, 17 let, tam nekje (F2).

Pa ste kmalu po registraciji že dobili otroke v rejništvo?

F: ja, deklico, katera je predlani odšla sva dobila takoj, brata pa sestrico pa pred šestimi leti (F3).

Predvidevam, da so torej odnosi z dekličino družino bili v redu?

F: uf, jaja, čist druga štorija kakor z tema dvema.

Kakšen pa je vaš pogled na sodelovanje z matično družino?

F: ja tako, otrok ima pravico, da ve kdo so njegovi starši, da jih vidijo in vse (F4). Sam, če pa ta srečanja škodijo pol pa.. velik je tukaj prilagajanja no (F5). Pri prvi deklici, na začetku je šlo vse narobe (F6). Oče je hodil brez vednosti mame, pa govoril, da mama noče priti, pa poskušal tamalo obrniti proti mami, a mami je govoril, da srečanje odpade, da mu je socialna rekla, pa je rekel socialni, da bo on predal naprej sporočilo (F7). In potem, ko sem jaz mamu kontaktirala, da zakaj je ni bilo že na tri srečanja, je bla čist v šoku, ker je verjela, da stikov in srečanj ni bilo (F8). Potem smo se dogovoril, da držijo dogovori, katerih se dogovorimo na IPS-u (F9). Kakršne koli spremembe sporoča le in izključno socialna delavka vsem.

Pa bi potem sodelovanje z družino ocenili kot dobrodošlo ali obremenjujoče?

F: obojno. Definitivno je težko, otrok se navaja na življenje drugje, na druga pravila, druge ljudi, bori se, da bi ostal on on, strah ga je, ti ga skušaš pomiriti, pridobiti zaupanje in potem po eni strani odnos z družino to sfiži,

po drugi strani, pa ravno na tistem stiku, se lahko otrok po eni strani pomiri, ker vidi, da so starši še tam, da ga niso zavrgli, da niso pozabili na njih. Ker se mi zdi, da je to definitivno največji strah. Tako da oboje. Mislim, pa da odnos moa definitivno biti.

Kako pa ti odnosi vplivajo na vas? Če poskušate izhajati iz sebe?

F: jah, težko je, velikokrat na začetku se sprašujem, zakaj morajo biti stiki, kaj ni jasno ljudem, a ne vidijo, da samo škodi, sam pa v sebi vem, da vsak otrok potrebuje svoje starše in vem, da neglede na vse, je to dobro za njega (F11).

Pa imate občutek, da imate določene pravice, ko pride do..

F: ja in ne (F12). Pač moraš se boriti za njih (F13). Na primer, pri deklici, sem morala socialni večkrat povedati, opozoriti, da prihaja oče sam, mame ni in da mama pravi, da ji on prenaša novice (F14). Po nekaj mesecih je potem šla šele sama preverjati zadevo. In potem, da so se stiki z očetom prekinili, sem se ravno tako morala boriti (F15). Vztrajen je treba biti. Ampak na dolgi rok ja menim, da imam vpliv na odločanje (F16). Je le dejstvo, da sem z otrokom 24 ur dan, sedem dni na teden in lahko največ vidim in opazim (F17).

Na kakšen način pa sodelujete z družino otroka?

F: sami osebni stiki so določeni, smo se jih dogovorili na IPS (F18). Tako, da pri deklici smo jih morali razredči, smo imeli na dva tedna, potem smo šli mesečno dve uri (F19). Tukaj sedaj pa stikov skoraj, da ni, saj sta oba starša zelo težko dosegljiva (F20). Oba sta pri Kraljih ulice, nimata telefonov, tako, da je bolj kot ne na njiju, da ko hočeta stopita v stik (F22). Mama je sicer bolj vključena (F22). Oče je v šestih letih prišel trikrat (F23). Mama pa včasih pošlje pismo, drugače pa na tri mesece nekje se oglasi, ju pogleda se malo pogovorimo in to je to (F24).

Torej imate res raznolike izkušnje s sodelovanjem. Kako pa so te izkušnje vplivale na odnos med vami in otroki?

F: pri deklici je bilo zelo burno. Oče kot sem omenile, je želel mamu izločiti in je punco obrnil na svojo stran (F25). Ni bilo treba veliko, saj je on prišel mama pa ne in tako mu je verjela, da jo ima on rajši (F26). Tudi potem, ko je mama redno hodila, ker ni bilo več lažnih informacij, je bila deklica ves čas bolj navezana na očeta, tudi, če ga ni bilo jo je povsem vrglo iz tira (F27). Če je videla, da je samo mama pred vrati ni niti hotela odpreti vrat, ni se hotela družiti z njo (F28). Bilo je veliko dretja, da zaradi nas ni prišel,, da je nemara ker misli, da ima ona nas rajši, da nas nikoli ne bo imela rada in da bo odšla nazaj k njemu. Je pa to bilo ravno v obdobju, ko je oče našel novo partnerko, s katero sta potem dobila naraščaj. To je punco res čist vrglo iz tira (F30). Res jo je postalo strah, da bo imel tistega otroka oče rajši, ne morem jaz oceniti koga ima rajši ampak na enkrat so postali stiki res redki, pa še takrat je bilo večinoma dretja. Punca je v šoli začela slabše sodelovati, doma je postala zelo nagajivka, mamu je odrivala (F31). Potem pa je oče samo enkrat dvignil roko nad njo. Od takrat nima več pravice do sikov z malo, ker je že prej zaradi vsega dretja in ocene, da to res negativno vpliva na njo bilo vse v zraku (F32). Mislim, da je takrat punca spoznala, da je mama neglede na vse tam za njo, kot tudi midva z možem, v dobrem in slabem (F33). In potem, ko so se enkrat stiki z očetom prekinili je vse začelo delovati povsem obratno, enkratno (F34).

Kaj pa sedaj, ko sorojenca nimata rednih stikov?

F: Ubistvu, stara sta 8 in 9 let. In ne vem, kot, da bi se sprijaznila, ko mama pride pride, fino, ampak je iskreno ne pogrešata. Tudi, ko sem vprašala, če si želita, da bi mamica večkrat prišla, sta rekla, da ni potrebe, da imata naju in je to dovolj.

Kako pa bi ocenili lastno vlogo

F: pri omogočanju stikov, haha? Ja jaz stikov nikoli nisem preprečevala. Kvečjem vzpodbujala, ker sem si želela kot prvo, da otroci poznajo starše, kot drugo, pa da imajo realen pogled na njih in da vidijo, da jih mi nismo vzeli staršem in da razbijejo svoj idealen pogled na družino. Kakor koli se to sliši, vse skupaj je ključno za zdrav razvoj in napredek otroka (F37). Ko on enkrat ovrže idealno predstavo in ko vidi, kaj se dogaja, potem začne bolj zaupati ljudem, ki mu res želimo pomagati in to je plus na vseh področjih, predvsem v šoli (F38).

Glede želj otrok o sodelovanju z matično družino ste že nekaj rekli. Pa je bilo njihovo mnenje spodbudno? Obremenjujoče?

F: ja punca je želela, da bi oče bil vedno, hkrati pa da jaz ne bi imela stikov z njim, ker je verjela, da zaradi mene on nje nima rad (F38) Potem se je vse uredilo. Definitivno ni fino, ko ti otrok reče, da želi očeta in da si ti kriv, ker ni pri njemu. Ampak nikoli ni to nič vplivalo na to, kako rada jo imam (F39).

Kakšen vpliv mislite, da ima odnos med vami in matično družino na odnose med vami on otrokom?

F: uf, ja otrok ti mora začeti zaupati, verjeti (F40). Dokler ni zaupanja, že med nami in matično družino, potem definitivno bo otrok bolj zmeden in bo težje zaupal meni (F41). Oče nikoli ni nekako zaupal meni, niti ni hotel sodelovati. V bistvu je bil takrat tudi odnos z punco in mano zelo razburkan (F42). Nikoli nisem imela občutka, da mi ravno stooostotno zaupa. Potem pa, mama nikoli ni imela težav, da bi mi zaupala (F43). Tudi večkrat je rekla, v pričo punce, da ona ve, da jaz želim samo dobro in da me spoštuje ker sem pripravljena pomagati (F44). Ko enkrat nezdravih stikov ni bilo, in ko je punca videla, da mi res ni vseeno zanjo, mi je pričela zaupati (F45). In nekako, odnos z mami je bil lep, in tudi mi smo pričeli sodelovati povsem drugače, bolj tekoče (F46).

Pri bratu in sester pa verjetno ne morate oceniti?

F:V bistvu. Pač saj vidita, da mamoo vedno sprejmemo, tudi če vprašata kaj po starših to ni tabu tema, o tem se odprto pogovarjamo (F47). Nikoli nismo imeli težav z zaupanjem (F48).

Omenili ste, da ste imeli določene ovire na poti k uspehu. Kam pa ste se in se lahko obrnete po pomoč in podporo?

F: jaz imam neverjetno dobro socialno delavno na mojem CSD, pa tudi socialna od sorojencev je super (F49). In pri deklici, ko je bilo svega in svašta je res moja socialna bila tam na oporo (F50). Velikokrat sem jo klicala ker enostavno nisem več vedela kaj storiti in kako. Hotela sem le najboljše, nisme pa več vedela ali delam prav ali ne. Pritiski iz strani očeta so bili ulala, potem pa še mala in njena volja. Priznam, da ne vem, ali bi vztrajala, če ne bi imela te dobre podpore (F51). Pol pa definitivno ostale rejnice, ko se dobivamo na vsake toliko časa. To ti vlije moč in upanje. Ko iz prve roke slišiš, da nisi sam v tem, da vprašanja katera se ti zdijo neumna niso sam v tvoji glavi in da stvari k se mogoče zdijo samoumevne nam pač niso. In to to je pa tista stvar, ki mi vliiva moč, da delam prav (F52). Definitivno pa je največja podpora to, ko vidiš na koncu dneva vesele otroke (F53).

Kako pa v splošnem ocenjujete delo socialnih delavk? Kaj pogrešate?

F: moram odgovoriti? Haha.

Če ne želite seveda ni potrebno,

F: ne ne, pač odvisno od človeka do človeka (F53). Pač negativno izkušnjo imam z socialno delavko deklice, ostale okej (F54). In to je to ocena. Kaj pogrešam? Mogoče, da bi imeli več časa, da bi se večkrat videli (F55).

A IPS so redni?

F: to ja, ampak spet, pri deklici, glede na vse težave bi morali na začetku se večkrat sestati. Ampak kar je bilo je bilo. važno, da srečen konec.

Kako pa bi ocenili uredbo rejniškega sistema v Sloveniji?

F: hah, ogromno prostora za napredek (F56). Definitivno menim, da bi morala biti ena ustanova, ki bi se ves čas bavila samo s tem, ja na CSD-jih ampak tudi ena, kjer bi imeli vse vodeno v skupni bazi, kamor bi lahko človek vedno prišel in otrok in jaz in starš, kjer bi bila redna srečanja za otroke, da bi se lahko oni družili. Predvsem pa menim, da bi uredba se mogla izpopolniti na tem, da bi rejniki in rejnice imeli več pravic in kakšno nagrado več (F57). Pa ne zame, ampak, da bi lahko otroku več kupila. Tako pa je vse skupaj žalostno.

Pa menite, da kader na splošno je izobražen za področje?

F: mislim, da ja, seveda človek nikoli ne bo vsega vedel (F58). Hvala bogu!

11.8. Priloga H: Odprto kodiranje

Tabela 1: Odprto kodiranje

Št. Izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Teme
A1	Sedaj je pri meni 6 mesecev	Čas otroka v rejništvu pri rejniški družini	Otroci v rejništvu	O rejništvu
A2	Poleg deklice, ki je v rejništvu, je tu še J. ampak njega pa sem že posvojila	Število otrok v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
A3	Starša deklice, pa tako ali tako nista nekaj odzivna	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
A4	Prej, preden CSD ni posredoval z IPS nismo imeli stikov	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
A5	Da se preveč poudarka na matične družine, da se večinoma ščitijo njihove pravice	Mnenje rejnice o delu v procesu rejništva	Mnenje rejnice o strokovnih službah	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A6	Otroci so tiho, starši pa tam	Mnenje rejnice o	Mnenje rejnice o	Pogled rejnic

	agresivni, tečni, pa se jih vseeno upošteva	upoštevanju sodelujočih v rejništvu	strokovnih službah	na sodelovanje v procesu rejništva
A7	Sem poslala takrat dopis na sodišče, so mi odpisali na vse postavke, da imam prav	Upoštevanje mnenja rejnice	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A8	CSD je po moji pripombi, neko vmesno pot, ampak so mi prisluhnila ja	upoštevanje mnenja rejnice	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A9	Pri CSD Maribor zdaj imam	Upoštevanje mnenja rejnic	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A10	CSD Žalec, tam je bilo pa bolj, tk tk	Upoštevanje mnenja rejnic	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A11	Po moje je res odvisno od tega, na kazga socialnega delavca naletiš no	Sodelovanje rejnice in strokovnih sodelavcev	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A12	Če si vzameš pravico, po moje, da te morajo na CSD upoštevati	Uveljavljanje pravic rejnic	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A13	Dosegla sem na sodišču za X, prvo sem bila vabljen kot priča in ko sem poslala dopis, da želim biti stranka, sem sedaj stranka	Upoštevanje mnenja rejnice na sodišču	Sodelovanje rejnice in strokovnih služb	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
A14	Mi sodelujemo, enkrat na teden, petek dopoldne	Pogostost stikov med rejniško in matično družino	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka

				v rejništvu
A15	Zdaj nič kaj nimam	Pogostost stikov med rejniško in matično družino	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A16	Prvi mesec so prišli vsak teden, pol pa so prišli, hm, ne vem, septembra je bilo zadnjič	Pogostost stikov med rejniško in matično družino	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A17	Sam oče prišel 1. novembra, mama 13. in to je bilo to	Vključenost očeta otroka	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A18	Enkrat smo se vmes v Mariboru srečal samo z mamo, oče ni prišel	Prisotnost staršev otroka v rejništvu na stikih	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A19	Sej na začetku rejniška je bilo zelo mučno, ker smo bili zelo na distanci, nismo se pogovarjali	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A20	Zdaj se bistvu preko facebooka, uni sporočil pogovarjamo s starši, tako, da je veliko lažje.	Način ohranjanje odnosov	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A21	Ne vem, glih kako potekajo stiki s starši, če se otrok joka na njih	vpliv stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
A22	Ampak ja nismo imel neki	Pogostost stikov	Vključenost	Pogled rejnice

	stikov s starši otroka	med rejniško in matično družino	matične družine	na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A23	Celo leto je Babica hodila na CSD, da želi IPS, ko smo imeli srečanje, pa je bila pa tiho. Takrat smo imeli srečanje še z drugimi člani družine	Stiki z ostalimi člani matične družine	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A24	Mene ne bi motilo to, da bi on imel sam stik, da ne bi bilo slabega vpliva	Omogočanje stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
A25	Sej tudi zdaj, se mi ne zdi, da bi bil glih škodljiv, ne vem če je dober	Namen stikov za otroke	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
A26	Sej bi bila jaz tudi pripravljena enkrat na mesec v Maribor furat, da bi se otrok videl z starši	Omogočanje stikov	vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
A27	Stiki s starši redni, ja če seveda se ne bi začele kazati neke slabe posledice pri otroku	Omogočanje stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
A28	Jaz si drugače ne želim več stikov s starši otroka, jaz si ne, ampak če bi si otrok želel, potem ne bi preprečevala	Omogočanje stikov v rejništvu	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov z matično družino otroka	Stiki v rejništvu
A29	Mislím, da sicer je zelo velik dokaz zavzetosti staršev za otroka, da trudila sta se en mesec.	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
A30	Mi je za razmislít, zakaj v Sloveniji nimamo odprte posvojitve, odprta posvojitev	Spremembe v rejniškem sistemu	Željene spremembe	Mnenje o področju rejništva v

	bi potem zagotovila, da se rejnik lažje naveže na otroka, z manj straha			Sloveniji
A31	Tako da in nisem mnenja, da je najbolj zdravo, da ima otrok stike s starši, saj se potem preveč osredotoča na njih	Namen stikov za otroke	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
A32	Pač tudi, če moram jaz otroka eno uro pustiti s staršema, jo lahko ščuvata, nima te rada ne vem kaj	Skrbi rejnice	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
A33	Za slabih izkušenj s sodelovanjem res nimam	Izkušnje rejnice s sodelovanja z matičnimi družinami otrok v rejništvu	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
A34	Slišim pa zgodbe drugih rejnikov, o slabih izkušnjah sodelovanja z matičnimi družinami	Izkušnje z ohranjanjem odnosov z matično družino drugih rejnic	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
A35	Če so stiki pozitivni, potem morajo definitivno biti	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa med otroci in matičnimi družinami	Stiki v rejništvu
A36	Kljub mnenju drugi rejnic, da so stiki nujno potrebni, pa so vse povedala tudi, kako se otroci potem vračajo čist adijo, raztreseni Večina zgodb je bila v smislu, da stiki niso bili korist otroka.	Izkušnje z ohranjanjem odnosov z matično družino drugih rejnic	Mnenje o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu

A37	Pri nas so hoteli, da bi otrok imel še stike z dedkom pa teto, ne samo staršema	Stiki z ostalimi člani matične družine	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino otroka v rejništvu
A38	In pol sem jaz napisala CSD ju, da zaradi varne navezanosti, da stike z staršema, ne pa še z vsemi drugimi, je preveč stresno za otroka.	Omogočanje stikov v rejništvu	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
A39	Želim si, da bi bilo bolj poostreno kdaj bi bila posvojitev smiselna in ne da rejništvo traja več pet let	Spremembe v rejniškem zakoniku	Željene spremembe v rejniškem sistemu	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
A40	Želim si bolj striktno upoštevanje namena rejništva: rejništvo kot kratkočasen ukrep	Spremembe v rejniškem zakoniku	Željene v spremembe rejniškem sistemu	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
A41	Mlajši kader mislim, da je zelo bolj poslušen, bolj pripravljen pomagati, ker tiste starejše se držijo nekih navad kot pjanc hloda	Ocena dela strokovnih sodelavcev	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
A 42	Mislim, da bi potrebovali na CSD-jih enega psihologa, ki bi bil podpora vsem v procesu rejništva	Spremembe na CSD	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
A43	Mislim, da bi se zakon moral spremeniti	Spremembe rejniškem zakonu	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
A44	Moglo rejniške družine več upoštevati v celotnem procesu rejništva	Enakopravnost sodelujočih	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji

B1	Eden je še v vrtcu	Število otrok v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
B2	Jaja, 5, eden pa se je že vrnil k očetu	Število otrok v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
B3	Brat in sestra in brata, eden pa je že odšel	Sorodstvo otrok v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
B4	Nekje 15 let no	Časovna opredelitev rejništva	Časovna opredelitev trajanja registriranega rejništva	O rejništvu
B5	Najstarejši je pri meni že osem let, njegov brat pet, punca tri in njen brat 2 leti.	Čas otroka v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
B6	On se je vrnil k očeti	Vrnitev otrok v matično družino	Prekinitev rejništva	O rejništvu
B7	Težavnost sodelovanja je res povsem odvisna od družine do družine	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
B8	Trenutno, mi, dobro sodelujemo z matičnima družinama	Ocena sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matično družino
B9	So bile pa na začetku težave s sodelovanjem z matičnima družinama	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovaje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B10	Babica, predvsem od fanta,	Stiki z ostalimi člani	Sodelovanje	Pogled rejnice

	kateri je že odšel nazaj k očetu, ona se je počutila zelo ogroženo	matične družine	rejniške in matične družine	na sodelovanje z matično družino
B11	Mene je jemala kot grožnjo, pa da ne bi slučajno jaz postala mama in ni hotela sodelovati, celoten proces je želela prekiniti	Ocena težavnosti sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B12	Res je, da je na začetku sodelovanja zelo, zelo težko in naporno, utrujajoče in občasno skoraj nevzdržno.	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
B13	Neglede na težavnost sodelovanja in celotnega procesa je potrebno gledati korist otroka	Namen sodelovanja med rejniško in matično družino	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B14	In jaz sem mnenja, da določena količina stikov je otroku v korist	Korist stikov	Mnenje rejnice o stikih	Stiki v rejništvu
B15	Sedaj si z babico otroka zaupava, saj sva se pogovorili	Ocena sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B16	Mislím, da otrok mora imeti stike, da se zna umestiti, da zna potem kasneje prepoznati in razumeti določene svoje vzorce, da prepozna svoje vrednote	Namen stikov z matično družino	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B17	Definitivno sodelovanje z matično družino otroka bremenilno ampak tudi dobrodošlo	Ocena sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B18	Punca na primer, ona je po	Opazanje vplivov	Mnenje rejnice o	Stiki v rejništvu

	stikov z babico doživljala ogromne stiske	ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	
B19	Otrok se je vedno veselil prihoda babice, po prihodu, pa je doživljala stike (jeza, striženje barbik)	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B20	Po stiku je deklica so-otroku v rejništvu nagajal (nastavljanje pasti, namakanje ščetke v wc školjko)	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B21	Iskreno mislim, da nimam nobene podpore v procesu rejništva	Izkušnje rejnic s strokovnimi službami	podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
B22	Kam pa naj se obrnem po pomoč? Na CSD?	Ne seznanjenost z viri pomoči	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
B23	Iskreno zadnje čase se gre socialni samo za krepitev matične družine, kam je šla korist otroka, vsaj v mojih primerih ne vem	Različno vrednotenje vključenih v proces rejništva	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B24	Ne! Nimam občutka podpore iz strani CSD-ja	Izkušnje rejnic s strokovnimi službami	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
B25	Večkrat sem že naletela na odgovor pripombi o potek dela, ja v redu, češ, bomo pa otroka premestili v drugo rejniško družino	Izkušnje sodelovanja s socialno delavko	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B26	Mislim, pač mislim, da jaz ne morem direktno prek strokovnih oseb nič vplivati	Občutek moči rejnice	Sodelovanje rejnice CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu

				rejništva
B27	Ob opažanju negativnega vpliva staršev na otroka poslala pritožbo na sodišče in potem so bili stiki pod nadzorom	Aktivnost rejnice	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
B28	Vse moram sama direktno na sodišče, v primeru nestrinjanja	Uveljavljanje pravic	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
B29	Na IPS-u ne pomaga, če kaj rečem, je vedno odgovor, da se matična družina trudi, da je v stiski, da je to v korist mamice.	Upoštevanje mnenja rejnice	Sodelovanje rejnice in strokovnih služb	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
B30	Trenutno z družino dobro sodelujemo	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B31	Imamo trenutno stike dogovorjeno enkrat mesečno dve uri	Pogostost stikov	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B32	Definitivno je pozitivno, da starši pridejo k otrokom, da imajo stik	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B33	Ko so se družine spoznale, je sodelovanje postalo lažje, več zaupanja	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejnice in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B34	Sedaj mi tudi javijo, da jih ne bo oziroma zakaj jih ni bilo na stik, komuniciranje je dobro	Ocena težavnosti ohranjanja odnosov	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino

B35	Mamice ni bilo eno leto, pa je prišla z novim otrokom, imam sedaj oba, pa je lansko leto potem spet izginila eno leto	Odzivnost staršev	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B36	Kljub težavam poskušam ohranjati redne stike z matično družino	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B37	Pozitivno pri stikih je sigurno to, da so bili otroci veseli, da so videli starše in definitivno je velik minus stikov razočaranje za otroke, če staršev ni bilo	Pogled rejnic na vpliv stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa med otrokom in matične družine	Stiki v rejništvu
B38	Sem opazila pri enem, da je bil dosti nemiren ob stikih in pred in tudi po njih	Rejničino opažanje otrokovega vedenja v povezavi s stiki z matično družino	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B39	Potem pa, ko smo enkrat uredili redne stike, se je otrok umiril	Rejničino opažanje otrokovega vedenja v povezavi s stiki z matično družino	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B40	Pomembno, da enkrat mesečno se starši in otroci vidijo in ni težav ne pred ne po	Pomen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
B41	Mama ni nekaj odzivna, tudi, ko jo povabi s seboj, da bi pokazal kaj zunaj ni ravno odzivna, ampak fantu to ne predstavlja stiske	Odzivnost staršev otroka	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B42	Otrok ima ob stikih izbruhe jeze	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z	Stiki v rejništvu

		na otroka	matično družino na otroka	
B43	Otrok je po stikih z matično družino potreboval več dni, da se je umiril	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vpliv ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B44	Ni več stikov z babico, se je to umirilo, izbruhi otroka, ampak so po stikih z mamo še vedno težave, predvsem ker ona je zlo ustvarjalni tip in želi ustvarjati skupaj z mamo, njej pa ni do tega.	Mnenje rejnice o vpliv rednih stikov na otroka	Mnenje rejnice o vpliv ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B45	Fant, On je povsem miren, nikjer ne izraža stiske, navezanosti	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o Vplivih ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B46	Rejnica ve ,da je njena naloga omogočati stike	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B47	Jaz tudi stike skos spodbujam, so dobrodošli	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B48	Tudi, ko je mamica izginila za eno leto, sem jaz socialni pisala gmail-e, da je je mama, da otroci potrebujejo redne stike zato, da se počutijo okej.	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B49	Jaz podpiram stike, ne pogosteje kot enkrat mesečno, dokler starši ne pričnejo kazati resnih	Omogočanje stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu

	namenov, d bi reševali probleme.			
B50	Oče je bil res odziven	Odzivnost staršev	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matičnimi družinami
B51	Plus ohranjanja rednih stikov je pa tudi to, kot sem rekla, da se znajo umestiti	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B52	Na primer en fant, on je do 13.leta o očetu sanjal, ati je kralj. Potem pa ha je dvakrat oče v Ljubljani spravil v zelo nelagodno situacijo, posledica alkoholizma.	Izkušnje rejnice s sodelovanja z matičnimi družinami otrok v rejništvu	Mnenje rejnice o vplivih ohranjanja odnosov stikov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
B53	Sin od nelagodne situacije z očetom ne želi imeti stikov	Odnos otrok do stikov	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
B54	Fant je že 18 in ga ne zanima kako je z očetom, kljub temu, da sta imela prej redne stike	Želje po stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
B55	Vsi otroci v rejništvu so želeli stike	Želje po stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
B56	Ko so bili starši neodzivni, so bili otroci razočarani	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
B57	Neodzivnost staršev je bremenilno, nihče ne želi videti otroka v stiski	Vpliv stikov na rejniško družino	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu

			na otroka	
B 58	Otroci vedo, da jaz ne moram vplivati ali starši pridejo ali ne	Otrokovo razumevanje zmožnosti rejnice	Zaupanje med osebami v rejništvu	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
B59	Ni bilo slabih odnosov med rejnico in starši	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B60	Ko je bilo več zaupanja iz moje strani in iz njihove, smo pričeli vsi veliko bolje sodelovati	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
B61	Potem, ko je bilo zaupanje moram reči, da so tudi stiki postali bolj redni	Pogostost stikov	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matično družino
B62	Seveda so otroci bolj veseli, če so stiki redni, ampak na splošno to ni imelo velikega vpliva na naše odnose	Odnosi z matično družino nimajo večjega vpliva na	povezanost stikov z matično skupino na delo v rejniški skupini	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otrokom v rejništvu
B63	Od nekdanj so bili navajeni, da so prišli starši, so se po družili, jaz sem staršem skuhalo kavico, dala pecivo in potem se umaknila, če niso želeli biti sami, sem bila zraven	Prisotnost rejnice na stikih med otrokom v rejništvu in matično družino	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
B64	Otroci niso izrazili želje, da bi bili na stikih brez	Prisotnost rejnice na stikih med otrokom	Želje otrok o ohranjanju	Stiki v rejništvu

	prisotnosti rejnic	v rejništvu in matično družino	odnosov z matično družino	
B65	So sicer starši kdaj izrazili željo po sprehodu in niti jaz niti socialna nisva videli v tem težav	Odnos rejnice o stikih	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
B66	Še preveč, ampak kot sem rekla, zadnje čase se dela, pa sodelujem s tremi CSD, samo v korist staršev.	Mnenje rejnice o upoštevanju sodelujočih v rejništvu	Mnenje rejnice o strokovnih službah	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva
B67	Rejnica ve, da mora stike spodbujati in omogočati	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov med otrokom in matično družino	Stiki v rejništvu
B68	Rejnica ima zelo različne izkušnje s strokovnimi službami	Izkušnje sodelovanja s strokovnimi sodelavci	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B69	Moram pa reči, da se ne bi obrnila na CSD, na njih v stiski po pomoč	Ocena dela CSD	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B70	Ne ve, kaj pričakovati kot pomoč pri strokovnih službah	Negotovost v strokovne službe	Viri podpore in pomoči	Podpora in pomoč rejnicam
B71	Enostavno nisem skozi 15 let dobila občutka, da bi bili CSD neki varni subjekti	Negotovost v strokovne službe	Viri podpore in pomoči	Podpora in pomoč rejnicam
B72	V stiski sem sama sebi sem bila prepuščena	Izkušnja rejnic s strokovnimi sodelavci	Viri podpore in pomoči	Podpora in pomoč rejnicam
B73	Jaz sem tista, ki daje spodbude za IPS	Izkušnje sodelovanja s CSD	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji

B74	Tudi odzivni niso (ni nobeden ne punčin ne moj CSD ni odgovoril dva tedna)	Izkušnje sodelovanja s CSD	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B75	Mislím, da bi morali biti Poostreni in boljši kriteriji za odobritev otroka v prehod za posvojitev	Spremembe v rejniškem zakoniku	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B76	Negotovost rejnice o uredbah v novem zakonu, glede prehoda vseh otrok v možnost posvojitve, ponoven šok za otroka	Spremembe v rejniškem zakoniku	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B77	Rejnica si želi, da bi se rejnike upoštevalo v večji meri	Boljše sodelovanje v procesu rejništva	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
B78	Rejnica si želi, da bi bili v sistemu rejništva vsi enako obravnavani, drugače je otrok tisti, ki ima največ škode	Enakopravnost v sistemu rejništva	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
C1	Imela sva tri brate, eden je že šel, pa te dva imama zdaj tri leta	Čas otroka v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
C2	Pridobil je poklic, potem je šel pa še plus dva program, pa se mu ni dalo, potem pa se je preselil k očetu v Sevnico, ker je tam dobil zaposlitev	Vrnitev otroka v matično družino	Prekinitev rejništva	O rejništvu
C3	Na začetku je bilo kar dosti tekmovanja med staršema (kdo bo imel več stikov, metanje hlodov pod noge	Odnos med staršema	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami

C4	Stike ocenjujem kot zahtevno ampak definitivno nujno potrebno	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
C5	Jaz osebno ne bi nikoli otroku preprečevala stikov s starši	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
C6	Stiki so pomembni, ker ne glede na vse, to so njegovi starši in otrok mora vedeti, da so še tam, da nanj niso pozabili	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
C7	Je bilo pri nas na začetku z starši fantov kar zahtevno	Ocena zahtevnosti sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
C8	Na začetku stiki na dva tedna	Pogostost stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
C9	Otrok je imel pred in po stiku stisko, bil je hiperaktiven in pol še nekje tri dni po stiku smo imeli take težave, da se je umiril	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
C10	Stiki so povzročili težave, z osnovno higieno smo se borili in potem pa lahko rečemo, so končno fantje začeli nazaj funkcionirati, pa je bil spet stik, pa smo šli »jovo na novo«	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
C 11	V šoli in vsi so opazili ta negativen vpliv, spremembe in smo potem v sodelovanju s CSD-ji stike omejili na en mesec in je bilo veliko boljše	Omejitev stikov	Dogovarjanje o delu v procesu rejništva	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
C12	Moram reči, da je CSD res	Upoštevanje mnenja	Sodelovanje	Pogled rejnice

	prisluhnil	rejnice	rejnice in CSD	na sodelovanje v procesu rejništva
C13	Drugače nismo imeli neki težav s sodelovanje z starši otroka, razen na začetku ampak smo potem skupaj našli rešitev	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejníc na sodelovanje z matičnimi družinami
C14	Pridejo starši k nam gor na stike	Način ohranjanja odnosov	Potek stikov	Stiki v rejništvu
C15	Stiki z matično družino prepogosti in ni bilo prostora za spremembe	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov na otroka	Mnenje rejnice o vpliv ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
C16	Ko so se stiki omejili se je delo znotraj sistema izboljšalo	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
C17	Stiki potekajo tudi preko telefona	Način ohranjanja odnosov	Potek stikov	Stiki v rejništvu
C18	Otrok je po maminih klicih prevračal je mize, se dru, grozil, preklinjal, rekel, da bo vse zažgal, res ni mogel biti na miru	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
C19	Z omejitvijo klicev se je stanje izboljšalo, otrok se je pomiril	Mnenje rejnice o vplivu stikov na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
C20	Stiki so redni, kot imamo napisano, s tem res nimamo težav	Odzivnost staršev otrok v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejníc na sodelovanje z matično družino

C21	Negativnih namenov iz strani matične družine rejnica ni zaznala	Izkušnje rejnice s sodelovanja z matičnimi družinami otrok v rejništvu	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
C22	otroci so se počutili varno, ko so videli, da so starši prisotni	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
C23	Se je večkrat opravičil za vse kar je naredil in je tudi rekel, da ve, da nikoli ne bo moral povrniti vse škode	Grajenje medosebnega odnosa	Zaupanje med osebami v rejništvu	Odnos med rejnico in otroci v rejništvu
C24	Ostalim otrokom razlaga, da imajo srečo da so tu, kako je tu fino	Grajenje medosebnega odnosa med otroci	Zaupanje med osebami v rejništvu	Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
C25	Redni stiki pomembni, otroci so videli, da jim ne lažem, ko sem rekla, da je ati še tam in potem so otroci bolj zaupali, se bolj odpirali.	Rejničino opažanje otrokovega vedenja v povezavi s stiki z matično družino	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
C26	Nisem pa nikoli dovolila, da bi težave med mano in matično družino otroka izražale na odnos med nami	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Odnosi v rejniški družini	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
C27	Razen brata niso otroci izrazili želje po drugačnem načinu sodelovanja	Odnos otrok do stikov	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na

				otroka
C28	Stikov pa res nisem nikoli omejevala ali pa da bi ji prepovedala	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
C29	Matična družina ni vplivala na odnose v rejniški družini	Odnosi v rejništvu neodvisni od odnosov z matično družino	Povezanost stikov z matično družino na sodelovanje v rejniški družini	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
C30	Jaz imam z otroki lepe odnose, na začetku rejništva so bile težave z sodelovanjem, ko je privajanje ja, ampak lepo delamo.	Dobro sodelovanje v rejniški družini	Grajenje medsebojnih odnosov	Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
C31	Nikoli tudi, če je šlo kaj narobe z matično družino niso otroci krivili mene ali pa moža	Vpliv stikov na rejniško družino		Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
C32	Ko so imeli otroki stiske so se pogovorili z rejnico	Način reševanja ovir	Zaupanje v rejniški družini	Odnos med rejnico in otroci v rejništvu
C33	Spoznanje otrok, da oče ni »ideal« kakršno so imeli predstavo, je pripomoglo, da je rejniška družina začela boljše sodelovati	Vpliv otrokovega pogleda na starše	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z

				odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
C34	Odnosi med rejniško in matično družino so bili vedno v redu	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
C35	Bili veseli, če smo se mi »tastari« pogovarjali, nasmejali, kadar smo otroke pohvalili staršem	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
C36	Dobro sodelovanje med družinama je pomenilo več zaupanja	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Mnenje rejnice o vplivu sodelovanja med družinama na otroka	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
C37	Otroci niso izrazili želje, da se rejnica ne bi družila z matično družino	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
C38	Vedno je bilo po stiku potem nekaj burnih dni, lulanje v posteljo, dretje, hiperaktivnost Posledice stikov so se kazale v šoli – nesodelovanje	Opazanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
C39	Otroci so s ohranjanjem odnosa z matično družino in pridobivanjem izkušenj dobili boljši vtis in več	Vpliv dobrih izkušenj na sodelovanje v rejniškem sistemu	Povezanost stikov z matično družino na delo v rejniški skupini	Povezava odnosov med rejniško in matično

	zaupanja v rejniško, saj je bila le ta vedno v oporo			družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
C40	Vedno sem lahko šla do moje socialne delavke po nasvet, če sem naredila prav, velikokrat res sem šla samo po potrditev	Socialna delavka kot vir podpore	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
C41	Socialna delavka redno preverja dogajanje v rejniški družini	Izkušnje sodelovanja	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
C42	Občutek različne količine podpore v rejništvu iz strani strokovnih sodelavcev	Ocena dela	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
C43	Rejnica si želi več stikov s strokovnimi delavci	Spremembe v rejniškem sistemu	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
C44	Rejniki res ne uživamo nobenih ugodnosti, ni nobenih ugodnosti za kredit ne za nič	Ugodnosti za rejnice	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
C45	Rejniki več pravic pri odločanju glede otroka	Večja vrednost mnenju rejnic	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
D1	Trenutno 5 otrok pri rejniku, že 6 let	Čas otrok v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
D2	eden izmed otrok rejnika ni želel sprejeti, niso našli načina sodelovanja, ki bi otroku koristil, zato so	Ne sprejemanje rejnika iz strani otroka	Prekinitev rejništva	O rejništvu

	prekinili sodelovanje			
D3	Bil navezan na »tastarega« in potem, ko so prišli k meni je »tastar« odkrito rekel, da on ne misli hoditi k meni, da bi videval »tamale« in res ga skor nikoli ni bilo	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
D4	Fant je pol pa mene krivil, mi je potem doma tudi večkrat v jezi rekel, da mu je ati povedal, da jaz hočem njih sam ukrasti, ker dobim potem plačano zato, da jih imam	Stiska otroka ob odsotnosti očeta	Povezanost odnosov z matično družino otroka na odnose v rejniški družini	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
D5	Tudi, če sem probal stopiti v stik z očetom, se ni ne javil, ali pa je samo kričal	Neodzivnost staršev	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
D6	»mali« me je enkrat »orenk žvajznu«, sem pa rekel, da zdaj pa dost, zdaj pa je potrebno ukrepati.	Otrokovo vedenje v povezavi s stiki z matično družino	Mnenje o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
D7	Mlajša dva sta bila pa res skos slabe volje, pa veliko sta lulal v postelje	Opazanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
D8	Spori med družinama so na otroka vplivali negativno, nista hotela sodelovati	Negativen vpliv odnosov med družinama na otroke	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otrokom v

				rejništvu
D9	Ko se je oče umiril, ni bilo teh trenj sta mala res začela stokrat boljše sodelovati in v šoli sta začela veliko bolj napredovati i mi se res veliko boljše razumemo. otroka pričela veliko bolje sodelovati in osebnostno rasti	Povezanost odnosov med družinama na otroke	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava med odnosi med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
D10	Kadar je bilo boljše sodelovanje med družinama so bili tudi odnosi z otroci boljši	Povezanost odnosov med družinama na otroke	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava med odnosi med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
D11	Stiki in sodelovanje definitivno morajo biti	Omogočanje stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
D12	Otrok mora matično družino poznati, poznati svojo preteklost	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
D13	Stiki morajo biti, saj je namen rejništva, da se otrok vrne v matično družino	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
D14	Odnosi in ohranjanje stikov z družinam otrok so lahko naporni	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Stiki v rejništvu
D15	Če ni nekega sodelovanja pa zaupanja, potem so otroci zmedeni, ne vedo komu	Izkušnje sodelovanja	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z	Stiki v rejništvu

	verjeti in potem se le umirijo in začnejo normalno funkcionirati pa je spet stik pa jih spet vrže iz tira.		matično družino na otroke	
D16	Z mamom sva dobro, normalno sodelovali	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
D17	Na stike je hodila redno, držala se je dogovorov in »tamali« so to v redu sprejemali	Odzivnost staršev	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
D18	Na začetku je bilo pred stikom več vznemirjenja, pa ja, jok, pa kje je mami, pa zakaj me je zapustila, pa da sem jih jaz vzel stran	Odnos otrok do stikov	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
D19	Ker otroci vedo, da so stiki redni, so tudi bolj pomirjeni	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
D20	Na začetku videvali enkrat na mesec za dve uri, ker so stiki v redu potekali, tudi dober vpliv je bil, imamo zdaj, da na tri tedne	Pogostost stikov med rejniško in matično družino	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
D21	Rejnik ima in nima občutek moči pri sodelovanju s CSD	Občutek enakopravnosti	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva
D22	Odkvisno je od tega koliko so ti pripravljeni poslušati, od socialnega delavca	Uveljavljanje pravic rejnic	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva

D23	Ko sem rekel, da oče negativno vpliva na otroke so mi prisluhnilo na CSD ju, pa tudi sami so videli upad v šoli	Občutek moči, upoštevanja	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva
D24	Mislím, da se gre zadnje čase res preveč nasproti matičnim družinam in da se jih preveč štíti	Mnenje rejnice o upoštevanju sodelujočih v procesu rejništva	Mnenje o strokovnih službah	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva
D25	strah, da v primeru nestrinjanja in zavzemanja za svoje pravice, da bi rejniku bili otroci vzeti	Skrbi rejnice	Sodelovanje rejnic in strokovnih služb	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva
D26	Dogovori o sodelovanju na IPS	Dogovori o sodelovanju sklenjeni na IPS	Mnenje rejnice o strokovnih službah	Pogled rejnice na sodelovanje v procesu rejništva
D27	Slabši odnosi z očetom otrok v rejništvu. Stiki z očetom na CSD ali v šoli in nimava neki odnosov	Ocena sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matičnimi družinami
D28	Z mamó tudi preko facebook, kaj pomeniva, pa kak sms	Način ohranjanja odnosov	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matičnimi družinami
D29	Mlajša dva nista izrazila, da si želita več ali pa manj imeti z njim, pravita tudi, da jima je super kakr je in da tudi, če kdaj ne bi bilo stika da bi jima bilo okej.	Odnos otrok do stikov	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
D30	Stiki so na željo otrok bolj pogosti	Želje po stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu

D31	Ni bilo neki želje iz nobene strani, da bi bilo več stikov	Želje po stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
D32	Občasen pogovor med rejnikom in otroci v rejništvu ali res morajo iti na stike	Odnos otrok do stikov	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
D33	Otroci so dobro sprejemali sodelovanje matične in rejniške družine	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
D34	Ne želja otrok po stikih zame ni bila bremenilna	Želje otrok o poteku stikov	povezanost ohranjanja stikov z matično družino na rejniško družino	Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
D35	Dosti sem obračal na socialno delavko za podporo, na njihovem CSD-ju in mi je bila res v oporo.	Socialna delavka v podporo rejniku	Viri podpore in pomoči rejnici	Podpora in pomoč rejnicam
D36	Poklical v krizi socialno delavko in me je res znala pomiriti, ohladiti živce	Izkušnje rejnic s strokovnimi sodelavci	Viri podpore in pomoči rejnici	Podpora in pomoč rejnicam
D37	Socialna delavka je na IPS-ih zagotavljala varen prostor za vse, da ni bilo še težje za otroke	Izkušnje sodelovanja	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
D38	definitivno sem mnenja, da je podpora iz strani strokovnih delavcev odvisna od delavca do delavca	Vpliv na izkušnjo sodelovanja	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
D39	Hvala bogu za drugo socialno delavko, kljub slabi izkušnji na enem CSD-ju, sem našel podporo na	Izkušnja sodelovanja	Izkušnje s CSD	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji

	drugem			
D40	Sistem rejništva, deluje vse na tem, da se preveč štiti starše, otrok ni več glavno vodilo dela predvsem v korist matične družine	Mnenje rejnice o upoštevanju sodelujočih v rejniškem sistemu	Mnenje rejnice o strokovnih službah	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
D41	Če otrok vidi, da družini lepo sodelujeta, potem tudi on lažje zaupa celotnemu sistemu, dobro sodelovanje v rejniškem sistemu pomeni lažje prilaganje otroku	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
D42	Otrok se bo počutil ogroženega v primeru, da bo zaznal negativen odnos rejnice do staršev	Povezanost odnosov med družinama na otroka	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
D43	Starš ne zaupa tebi, zakaj bi ti potem otrok mogu?	Sodelovanje v rejniški družini	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
E1	Ja z možem imava tri otroke in še tri v rejništvu že več O 3 leta	Čas otroka v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu

E2	Glede staršev pa res dvomim, da bodo pogoji kdaj tako optimalni, da bi se lahko otroci vrnili	Mnenje rejnic o vrnitvi otroka v matično družino	Vračanje otrok v matično družino	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
E3	Definitivno je sodelovanje zahtevno, usklajevanje interesov, pridobivanje zaupanja in predvsem včasih že to, da starša motiviraš, da pride pogledati otroka	Rejničina ocena težavnosti sodelovanja z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
E4	Otrok potrebuje stik, nek odnos s starši, za lastno dobro počutje	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
E5	Sodelovanje z matično družino predstavlja kar zalogaj	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E6	Oče je prisoten, pa ga ni	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E7	Težave pri otroku zaradi nerednih stikov s očetom	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
E8	Mama pa hja, stiki osebni naj bi bili enkrat na mesec pri nas doma in potem na vsake dva meseca v centru	Pogostost stikov	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E9	Mama je med časom nosečnosti skoraj, da izginila, prekinila stike	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino

E10	Ampak s tem ima ravno srednji težave z ne konstantno prisotnostjo mame. Ni mu jasno zakaj ga mami ne pride pogledati, neprisotnost mame ga spravlja v stisko	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
E11	Rejniška družina stisko otroka rešila s pogovori	Zaupanje	Medsebojni odnosi	Odnosi med rejnico in otroci v rejništvu
E12	Na stikih se otrok in matična družina dobro razumejo	Izkušnje rejnice s sodelovanja z matičnimi družinami otrok v rejništvu	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
E13	Srečanja in stiki znajo biti pa naporno	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E14	Ja, pač na IPS seveda povem svoje mnenje in uveljavlja pravice	Uveljavljanje pravic rejnice	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
E15	Povedala sem, ker seveda tudi starši so na IPS-ih in na mesečnih srečanjih dostikrat odsotni, da je to zelo negativno za otroke, prisiliti starše v stik ne morem ne jaz ne socialna delavka	Mnenje rejnice o stikih	Sodelovanje rejnice in strokovnih služb	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
E16	Imaš toliko pravic kolikor si jih izboriš. Če boš ti tam kar tiho, potem ne boš dosegel nobene spremembe	Uveljavljanje pravic rejnice	Zakonsko opredeljene pravice	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva

E17	Moraš pa imeti korist otroka v ospredju, moje pravice so tudi za korist otroka	Korist otroka v ospredju	Dogovarjanje o delu v procesu rejništva	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
E18	Kljub temu, da so odnosi za otroka res stresni, punca je potem, ko očeta ni bilo nehala sodelovati, se tepla s fanti, grozila, ampak smo se potem pomirili.	Ocena težavnosti sodelovanja z matično družino	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matično družino
E19	Kljub temu, da bi jaz rajši videla, da stikov sploh ne bi bilo, je boljše za otroka, da ima nek odnos.	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
E20	Ohranjanje odnosa s starši otroka je pomembno, saj otrok mora vedeti kdo je, komu lahko zaupa	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
E21	Ja, krizo z možem sva največkrat predebatirala, pa z drugimi rejnicami, ki imajo izkušnje	Partner	Viri podpore in pomoči	Podpora in pomoč rejnicam
E22	Pa na začetku je bila ena sicer starejša socialna delavka, ampak res angelček. Na začetku mi je dosti pomagala	Socialna delavka	Viri podpore in pomoči	Podpora in pomoč rejnicam
E23	Vedno sem socialno delavko lahko poklicala in me je res super usmerjala in podpirala	Izkušnje sodelovanja	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o sistemu rejništva v Sloveniji
E24	Pač moram reči, da bi si želela več sodelovanja s staršema	Več sodelovanja z matičnimi družinami	Željene spremembe	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E25	Oče na začetku je bil akter in	Aktivnost staršev	Aktivnost in	Pogled rejnice

	pol, zelo aktiven		sodelovanje matične družine	na sodelovanje z matično družino
E26	Iz strani očeta smo imeli tudi nenapovedane prihode, pa klice, kar je punco še bolj zmedlo	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
E27	Potem ni bilo ne duha ne sluha o očetu, pa sem kontaktirala CSD, pa pošiljala gmaile, pa klicala, a ga ni bilo od nikjer ne nikjer.	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E28	Tako, da oče ni nikoli imel nekih optimalnih stikov	Pogostost stikov	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E29	Posledica nerednih stikov je bilo nezaupanje očeta	Ocena težavnosti sodelovanja	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E30	Mama pa vemo kje je, živi s kolegico, ampak večino časa preživi s alkoholom in potem normalno, da je utrujena, pa žuri in vse in potem nima energije pa bi prišla k otrokom in da bi se jim takrat posvečala	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E31	Z mamó so stiki bolj redni	Odzivnosti	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
E32	Me pa moti, da sta oba starša na telefone zelo ne odzivna	Odzivnost staršev družine otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično

				družino
E33	Je res, da je mamu težko motivirati ampak na vsake dva meseca pa sigurno pride in otrokom je to dovolj	Stiki zadostni	Želje otrok o stikih	Stiki v rejništvu
E34	Za očeta so se navadili, da ga ni, predvsem starejša se je sprijaznila s tem	Odnos otrok do stikov	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
E35	In nekako smo dobili zaupanje skozi čas, da starša sta v ključena in ne, to nima vpliva na naše sodelovanje in sedaj res dobro funkcioniramo	Medosebni odnosi v rejniški družini	Zaupanje	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
E36	Rejnica je mnenja, da je sodelovanje z matično družino otrok, gledano na daljše obdobje pozitivno	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa med otrok in matične družine	Stiki v rejništvu
E37	Slabše sodelovanje z družino je otrokom povzročilo slabše počutje, predvsem izražali so jezo	Vpliv kakovosti sodelovanja med družinama na otroka v rejništvu	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otrokom v rejništvu
E38	Ampak so pa videli, da mi res lahko zaupajo in da ne glede na vse sem vedno tu za oporo.	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in

				otrokom v rejništvu
E39	To mi je tudi starejša zadnjič enkrat rekla, da hvala, da ne glede na to kaka tečna osa je, da sem vedno tu in da to res ceni	Starejši otrok se je rejnici tudi zahvalil za vso podporo in pomoč, izrazil je hvaležnost	Medosebni odnosi	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
E40	Starša sta predstavljala breme in oporo, ampak se je zaradi tega naš odnos z otoki poglobil, ojačal	Starša sta predstavljala pozitiven in negativen izziv za sodelovanje v rejniški skupini kar pa je še izboljšalo odnose znotraj nje	Povezanost stikov z matično družino na delo v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
E41	Definitivno je bilo na začetku, ko je oče velikokrat prihajal ne napovedano in smo kdaj dvignili ton, to je vplivalo na naše odnose	Na začetku so nenapovedani prihodi očeta, povzdignjen glas negativno vplivali na odnose med rejnico in otroki	Povezava sodelovanja med družinama na otroka v rejništvu	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
E42	Ampak moram reči, da skoraj kot da čutijo, da se res trudim, da bi vsaj mama prihajala na stike, da bi ohranili odnose, so hvaležni.	Rejnik meni, da otroci vedno, da se trudi po najboljših močeh za dobro sodelovanje, za kar so hvaležni	Zaupanje v rejniški družini	Odnosi med rejnico in otroku v rejništvu
E43	Ko se je začetna situacija umirila, ko so otroci dobili zaupanje, da jim ne želim škoditi in ko smo z mamo nekako uravnovesili odnos	Ko sta družini pričeli boljše sodelovati, so otroci pričeli rejnici zaupati, in začeli	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z

	so naši odnosi postali veliko boljše, manj kreganja, manj ovir in vsega	veliko bolje sodelovati		odnosi med rejnico in otrokom v rejništvu
E44	Ja, v redu so otroci sprejemal, da jaz sodelujem z starši	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
E45	Kljub želji otroka po vrnitvi v matično družino je sodelovanje med družinama dobro sprejemala	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
E46	Na srečanjih sta družini vedno skupaj in to ocenjujejo kot super	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
E47	Jaz nimam negativnih izkušenj, moram priznati	Rejnica s strokovnimi službami nima slabih izkušenj	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E48	Mislím, da so usposobljeni in izobraženi	Rejnica je mnenja, da so ljudje na področjih izobraženi in usposobljeni	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E49	Mi imamo redna srečanja in IPS in vse se da dogovoriti, predlogom tudi prisluhne	Rejnica ima z socialno delavko redna srečanja, kjer se lahko vse dogovorijo, ji prisluhne	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E50	Ja in ne	Rejnice imajo izobraževanj veliko, a hkrati ne zadosti	Izobraževanje rejnic	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E51	Prelepo za slišat, a kruta	Rejnica rejništvo	Ocena dela	Mnenje o

	realnost	ocenjuje kot ideal za slišati je za tem kruta realnost		področju rejništva v Sloveniji
E52	Sej se lepo sliši rejnina pa ne vem kaj, ampak v javnosti se premalo govori o tem, s kakšno čustveno prtljago otroci pridejo, s čim vse se morajo soočiti	Rejnica meni, da je lepo slišati rejnino, javnosti se ne predstavi realnega vpogleda v sistem rejništva	Izkušnje rejnice	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E53	Pa tudi ugodnosti in vse, če moj mož ne bi imel službe kot jo ima ne bi mogla imeti treh otrok, so le strošek, dodatki pa mizerni	Ugodnosti za rejnice	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E54	Ja definitivno, da bi bilo več terenskega dela iz strani strokovnjakov, da bi dobili boljši vpogled v realno stanje dogajanja	Spremembe dela strokovnih služb	Željene spremembe na področju rejniškega sistema	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E55	Zakon postal malo bolj funkcionalen.	Spremembe pri rejništvu in posvojitvah	Željene spremembe na področju rejniškega sistema	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
E56	Več srečanj otrok v rejništvu, da bi videli, da niso samo in da bi si lahko izmenjevali zgodbe in se s tem podpirali	Podpora otrokom v rejništvu	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
F1	Trenutno imava z možem dva, prej sva imela pa še eno deklico, samo se je pa že vrnila k mamici, nekje 5 let	Čas otrok v rejništvu	Otroci v rejništvu	O rejništvu
F2	Ja tako, otrok ima pravico, da ve kdo so njegovi starši, da ji vidijo in vse	Odnos rejnice do stikov	Vloga rejnice pri ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
F3	Samo, če pa ta srečanja	Vpliv stikov	Mnenje rejnice o	Stiki v rejništvu

	škodijo pol pa, veliko je tukaj prilagajanja no		ohranjanju odnosa	
F4	Pri prvi deklici, na začetku je šlo vse narobe Začetki so bili naporni	Izkušnje rejnice s sodelovanja z matičnimi družinami otrok v rejništvu	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
F5	Oče je hodil brez vednosti mame, a govoril, da mama noče priti, pa poskušal tamalo obrniti proti mami, a mami je govoril, da srečanje odpade, da mu je socialna rekla, pa je rekel socialni, da bo on predal naprej sporočilo	Pri prvi deklici, na začetku je šlo vse narobe Začetki so bili naporni	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosov	Stiki v rejništvu
F6	Mama je bila čist v šoku, ker je verjela, da stikov in srečanj ni bilo, oče ji je predajal lažne informacije	Odnos med staršema otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
F7	Težko je, velikokrat na začetku se sprašujem, zakaj morajo biti stiki, kaj ni jasno ljudem, a ne vidijo, da smo škodi, samo pa v sebi vem, da vsak otrok potrebuje svoje starše in vem, da ne glede na vse je to dobro za njega	Rejničina ocena težavnosti ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami
F8	Rejnica ima občutek, da ima glede odločanje o otroku v rejništvu pravice in ne	Upoštevanje rejnice	Sodelovanje rejnic in strokovnih služb	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
F9	Za pravice se je potrebno boriti	Uveljavljanje pravic rejnic	Sodelovanje rejnice in CSD	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva

F10	Na primer, pri deklici, sem morala socialni večkrat povedati, opozoriti, da prihaja oče sam, mame ni in mama pravi, da ji on prenaša novice.	Delo v procesu rejništva	Mnenje rejnice o strokovnih službah	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
F11	In potem, da so se stiki z očetom prekinili, sem se ravno tako morala borit.	Omejitev stikov	Dogovori o delu v procesu rejništva	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
F12	pravice so tudi za korist otroka, rejnica pa meni, da največ vidi in opazi, saj je z otrok vsak dan	Uveljavljanje pravic rejnic	Namen pravic	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
F13	Sami osebni stiki so določeni, smo se jih dogovorili na IPS	Omejitev stikov	Dogovori o delu v procesu rejništva	Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva
F14	Pri deklici smo jih morali razredči, smo imeli na dva tedna, potem smo šli mesečno na dve uri.	Pogostost stikov	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matično družino
F15	Tukaj sedaj pa stikov skoraj, da ni, saj sta oba starša zelo težko dosegljiva.	Pogostost stikov	Vključenost matične družine	Pogled rejnic na sodelovanje z matično družino
F16	Oba sta pri Kraljih ulice, nimata telefonov, tako, da je bolj kot ne na njiju, da ko hočeta stopita v stik	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
F17	Mama je sicer bolj vključena.	Odzivnost staršev otroka v rejništvu	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
F18	Oče je v šestih letih prišel trikrat	Vključenost	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje

				z matično družino
F19	Mama pa včasih pošlje pismo, drugače pa na tri mesece nekje se oglasi, ju pogleda se malo pogovorimo in to je to	Način ohranjanja odnosov	Sodelovanje rejniške in matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
F20	Oče kot sem omenila, je želel mamu izločiti in je punco obrnil na svojo stran	Odnos med staršema	Vključenost matične družine	Pogled rejnice na sodelovanje z matično družino
F21	Deklica ves čas bolj navezana na očeta, tudi, če ga ni bilo jo je povsem vrglo iz tira	Mnenje rejnice o vplivu rednih stikov	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
F22	Če je videla, da je samo mama pred vrati ni niti hotela odpreti vrat, ni se hotela družiti z njo	Odnos otrok do stikov	Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
F23	Ravno v obdobju, ko je oče našel novo partnerko, s katero sta potem dobila naraščaj. To je punco res čist vrglo iz tira	Odnos otrokov do stika	Mnenje rejnice o vpliv ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu
F24	Res jo je postalo strah, da bo imel tistega otroka oče rajši, ne morem jaz oceniti koga ima rajši ampak na enkrat so postali stiki res redki, pa še takrat je bilo večinoma dretje.	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vpliv ohranjanja odnosa z matično družino na otroka	Stiki v rejništvu

F25	Punca je v šoli začela slabše sodelovati, doma je postala zelo nagajivka, mamo je odrivala.	Opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka	Mnenje rejnice o vpliv ohranjanja odnosov z matično družino na otroke	Stiki v rejništvu
F26	Mislím, da je takrat ob odsotnosti očeta punca spoznala, da je mama ne glede na vse tam za njo, kot tudi midva z možem, v dobrem in slabem	Vpliv kakovosti sodelovanja med družinama na otroka v rejništvu	Sodelovanje v rejniški družini	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otrokom v rejništvu
F27	In potem, ko so se enkrat stiki z očetom prekinili je vse začelo delovati povsem obratno, enkratno	Povezanost stikov z odnosi v rejniškem sistemu	Sodelovanje v rejniški družini	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otrokom v rejništvu
F28	Jaz stikov nikoli nisem preprečevala	Omogočanje stikov v rejništvu	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
F29	Kvečjem vzpodbujala, ker sem si želela kot prvo, da otroci poznajo svoje starše, kot drugo, pa da imajo realen pogled na njih in da vidijo, da jih mi nismo vzeli staršem in da razbijejo svoj idealen pogled na družino	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju odnosa	Stiki v rejništvu
F30	Kakor koli se to sliši, vse skupaj je ključno za zdrav	Namen stikov	Mnenje rejnice o ohranjanju	Stiki v rejništvu

	razvoj in napredek otroka		odnosov	
F31	Ja punca je želela, da bi oče bil vedno, hkrati pa da jaz ne bi imela stikov z njim, ker je verjela, da zaradi mene on nje nima rad	Prisotnost rejnice na stikih	Želje otrok o ohranjanju odnosov z matično družino	Stiki v rejništvu
F33	Otrok ti mora začeti zaupati, verjeti	zaupanje	Medosebni odnosi	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
F34	Dokler ni zaupanja, že med nami in matično družino, potem definitivno bo otrok bolj zmeden in bo težje zaupal meni	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Sodelovanje družin	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
F35	Ker oče ni zaupal rejnici, je bil tudi odnos med otrokom in rejnico razburkan	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	povezanost odnosov med rejniško in matično družino na otroka	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
F36	Odnos z mami je bil lep in tudi mi smo pričeli sodelovati povsem drugače bolj tekoče	Zaupanje med rejnikom in matično družino v povezavi z zaupanjem otrok do rejniške družine	Povezanost odnosov med rejniško in matično družino na otroka	Povezava odnosov med rejniško in matično družino z odnosi med rejniki in otrokom v rejništvu
F37	Rejnica mammo vedno	Sodelovanje v	Medosebni	Odnosi med

	sprejme, tudi če otroci kaj vprašajo o matični družini to ni tabu tema	družini	odnosi	rejnico in otroki v rejništvu
F38	Nikoli nismo imeli težav z zaupanjem	Zaupanje v rejniški družini	Medosebni odnosi	Odnosi med rejnico in otroki v rejništvu
F39	Jaz imam neverjetno dobro socialno delavko na mojem CSD, pa tudi socialna delavka od sorojencev je super	Izkušnje s strokovnimi službami	Mnenje o strokovnih sodelavcih	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
F40	In pri deklici, ko je bilo svega in svaštva je res moja socialna bila tam na oporo	Socialna delavka	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
F41	Velikokrat sem jo klicala, ker enostavno nisem več vedela kaj storiti in kako Priznam, da ne vem ali bi vztrajala, če ne bi imela te dobre podpore	Izkušnje rejnic s strokovnimi sodelavkami	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
F42	Pol pa definitivno ostale rejnice, ko se dobivamo, na vsake toliko časa, to ti vlije moč in upanje, Ko iz prve roke slišiš, dani sam v tem, da vprašanja katera se ti zdijo neumna, niso samo v tvoji glavi in da stvari, ki se mogoče zdijo samoumevne, nam pač niso In to, to je pa tista stvar, ki mi vliva moč, da delam prav	Rejnici so v oporo tudi druge rejnice	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
F43	Definitivno pa je največja podpora to, ko vidiš na koncu dneva vesele otroke	Otroci v rejništvu v podporo rejnici	Viri podpore in pomoči rejnicam	Podpora in pomoč rejnicam
F44	Rejnica strokovne delavce	Izkušnje	Mnenje o	Mnenje o

	ocenjuje različno, odvisno od sodelavca do sodelavca	sodelovanja	strokovnih službah	področju rejništva v Sloveniji
F45	Negativno izkušnjo imam s socialno delavko deklice, ostale okej	Izkušnje sodelovanja	Mnenje o strokovnih delavcih	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
F46	Rejnica bi si želela, da bi strokovne službe imele več časa za osebni stik	Spremembe dela strokovnih služb	Željene spremembe v rejniškem sistemu	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
F47	Rejnica v rejniškem sistemu vidi ogromno prostora za napredek	Ocena dela	Mnenje o strokovnih službah	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji
F48	Da bi rejniki in rejnice imeli več pravic in kakšno nagrado več	Več ugodnosti za rejnice	Željene spremembe na področju rejništva	Mnenje o področju rejništva v Sloveniji

11.9. Priloga I: Osno kodiranje

Pogled rejnic na sodelovanje z matičnimi družinami otrok v rejništvu

-rejničina ocena ohranjanja odnosov z matično družino otroka v rejništvu

- Zahtevno sodelovanje na začetku (A19), (B9), (B12), (C13), (F7)
- Zahtevnost odvisna od družine (B7)
- Dobro trenutno sodelovanje (B30), (C34), (D16)
- Sodelovanje izboljšalo (B33), (B60)
- Slabo sodelovanje (B59)
- Zahtevno (D14), (E3), (E13)

-odzivnost staršev:

- Starša nista odzivna (A3), (E32)
- Mama ni odzivna (B35), (E9), (E30)
- Oče ni odziven (D3), (E27)
- Redni stiki (B50), (C20), (D17)
- Preden posredovanjem CSD, ni bilo stikov (A4)

-odnos med staršema:

- tekmovalnost (C3), (F6), (F20)

Stiki v rejništvu

-namen stikov za otroka v rejništvu

- Občutek varnosti(C22), (E4), (E20)
- Spoznavanje sebe in matične družine (B13), (B16), (B51), (D12)
- Ohranjanje odnosa s starši(B32), (C6), (D13)
- Zdrav psihičen in fizičen razvoj (E36), (F30)

-pogostost stikov

- Enkrat tedensko (A14),
- Enkrat mesečno (B31), (D20), (E8)
- Na začetku na dva tedna(C8)
- Razredčili na mesečno (F14)
- Redko stiki (F15)

-način ohranjanja odnosov

- Starši odidejo k rejnikom (C14)
- preko telefona, sms sporočil (C17)
- družbena omrežja (D28)
- na CSD (E8)
- pismo (F19)

-Izkušnje rejnic s ohranjanjem odnosov

- Dobre izkušnje (A33) ,(C21)
- Otrok in starši dobro sodelujejo (E12)
- Na stikih se otrok in matična družina dobro razumejo (E12)
- Naporna srečanja (F4), (F5)
- Negativen odnos (D15)

Mnenje rejnice o vplivu ohranjanja odnosa z matično družino

- opažanje vplivov ohranjanja odnosov z matično družino na otroka

- Več zaupanja (C25), (D19)
- Nemirnost otroka (B38), (E10)
- Pomirjenost (B39)
- Stres (F21), (C10)
- Opora in stres (B37)
- stiske (B18)
- agresivno vedenje (B20)
- izbruhe jeze (B42)
- ne izraža stiske (B45)
- otroci razočarani (B56)
- nemirnost (C9), (C18)
- v šoli – nesodelovanje (C38), (F25)

Odnos otrok do stikov

-želje

- ne želja po stikih (B53)
- strinjanje s potekom sodelovanja (C27), (D29)
- občasno nasprotovanje stikom (D32)
- Sprijaznjenje s situacijo (E34)
- Stiki so na željo otrok bolj pogosti (D30)

-prisotnost rejnice na stikih

- Dobro sprejemali sodelovanje (B64), (C35), (C37), (D33), (E44), (E45)
- Želja po odsotnosti rejnice (F31)

Odnosi v rejništvu

-Sodelovanje

- Medsebojno zaupanje (B58), (C24), (E11), (E35), (E42), (F33), (F38)
- Dobro sodelovanje (C30), (E39), (F37)

-Povezava odnosov med rejniško on matično družino z odnosi med rejnico in otroki

- Brez vpliva (C31), (F32)
- Boljši odnosi pri dobrem sodelovanju (C39), (D10)
- Negativen vpliv slabega sodelovanja (D8), (D42), (E37), (E41)
- Boljše zaupanje pri dobrem sodelovanju (D41), (E43), (F36)
- Nezaupanje (D43)
- Pridobivanje zaupanja (E38), (E40), (F26)

Pogled rejnic na sodelovanje v procesu rejništva

-mnenje rejnice o strokovnih službah

- Raznoliko obravnavanje sodelujočih (A5), (C42), (B66), (D24)
- Neupoštevanje mnenja rejnic (F10)
- Mlajši kader bolj fleksibilen (A41)
- Nezaupanje (B69)

Podpora in pomoč rejnicam

-Viri podpore in pomoči

- Nezaupanje v CSD (B24), (B71)
- Samo podpora (B72)
- Socialna delavka (C40), (D35), (E22), (F40)
- Partner (E21)
- Rejnice (F42)
- Otroci v rejništvu (F43)

Mnenje o področju rejništva v Sloveniji

-željene spremembe na področju rejništva

- odprte posvojitve (A30)
- Spremembe v rejniškem zakoniku (A39), (B75), (B76), (E55)

- Dodaten usposobljen kader (A42)
- Večja vrednost mnenju rejnice (A44), (B77), (B78), (C45)
- Več sodelovanja (C43), (E24), (F46)
- Ugodnosti (C44), (E53), (F48)
- Terensko delo (E54)
- Podpora otrokom v rejništvu (E56)

-mnenje o strokovnih delavcih

- Slabe izkušnje sodelovanja (B25), (B68), (E47)
- Dobro sodelovanje (D39), (F39)
- Neodzivnost CSD (B74)
- Aktivnost socialne delavke (C41), (E49)
- Zagotavljanje varnega prostora (D37)